

by msh.

ПРАВОСЛАВНЫЙ
ПАЛЕСТИНСКИЙ СБОРНИКЪ

47-й ВЫПУСКЪ

ИЗДАНИЕ
ИМПЕРАТОРСКАГО ПРАВОСЛАВНАГО ПАЛЕСТИНСКАГО
ОБЩЕСТВА

С.-ПЕТЕРБУРГЪ
1896

ИЗДАНИЯ

ИМПЕРАТОРСКАГО Православнаго Палестинскаго Общества:

Православный Палестинский Сборникъ:		ЦѢНА.
	г. к.	
1-й вып. Православіе въ Святой Землѣ. В. Н. Хитрово	2	—
2-й „ Бордосскій путникъ. 333 г. В. Н. Хитрово	1	—
3-й „ Житіе и хожденіе Данила, Русскія земли игумена. Часть I. 1106—1107 гг. М. А. Веневитинова	2	50
4-й „ Путь къ Синаю. 1881 г. А. В. Елисеѣва	2	—
5-й „ Путешествія Святаго Саввы Архіепископа Сербскаго. 1225—1237 гг. о. Архимандрита Леонида.	1	—
6-й „ Хоженіе гостя Василя. 1465—1466 г. о. Архимандрита Леонида.	—	30
7-й „ Раскопки на Русскомъ мѣстѣ близъ храма Воскресенія въ Іерусалимѣ, съ рисунками и планами. 1883 г. о. Архимандрита Антонина, съ 2 приложеніями	6	80
8-й „ Разсказъ и путешествіе по Святыхъ мѣстамъ Данила Митрополита Ефесскаго. 1493—1499 гг. Г. С. Дестуниса.	1	60
9-й „ Житіе и хожденіе Данила, Русскія земли игумена. Часть II. 1106—1107 гг., съ рисунками и планами. М. А. Веневитинова	5	50
10-й „ Памятники Грузинской старины въ Святой землѣ и на Синаѣ, съ рисунками и планомъ. 1883 г. А. Цагарели	4	50
11-й „ Повѣсть Епифанія о Іерусалимѣ и сущихъ въ немъ мѣстѣ. 1-й половины IX вѣка. Съ планами. В. Г. Васильевскаго.	6	50
12-й „ Хожденіе Игнатія Смолнянина. 1389—1405 г. С. В. Арсеньева	1	—
13-й „ Ветхозавѣтный храмъ въ Іерусалимѣ. Съ рисунками и планами. А. А. Олесницкаго	16	—
14-й „ Сербское описаніе Святыхъ мѣстъ. 1-й половины XVII вѣка. Л. В. Стояновича	—	50
15-й „ Сказаніе Епифанія мѣшка о пути къ Іерусалиму. 1415—1417 гг. о. Архимандрита Леонида	—	25
16-й „ Три статьи къ Русскому Палестиновѣдѣнію. о. Архимандрита Леонида.	1	—
17-й „ Николая епископа Меонскаго и Феодора Продрома, писателей XII в. житія Мелетія новаго. В. Г. Васильевскаго	4	—
18-й „ Хожденіе купца Василя Познякава. 1558—1561 гг. Съ рисункомъ. Хр. М. Лопарева	2	—
19-й „ Ансарія. К. Д. Петковича	—	75
20-й „ Паломничество по Святыхъ мѣстамъ. Ковца IV вѣка. Съ планомъ. И. В. Помяловскаго	5	—
21-й „ Проскинитарій Арсенія Суханова 1649—1653 г. Съ рисунками и планомъ. Н. И. Ивановскаго	6	50
22-й „ Прогулки по Палестинѣ съ учениками Назаретскаго мужскаго пансіона. А. И. Якубовича	2	—
23-й „ Іоанна Фоки сказаніе. Конца XII вѣка. И. Е. Троицкаго.	1	25
24-й „ Хожденіе пнока Зосимы. 1419—1422 гг. Съ рисунками. Хр. М. Лопарева	1	25
25-й „ Болотныя ляхорадки въ Палестинѣ. Д. Θ. Рѣшетилло	3	—
26-й „ Описаніе Святыхъ мѣстъ Безъимяннаго. Конца XIV вѣка. А. И. Пападопуло-Керамевса и Г. С. Дестуниса	—	75
27-й „ Хожденіе Трифона Коробейникова. 1593—1596 гг. Хр. М. Лопарева.	3	—
28-й „ Феодосія о мѣстоположеніи Святой земли. Начала VI вѣка. И. В. Помяловскаго	2	—

ПРАВОСЛАВНЫЙ
ПАЛЕСТИНСКИЙ СБОРНИКЪ

ТОМЪ XVI
ВЫПУСКЪ ВТОРОЙ

ИЗДАНИЕ
ИМПЕРАТОРСКАГО ПРАВОСЛАВНАГО ПАЛЕСТИНСКАГО
ОБЩЕСТВА

С.-ПЕТЕРБУРГЪ
Типографія В. Киршбаума, въ д. М-ва Финансовъ, на Дворц. площ.
1896

Asia 9202.13

Dr. A. Palmieri
Cambridge

0

ცხოვრება პეტრე ივერიისა

მოღვაწეების-წულის და მაიუმელ ეპისკოპოსის
მე-V საუკუნესი

ქართული დედანი გამოსცა,
რუსულად სთარგმნა და წინასიტყვაობა დაურთო.

ნიკო მარზპან

ЖИТІЄ

ПЕТРА ИВЕРІА

ЦАРЬВИЧА-ПОДВИЖНИКА И ЕПИСКОПА МАЙУМСКАГО

V ВЪКА

ГРУЗИНСКІЙ ПОДЛИННИКЪ

ИЗДАТЬ, ПЕРЕВЕЛЪ И ПРЕДИСЛОВІЕМЪ СНАБДИЛЪ

Н. Марръ

1876

ЖИТИЕ

ИСТРИ НВОРИ

ЦАРЪВИЧА - ПОДВИЖНИКА И ЕПИСКОПА МАЙУДСКАГО

ПРЕДИСЛОВІЕ

КЪ ЖИТІЮ ПЕТРА ИВЕРА.

Въ первой четверти пятаго вѣка судьба закинула грузинскаго царевича Мурвана или, какъ гласить сирійскій текстъ, Набарнуга въ Византію; политическія соображенія вынудили отца разлучиться съ любимымъ сыномъ и послать его къ императору Θεодосію въ качествѣ заложника. При византійскомъ дворѣ юный царевичъ встрѣтилъ ласки государей и очутился въ непривычной роскоши. Но въ царевичѣ уже работала внутренній челоуѣкъ, мечтавшій объ иномъ поприщѣ. Повинуясь внутреннему голосу и въ сообществѣ съ единомышленнымъ евноухомъ Іоанномъ, онъ вскорѣ покинулъ тайкомъ Византію для монашескихъ подвиговъ въ Святой Землѣ. Мы не знаемъ, что выработалось бы изъ мягкаго, чуждаго житейскимъ побужденіямъ царевича Мурвана, если бы онъ остался на воинственной родинѣ или не счумѣлъ бы избавиться отъ соблазновъ дворцовой жизни въ Царьградѣ, но въ Палестинѣ онъ нашелъ благопріятную почву для развитія богатыхъ задатковъ своего аскетически-подвижническаго характера; условія Палестинской жизни оказались на столько благо-

пріятными для Мурвана, въ монашествѣ Петра, что онъ вскорѣ обратилъ на себя вниманіе и противъ воли былъ окруженъ тою славою, отъ которой онъ такъ старательно убѣгалъ. Царственный подвижникъ и въ высочайшемъ санѣ епископа не измѣнялъ своему призванію: дѣятельность святого Петра представляетъ всецѣло подвизаніе, идеальное служеніе Спасителю въ духѣ восточнаго аскетизма; неуклонно стремясь усовершенствовать свою плоть и душу личными добродѣтелями, вдали отъ мірской суеты, онъ примѣрною жизнью, учительскимъ словомъ и благодатью свыше оказывалъ всѣмъ безъ различія ближнимъ содѣйствіе для добровольнаго шествованія по тому же спасительному пути. Внимательное изученіе жизни Петра, предлежащей въ различныхъ обработкахъ, убѣждаетъ насъ въ томъ, что въ печальную эпоху религіозныхъ распрей этотъ святой могъ быть страдальцемъ, увлекаемымъ бурнымъ теченіемъ въ какую либо сторону, но онъ по природѣ былъ чуждъ всякимъ мірскимъ интересамъ, хотя бы и возбуждавшимся во имя Церкви. Петръ не былъ способенъ на роль партійнаго борца, воинствующаго епископа. Какъ прославленный строгою подвижническою жизнью характеръ, какъ лицо, „заставлявшее много говорить о себѣ“, Петръ могъ, понятно, служить украшеніемъ каждой стороны, и монофизиты, преобладавшіе въ его время въ Палестинѣ, оказывали Петру Иверу большія почести и прилагали всѣ усилія, чтобы выставить его сторонникомъ своихъ убѣжденій. Но такія усилія не дѣлались исключительно со стороны противохалкедонитовъ: монофизитскій (см. G. Krüger, *Monophysitische Streitigkeiten* etc., стр. 21) историкъ Захарія, о которомъ рѣчь ниже, сообщаетъ, что Александрійскій философъ Іоаннъ часть своихъ „еретическихъ“ сочиненій при-

писаль Петру Иверу, чтобы „вѣрующіе дались въ обманъ и приняли ихъ“. „Говорятъ“, продолжаетъ тотъ же монофизитскій писатель: „однажды Петру Иверу попалось въ какомъ-то монастырѣ одно изъ такихъ сочиненій, за его именемъ; когда Петръ взялъ его и прочель, то былъ пораженъ и проклялъ того, кто это написалъ; впрочемъ не только тамъ, но и въ Александріи, а также въ Палестинѣ и Сиріи проклинали писанія сего мужа и онъ (Петръ Иверъ), и Θεодосій“ іерусалимскій епископъ (*Anecdota syriaca*, ed. Land, III, стр. 130—131).

Въ общемъ однако современники не ошибались въ надлежащей оцѣнкѣ характера Майумскаго епископа, и когда онъ послѣдовалъ за изгнанными монофизитами никѣмъ не гонимый и не особенно охотно, то его поспѣшили пригласить обратно на покинутую кафедру.

Едва ли впрочемъ кто будетъ оспаривать, что участіе Петра Ивера въ религіозныхъ распряхъ совершенно пассивное, что въ его дѣятельности факты, свидѣтельствующіе о такомъ участіи, второстепенны, хотя у писателей, оставившихъ намъ исторіи церкви, по нимъ только и заслужилъ Петръ памяти.

Историкъ Евагрій [536—593] сообщаетъ (*Церковная исторія*, изд. Migne, t. 86, pars poster., l. II, с. V = рус. перев., СПб. 1853, стр. 73), что въ числѣ епископовъ, рукоположенныхъ Θεодосіемъ, противникомъ Халкедонскаго собора, „былъ иверійскій уроженецъ Петръ, удостоенный управлять кормиломъ епископства въ такъ называемой Майумѣ — городѣ, лежащемъ близъ Газы“.

Затѣмъ, по словамъ же Евагрія (*Церковная исторія*, l. II, с. 8 = русскій переводъ, СПб. 1853, стр. 78), александрійцы, узнавъ о смерти императора Маркіана, привели Тимоѳея, по прозванію Элуря, „въ великую

*

церковь, носившую имя Кесаревой, нарекли его себѣ епископомъ, хотя Протерій еще былъ на своемъ мѣстѣ и совершалъ дѣла священнослуженія. При рукоположеніи его находились предстоятель Пелузіи, Евсевій, и епископъ мѣстечка Майумы, Петръ, родомъ Иверъ. Такъ повѣствуетъ объ этомъ описатель жизни Петровой“.

Въ другомъ мѣстѣ (I. III, с. 33 = переводъ, СПб., стр. 170) тотъ же историкъ упоминаетъ про одинъ монастырь, лежавшій „между городомъ Газою и крѣпостью Майумою, гдѣ Петръ Иверъ, бывшій предстоятель Газы и бѣжавшій (но не изгнанный, см. R. Raabe, *Petrus der Iberer*, Einleitung, стр. 4) вмѣстѣ съ Тимоѳеемъ Элуромъ, вель тотъ же образъ жизни и заставлялъ много говорить о себѣ“.

Обрывочныя свѣдѣнія о Петрѣ, разсѣянныя въ трудѣ византійскаго историка, достаточно ярко уясняютъ отношеніе противниковъ Халкедонскаго собора къ нашему палестинскому дѣятелю: они желали имѣть его въ своемъ станѣ; но былъ ли онъ самъ яримъ противникомъ Халкедонскаго собора, этого еще не видно. Одно внѣ всякаго сомнѣнія: *Житіе Петра Ивера*, служившее Евагрію источникомъ, было составлено монофизитомъ. Но самое *Житіе* не дошло до насъ на греческомъ языкѣ.

На западѣ имя Петра Ивера, повидимому, не было извѣстно. Только въ *Грузинскихъ лѣтописяхъ* повторяется дважды (груз. текстъ, ч. I, стр. 103 и 105), что „Григорій Діалогъ, патріархъ римскій, написалъ въ своей книгѣ похвальное слово блаженному Петру“. Броссе замѣчаетъ (ч. I, стр. 139, прим. 1), что онъ не могъ найти этого похвальнаго слова, написаннаго „Григоріемъ Теологомъ“. Но тутъ, пожалуй, недоразумѣніе, и прежде всего со стороны тѣхъ, которые внесли *Житіе*

Петра въ *Грузинскія летописи*. Дѣло въ томъ, что Григорій Великій дѣйствительно пишетъ въ своей книгѣ *Dialogorum* (Migne, Patr., s. lat., т. 77, стр. 381—382) нѣсколько сочувственныхъ словъ о святомъ монахѣ Петрѣ Иверѣ, подвизавшемся въ Евазѣ, и со словъ одного иллирійскаго монаха упоминаетъ о видѣніи, въ которомъ Петръ видѣлъ адъ. Но этотъ Петръ Иверъ, предполагается, происходилъ изъ Иверіи — Испаніи, а не Грузіи, и у насъ нѣтъ особыхъ основаній, чтобы настаивать на ошибочности этого предположенія ¹.

Сирійскіе памятники упоминаютъ о Петрѣ Иверѣ сравнительно чаще и подробнѣе.

Прежде всего свѣдѣнія о немъ находимъ въ компилятивной исторіи, которая въ значительной степени представляетъ кое въ чемъ сокращенный, кое въ чемъ дополненный изводъ на сирійскомъ языкѣ *Церковной исторіи* Захаріи Митиленскаго ², не разъ цитуемой Евагриемъ; въ этой компиляціи, изданной Land'омъ (*Anecdota Syriaca collegit edidit explicuit J. P. E. Land, tomus tertius, Lugduni Batavorum*), читаемъ (сирійскій текстъ, см. ор. с., стр. 126, 12—127, 5) слѣдующее, относящееся ко времени противохалкедонскихъ движеній въ Палестинѣ и Александріи:

„Четвертая глава о Петрѣ Майумскомъ,

¹ *Диалоги* Григорія, быть можетъ, слѣдуетъ подразумѣвать подъ *Книгою діалоговъ*, значащеюся въ числѣ переводовъ съ греческаго Евенмія Святогорца (А. Цагарели, *Свѣдѣнія*, вып. I, стр. 58, № 50). Отожествленіе Петра Испанца съ Петромъ Грузиномъ можетъ исходить отъ грузинскаго переводчика *Диалоговъ*.

² Самъ Захарія — греческій писатель изъ Митилена Лесбосскаго (см. Angelo Mai, *Script. vet. nov. coll.*, т. X, стр. 361 и Land, ор. с., стр. VI), по другимъ Мелитена, какъ по Assemani, *Biblioth. Orient.*, т. II, стр. 56 (у проф. Цагарели по опечаткѣ 36) сообщается въ *Памятникахъ грузинской старины*, стр. 33; за иривфратскій Мелитень стонтъ и Nirsch¹, *Lehrbuch der Patrologie und Patristik*, III, стр. 351.

именно о томъ, какъ онъ былъ схваченъ жителями Газы, приведенъ къ Θεодосію и сталъ у нихъ епископомъ. Тогда-то жилъ также Петръ Иверъ, мужъ удивительно прославленный въ мірѣ, царевичъ, который данъ былъ заложникомъ Θεодосію и былъ любимъ имъ и супругою его Евдокіею за свой прекрасный нравъ; воспитался онъ во дворцѣ и начальствовалъ надъ конницею царства. Но отказался онъ отъ міра и отдался жизни во Христѣ, вмѣстѣ съ вѣрующимъ Іоанномъ, своимъ кумомъ и отцомъ по водѣ и духу. Были они счастливы, и Богъ руками ихъ сотворилъ знаменія въ Константинополѣ. Отсюда они бѣжали, изучили пустыню Палестины, возлюбили монашество и занялись имъ. Между тѣмъ какъ они хотѣли такъ скрыться, молва о нихъ очень распространялась: они творили чудеса, подобно апостоламъ. Перемѣщаясь съ мѣста на мѣсто, они прибыли къ побережью у Газы и Майумы; тогда вышли мужчины и женщины всякаго званія и возраста, схватили Петра и повели къ Θεодосію въ Іерусалимъ и умоляли его поставить Петра имъ въ епископы; Петръ же жестоко обличалъ себя и отрекался, и Θεодосій противъ его воли возложилъ ему на голову руку и благословилъ, такъ какъ онъ зналъ этого мужа. Петръ въ возбужденіи назвалъ себя еретикомъ; Θεодосій промолчалъ немного и потомъ сказалъ ему: „судь надо мною и надъ тобою передъ сѣдалищемъ Христа“. Тогда Петръ въ отвѣтъ на его рѣчь сказалъ: „я не еретикъ, но грѣшникъ“. Однако Θεодосій хорошо зналъ этого мужа, благословилъ его во священники жителямъ Газы. Этотъ мужъ совершилъ много иныхъ прекрасныхъ дѣлъ, но я обхожу ихъ молчаніемъ, чтобы не удлинять рѣчи“.

Въ томъ же памятникѣ за описаніемъ гоненія, ко-

тому подверглись противники Халкедонскаго собора, сообщается слѣдующее (сир. текстъ, см. ор. с., стр. 128, 11 17):

„Седьмая глава о томъ, какъ Господь нашъ явился Петру Иверу Газскому¹ и велѣлъ ему удалиться вмѣстѣ съ гонимыми. Говорятъ, что прославленный Петръ жилъ покойно, не тревожимый никѣмъ, ввиду приказа царя и заботы о немъ царицы, и увидѣлъ онъ въ видѣніи, что Господь нашъ гнѣвно говорилъ ему: „что же это значить, Петръ? Я—гонимъ вмѣстѣ съ вѣрными Моими слугами, а ты сидишь спокойно“. Петръ въ раскаяніи послушался: поднялся онъ, оставилъ Газу и, соединившись съ гонимыми, удалился“.

Въ томъ же памятникѣ изъ сообщенія о хиротоніи Тимофея Элуря узнаемъ (стр. 135, 12—14), что такъ какъ для рукоположенія во епископы уставъ требуетъ трехъ святителей, а налицо было только два египетскихъ епископа, настояло найти еще одного, и „когда справлялись поэтому поводу, кто-то изъ народа возвѣстилъ о Петрѣ Иверѣ, который, удалившись изъ Палестины, скитался въ самой Александріи; побѣжали живо, схватили этого мужа и принесли на плечахъ, не давъ ему коснуться земли. И когда несли его, то слышали голосъ, какъ (слышалъ голосъ) Филиппъ касательно евнуха царицы Кандаки“ (*Дьян.*, 8, 26 и сл.).

Особый для насъ интересъ имѣетъ слѣдующее свѣдѣніе² того же историка, касающееся не только

¹ Мафума ипаче называлась приморскою Газою: она была приморскою частью Газы. — ² Нѣсколько неясно въ сирійскомъ текстѣ (ор. с., стр. 183) другое свѣдѣніе, изъ котораго однако все-же видно, что Петръ Иверъ, и по взглядамъ монофизитскаго автора этой *Исторіи*, симпатизировалъ примирительнымъ движеніямъ умѣренныхъ монофизитовъ (см. R. Raabe, Einl., стр. 6).

Петра, но и друга его Исаи (ор. с., стр. 192): „Возвращаясь (изъ Египта), Козьма проѣхалъ Палестину и искалъ славнаго Петра и монаха подвижника Исаію (для приглашенія къ Зенону). Петра онъ не засталъ, такъ какъ тотъ, узнавъ заранѣе (о приглашеніи), удалился съ его пути. Исаія же просилъ Бога наслатъ на него болѣзнь, чтобы не ѣхать въ Царьградъ и не представляться съ лестью богатымъ людямъ, и такъ и случилось. Когда же прибылъ къ нему Козьма и передалъ ему письмо царя, то онъ сослался на свою болѣзнь и немощъ и сказалъ ему: „будучи человѣкомъ крайне больнымъ, я не могу взять на себя трудъ морского пути, иначе я немедленно умру, царь меня не увидитъ, а ты будешь въ осужденіи и у Бога, и у царя за то, что понесешь по міру трупъ“. Такимъ образомъ Исаія съумѣлъ избавиться, затѣмъ вскорѣ исцѣлился и подвижался въ обычныхъ своихъ подвигахъ и въ упражненіяхъ борьбы всѣ дни своей жизни. Этотъ мужъ былъ провидецъ, такъ сказать, достойный своего имени, и дѣла его (точно дѣла) пророка Исаи“.

Еще до обнаруженія сирійскаго текста *Житія Петра* Рихардомъ Раабе другой нѣмецкій ученый Крюгеръ, сличивъ данныя Евагрія и только-что упомянутой компиляціи, установилъ зависимость ихъ отъ Захаріи, а послѣдняго отъ неоявлявшагося тогда въ печати *Житія* (*Monophysitische Streitigkeiten im Zusammenhange mit der Reichspolitik. Von Dr. Gustav Krüger, Jena 1884, стр. 27—30 и сл.*).

Къ сирійскимъ источникамъ относимъ мы, понятно, и *Исторію* Михаила Сирійца, хотя пока она намъ доступна лишь въ армянскомъ переводѣ XIII-го вѣка, такъ какъ открытый нѣсколько лѣтъ тому назадъ сирійскій подлинникъ (Ignazio Guidi, *Note Miscelanee, Roma*

1889, стр. 6—8), насколько намъ извѣстно, пока не изданъ ¹.

Михаиль повѣствуетъ, что „Іувеналій не согласныхъ подвергалъ мукамъ, обиралъ и убивалъ при посредствѣ евреевъ, и только Петра, Газскаго епископа, стѣснялись за чрезвычайную его добродѣтель. Объ этомъ Петрѣ рассказываютъ, что онъ былъ сынъ грузинскаго царя и, отправленный заложникомъ въ Константинополь, изучилъ *Священное писаніе*, возревновалъ о строгомъ монашествѣ и прославился. Затѣмъ его силою сдѣлали священникомъ и архіепископомъ Палестинскимъ. Петрѣ пребывалъ въ Газѣ, и никто не могъ возстать противъ него. Онъ написалъ письмо армянамъ, назвавъ ихъ блаженными за то, что они не были на [Халкедонскомъ] соборѣ и сказавъ имъ: „какъ нѣкогда ваша страна дала всей землѣ ковчегомъ ² сѣмя челоуѣчества, такъ она дастъ ей сѣмя православія. Стойте твердо, возлюбленные дѣти мои, на непоколебимомъ камнѣ—Христвѣ, и здравствуйте во вѣки“. У этого святого Петра былъ ученикъ нѣкій Іоаннь, отшельникъ и провидецъ, написавшій 72 слова (текстъ по рук. Азіат. Музея, Msc. Armen. № 11, стр. 36b—37a = V. Langlois, *Chronique de Michel le Grand*, стр., 153—154 = Brosset. *Hist. de la G.*, I, стр. 139, прим.).

Не касаясь содержанія неизвѣстнаго пока намъ *Посланія Ивера къ армянамъ*, мы можемъ лишь замѣтить, что Петрѣ Иверѣ, какъ Палестинскій дѣятель, съ армянами могъ встрѣчаться въ самой Палестинѣ, гдѣ, именно въ Іерусалимѣ и въ ближайшихъ къ святому городу пунктахъ, у армянъ было „впродолженіи

¹ Въ *Actes du VIII Congrès internationale des Orientalistes*, Leide 1893, I. Guidi въ статьѣ *Un nuovo testo siriano sulla storia degli ultimi Sassanidi*, стр. 19, прим. 3, приводитъ выписку, не относящуюся къ нашему предмету. — ² Имѣется въ виду ковчегъ Ноя, остановившійся на Арапатѣ.

IV—VI вѣковъ свыше семидесяти монастырей, которые за это время строились, населялись, возобновлялись и разрушались“ (Л. Алишанъ въ *Դրուած Տէր, Պատմութիւն եկեղեցեաց և վանորէից Երզրումուի*, стр. 13—14, ср. *Դազմալէս*, т. XL, стр. 23).

Однако армянскимъ историкамъ независимо отъ Михаила Сирійца Петръ Иверъ неизвѣстенъ, и вообще мы не знаемъ армянскихъ источниковъ о Майумскомъ епископѣ. Проф. Цагарели называетъ (*Памятники грузинской старины въ Святой Землѣ и на Синаѣ*, Правосл. Палест. Сборникъ, т. IV, вып. I, стр. 34) Асогика въ качествѣ историка, упоминающаго о Петрѣ Майумскомъ, но Степанъ Асогикъ, историкъ X—XIV вв., ни однимъ словомъ не обмолвливается объ этомъ лицѣ, и судя по цитатамъ и по тому, что цитуемый армянскій историкъ названъ писателемъ XIII-го вѣка (ib.), подъ Асогикомъ профессора Цагарели надо подразумѣвать извѣстнаго уже намъ Михаила Сирійца, хотя послѣдній также приводится на стр. 36 цитованнаго труда въ качествѣ особаго источника по вопросу.

Грузины, повидимому, также мало были ознакомлены съ личностью своего соотечественника до позднѣйшаго времени, и во всякомъ случаѣ въ самой Грузіи свѣдѣнія о немъ въ древности не проникали въ круги, интересовавшіеся судьбою родной земли и родныхъ людей.

Грузинскія лѣтописи содержатъ довольно пространное извлеченіе изъ нашего *Житія*; но это обстоятельство не является сколько нибудь вѣскимъ доводомъ въ установленіи времени появленія *Житія Петра Грузина* на грузинскомъ языкѣ. *Грузинскія лѣтописи* въ томъ видѣ, въ какомъ предлежатъ онѣ передъ нами, содержатъ не мало подновленій и наслоеній. Къ числу такихъ позднѣйшихъ наслоеній принадлежитъ, несомнѣнно,

часть, посвященная личности Майумскаго епископа; наслоение это относится ко времени послѣ перевода *Грузинскихъ лѣтописей* на армянскій языкъ, что имѣло мѣсто не раньше 1125 года. Въ армянскомъ переводѣ (изд. Венеціанское, 1884, стр. 70—72) *Грузинскихъ лѣтописей* нѣтъ ни слова о Петрѣ Грузинѣ; армянскій переводчикъ не могъ опустить умышленно свѣдѣнія объ этой личности, находившейся, судя по Михаилу Сирійцу, въ особо хорошихъ отношеніяхъ съ армянами (стр. IX). Но и независимо отъ армянскаго перевода свѣдѣнія о Петрѣ Грузинѣ въ *Грузинскихъ лѣтописяхъ* имѣетъ характеръ позднѣйшей вставки; излишне, конечно, говорить о томъ извлеченіи изъ краткой редакціи нашего *Житія* (II, 3, 28—7, 28), которое вставлено въ Теймуразовскомъ спискѣ *Грузинскихъ лѣтописей* и въ изданіи Броссе (стр. 102—103) выдѣлено прямыми скобками: это — очевидная вставка ¹. Важнѣе то, что и свѣдѣнія о Петрѣ Грузинѣ, общія большинству списковъ, внесены въ *Грузинскія лѣтописи* (стр. 104—105) вполнѣдствіи. Свѣдѣнія эти представляютъ краткій пересказъ нашего *Житія*; но если съ *Житіемъ Петра Грузина* дѣйствительно былъ бы знакомъ самъ авторъ *Грузинскихъ лѣтописей*, а не позднѣйшій ихъ редакторъ, то мы въ *Лѣтописяхъ* не имѣли бы характеристики Варазь-Бакура, отца Петра, стоящей въ самомъ рѣзкомъ противорѣчій со свидѣтельствомъ о томъ же лицѣ автора *Житія*, выдающаго себя за ученика самого Петра Грузина. Какъ грузинскій

¹ Впрочемъ рукопись Азіатскаго Музея (Msc. Georg. № 1) *Грузинскихъ лѣтописей*, церковнымъ письмомъ, только эту вставку и содержитъ изъ *Житія Петра*; однако по этой вставкѣ Мурванъ отсылается къ Θεодосію въ качествѣ заложника двѣнадцатилѣтнимъ, какъ и по *Житію* (ср. Brosset, op. c., стр. 139, прим. 1).

(гл. 3), такъ сирійскій (стр. 5) текстъ ¹ *Житія* единогласно свидѣтельствуютъ объ отрицательномъ благочестіи Варазъ-Бакура. Первоначальная редакція *Грузинскихъ летописей*, напротивъ, не знала вовсе ничего о христіанскихъ добродѣтеляхъ названнаго царя: въ армянскомъ переводѣ *Летописей* читаемъ (стр. 71), что „самъ Варза-Бакаръ (sic) былъ слабъ въ вѣрѣ и недоблестень и не сдѣлалъ ничего достойнаго памяти“. Армянскій переводчикъ и въ этомъ мѣстѣ находится внѣ всякаго вліянія родныхъ писателей, такъ какъ о грузинскомъ именно царѣ Бакурѣ, по времени и по главной части имени отождествляемомъ съ Варазъ-Бакуромъ, армянскій историкъ V-го вѣка Корюнъ (*Համարակարգ պատմութիւն Հրաց. Վենեցիա 1884, стр. 71, примѣч. 2*) совершенно иного мнѣнія: онъ рисуетъ его, какъ искренняго радѣтеля христіанскаго просвѣщенія грузинъ. Позднѣйшая, дошедшая до насъ редакція *Грузинскихъ летописей*, впрочемъ такъ же, какъ и армянскій переводъ древней редакціи, не говоритъ ничего хорошаго о Варазъ-Бакурѣ въ части, не зависящей отъ *Житія*. „Этотъ царъ Варза-Бакаръ (sic)“, по словамъ *Летописей*, стр. 105, „былъ невѣрующій человекъ, ненавидѣлъ (христіанскую) религію, но онъ не осмѣливался открыто выразить передъ народомъ свою ненависть къ религіи, такъ какъ Грузія была уже обращена (въ христіанство): знать и весь грузинскій народъ были очень преданы вѣрѣ, и этотъ Варза-Бакаръ, боясь ихъ, не могъ открыто оставить вѣру, но онъ нигдѣ не построилъ церкви, а также не расширялъ уже построенной, и велъ себя во всѣхъ отношеніяхъ, какъ невѣрующій“.

Въ рукописи *Грузинскихъ летописей* Румянцевскаго

¹ Страницамъ сирійскаго текста въ изданіи R. Raabe соответствуютъ въ вѣмецкомъ переводѣ тѣ же страницы, выставленныя на поляхъ.

Музея имѣется прямое указаніе на то, что свѣдѣнія о Петрѣ внесены въ *Лѣтописи* Вахтангомъ, еще царевичемъ, слѣдовательно до 1711 года: въ концѣ сообщенія о Петрѣ въ примѣчаніи имѣется молитвенное обращеніе къ Петру въ пользу царевича Вахтанга, его жены и дѣтей за то, что онъ „открылъ и издалъ въ извлеченіи *Житіе святого*“ (Brosset, *Hist. de la Géorgie*, стр. 139, прим. 1). Слѣдовательно, свѣдѣнія о Петрѣ въ *Лѣтописяхъ* являются вставкою совсѣмъ поздней. И дѣйствительно, этихъ свѣдѣній нѣтъ вовсе въ такъ называемомъ спискѣ (1636—1646 гг.) царицы Маріи, представляющемъ болѣе древнюю редакцію *Грузинскихъ лѣтописей* (Е. Такайшвили, *საბი ისტორიკული სწოება*, Тифлисъ 1890, стр. СХІІІ, а также стр. СХVІІ—СХVІІІ). Кромѣ того, и эта вставка о Мурванѣ сдѣлана изъ краткой редакціи *Житія Петра*, входившей въ *Синаксарій*¹, и потому когда въ ней упоминается о полномъ *Житіи*, то надо подразумѣвать нашу пространную редакцію, а не дѣйствительно полную.

Свидѣтельства о Петрѣ изъ другихъ памятниковъ древне-грузинской письменности намъ не извѣстны: лишь въ старомъ грузинскомъ *Часословѣ*, напечатанномъ по повелѣнію Вахтанга въ 1710 г. въ Тифлисъ, „св. Петръ, епископъ Майумскій“ помѣщенъ подъ 2 числомъ декабря (Пл. Иосселианъ, *Жизнеописаніе святыхъ прославляемыхъ православною Грузинскою церковію*, 1850, стр. 13), но въ доступномъ намъ печатномъ *Часословѣ* 1722 года,

¹ По переводу Броссе (стр. 137), въ этой вставкѣ рѣчь объ одномъ лишнемъ чудѣ—исцѣленіи одержимаго гнѣвомъ, но это — недоразумѣніе; тутъ въ текстѣ недостаетъ *ჰიზის იკაბესისა*, что вмѣстѣ съ *ძუღლ-ში მძუიბვარე* будетъ означать *жестокую (язву), покрывшую лицо Иоанна*, а исцѣленіе отъ такой язвы намъ уже извѣстно изъ *Житія* (I, 24=II, 17).

военнымъ письмомъ, мы уже не находимъ памяти о немъ.

Грузиновѣды почти всѣ болѣе или менѣе касались предмета настоящей работы, такъ особенно Пл. Юсселианъ (ор. с., стр. 13—14), Броссе (ор. с., стр. 7—8, 136—139), проф. Цагарели (ор. с., стр. 33—36), но въ печати, насколько намъ извѣстно, не появлялись свѣдѣнія о двухъ редакціяхъ *Житія*, какъ это оказывается при ближайшемъ знакомствѣ съ дѣломъ; возможно, что имѣвшіе случай основательно ознакомиться съ богатыми коллекціями грузинскихъ рукописей въ Тифлисѣ или въ иномъ мѣстѣ знаютъ и о существованіи третьей—полной редакціи.

Изъ трудовъ проф. Цагарели, посвященныхъ описанію грузинскихъ монастырей на Аѳонѣ и въ Св. Землѣ, можно узнать о существованіи въ указанныхъ мѣстахъ десятковъ рукописныхъ *Синаксаріевъ*, *Четей-Миней* и *Сборниковъ житій*, но не достаточно ознакомленные съ ихъ содержаніемъ, мы пока лишены возможности утверждать, съ какого времени и въ какомъ видѣ появляется въ Палестинскихъ или Аѳонскихъ грузинскихъ рукописяхъ *Житіе Петра Ивера*, и появляется ли оно въ нихъ вообще.

Доступные намъ грузинскіе списки *Житія Петра* не восходятъ ко времени ранѣе начала XVIII-го вѣка, и текстъ въ нихъ предлежитъ въ двухъ редакціяхъ: въ пространной (I) и краткой (II).

Пространная редакція не представляетъ однако ожидаемой полноты и есть сокращеніе полнаго *Житія*, которое, возможно, и не появлялось вовсе на грузинскомъ языкѣ. Но и эта неполная пространная редакція не предлежитъ намъ въ первоначальномъ видѣ. Изъ двухъ списковъ, представляющихъ ее, одинъ заклю-

чаетъ лишь извлеченіе, обнимающее главы 34—63 нашего изданія (стр. 27—48). Это извлеченіе, съ невѣрною отмѣткою, будто оно списано съ рукописи Императорской Академіи Наукъ, сдѣлано, по всей вѣроятности, съ цѣлью пополнить главы, недостающія краткой редакціи (II); извлеченіе это во всякомъ случаѣ не сдѣлано изъ рукописи I, а списокъ, содержащій его, есть новѣйшій, и, какъ рукопись, не представляетъ интереса. Другой списокъ (I) пространной редакціи — полонъ, но, къ сожалѣнію, обработанъ нѣкимъ протоіереемъ Павломъ, изъ записи котораго (стр. 53—54) мы приведемъ все существенное:

„Хотя я (протоіерей Павелъ) не умѣлъ писать, но у меня было большое усердіе. Одинъ Богъ знаетъ—Его же именемъ утверждаю,—сколько я перенесъ труда при писаніи этого *Житія* нашего свѣточа, святого и золотого, и не огорчайтесь, что я распространилъ его *вступленіемъ, послѣдовательностью его чудесъ* и въ концѣ хорошимъ *заключеніемъ*; я, конечно, непонятливъ и (прежде) былъ таковымъ, но (не могъ я не замѣтить, что) подлинникъ, съ котораго я списывалъ, былъ перепутанъ писцомъ, не знаю какимъ: то, чему надлежало быть раньше, слѣдовало потомъ, и не было въ немъ ни вступленія какого-либо, ни заключенія, между тѣмъ книга для церковнаго чтенія не должна быть перепутанной и въ безпорядкѣ“.

Для насъ было бы важнѣе, если бы *Житіе* дошло до насъ въ первоначальномъ, хотя и безпорядочномъ или перемѣшанномъ видѣ; но мы не можемъ не быть благодарными протоіерею Павлу за его совершенно ясныя указанія того, что онъ исправилъ, что внесено въ *Житіе* впервые имъ; это—вступленіе, заключеніе и иной порядокъ въ повѣствованіи чудесъ. Вступленіе (гл.

1, отчасти гл. 2) и заключеніе (гл. 70) выдѣляются безъ труда, порядокъ же эпизодовъ не имѣетъ столь существеннаго значенія въ вопросѣ о первоначальномъ составѣ.

Но въ нашихъ рукахъ былъ не автографъ протоіерея Павла, а позднѣйшій списокъ¹, заготовленный для Императорской Академіи Наукъ въ 1838 году въ Тифлисѣ ученикомъ Пл. Игн. Иосселиана; къ несчастію, этотъ ученикъ не всегда понималъ, что онъ списывалъ: чтобы убѣдиться въ этомъ, достаточно указать на такой перлъ, какъ უძისს ვმ. უძისს (гл. 64, 21). Подобный писецъ, разумѣется, и понятія не имѣлъ о точности, которую необходимо соблюдать при списываніи такихъ памятниковъ, а Пл. Иосселианъ, очевидно, не просматривалъ списка своего ученика; и это тѣмъ прискорбнѣе, что, судя по собственноручной припискѣ Пл. Иосселиана на оборотѣ шестого съ конца листа, списокъ сдѣланъ съ „весьма древняго подлинника“.

Пробахи доступнаго намъ списка пространной редакціи отчасти исправлялись другою — краткою редакціею.

Краткая редакція (II) представляетъ извлеченіе изъ пространной, сдѣланное для *Синаксарія*, почему она и помѣчена въ началѣ календарнымъ указаніемъ — „второго декабря“, въ какой день и чтилась память этого святого. Краткую редакцію мы имѣли въ трехъ спискахъ; самый древній заключается въ рукописи (B) одно время царевича Баграта, нынѣ бібліотеки Московскаго Главнаго Архива Министерства Иностранныхъ Дѣлъ (Отд. Р. № 1260): рукопись церковнымъ

¹ Рукопись бібліотеки Д. И. Чубинова есть копія съ этого списка (А. Цагарели, *Сводныя о памятникахъ грузинской письменности*, т. I, вып. III, стр. 104).

письмомъ, въ два столбца, на бумагѣ in-fol., подъ заглавіемъ ღჳდთ ჳბო-ჳრჳდჳ заключаетъ житія святыхъ, въ первой части грузинскихъ, во второй греческихъ, и датирована 1736 годомъ по Р. Хр. *Житіе Петра* занимаетъ лл. 136а—139а, а на 229а л. находится изображеніе святого ¹, помѣщенное въ началѣ настоящаго изданія. Рукопись (А), принадлежащая Императорской Академіи Наукъ (Аз. Музей, Mss. Georg. № 38), списокъ съ рукописи царевича Баграта, сдѣланный въ Петербургѣ Симономъ Табидзе въ 1842-омъ году, содержитъ *Житіе Петра* на стр. 311—321. Третій списокъ есть новѣйшая копія (а), по всей вѣроятности, со списка Табидзе, но съ добавленіемъ записи переводчика Макара. Вопросы о разногласіи такихъ списковъ въ отношеніи содержанія, конечно, не могло быть; формальныя же различія рукописи В, полученной нами, къ сожалѣнію, по сверсткѣ 25-и главъ, собраны на стр. 79—80.

Изъ сличенія пространной редакціи и краткой явствуетъ, что послѣдняя извлечена изъ обработки протоіерея Павла, откуда перешли къ ней вступленіе и заключеніе (гл. 70), послѣднее значительно урѣзаннымъ, именно въ видѣ одной фразы 31-й главы; порядкомъ чудесъ также устанавливается указанная нами зависимость отъ обработки Павла. Нѣсколько отступленій въ изложеніи, и то не въ описаніи чудесъ, своею неумѣстностью показываютъ, что частью это дѣло случая, результатомъ невниманія со стороны переписчика, частью произволь редактора; такъ глава 8-я, сокращенная въ двѣ три строки, попала въ гл. 7-ю краткой редакціи (строки

¹ Миниатюрное изображеніе святого ищется и въ грузинской рукописной *Праздничной Миней* (1746 г.) церкви въ Земо-Чалѣ около Сурама, какъ узнаю объ этомъ изъ рукописнаго труда Е. Такайшвили, *Археологическія вещи Земо-Чальской церкви*, стр. 9 и сл.

32—34); туда же попали такія же сокращенія 13-й и начала 10-й главы (II, 7, 19—26); такимъ же образомъ сведены къ двумъ строкамъ и перенесена въ 10, 5—7 одиннадцатая глава, и начало 22-й главы пространной редакціи оказывается въ гл. 14, 5—7.

Цѣлая часть, обнимающая 34—60 главы пространной редакціи, опущена въ синаксарномъ извлеченіи, и лишь кое-какіе намеки на тѣ или другіе эпизоды сохранены въ одной главѣ 23-й; кромѣ того, въ синаксарномъ извлеченіи не осталось никакихъ слѣдовъ отъ главъ 15, 17, 25 и 26, опущена часть главы 16-й, 15—20 и сохранились (въ гл. 18) лишь нѣсколько строкъ отъ гл. 28, 1—4. У того, что сохранено на своемъ мѣстѣ, до седьмой главы номера соответствующихъ главъ тождественны съ пространною редакціею, а затѣмъ слѣдующее соответствіе:

Пространная.	Краткая.	Пространная.	Краткая.
9	= 8	30	= 20
12 + 14	= 10	31 + 32	= 21
16	= 11	33	= 22
18	= 12	61	= 24
19	= 13	62 + 63	= 25
20	= 14	64	= 26
22	= 15	65	= 27
23 + 24	= 17	66	= 28
27	= 18	67	= 29
29	= 19	68	= 30

Въ краткой редакціи находимъ указаніе на пространную въ слѣдующихъ строкахъ (II, 29): „мы не пожелали писать тутъ подробно, чтобы не вносить сюда слишкомъ много писанія, также чтобы не показались мы незаслуживающими довѣрія, но если угодно кому-либо узнать (исторію Петра) доподлинно, пусть читаетъ

„*Житіе* его и такимъ образомъ найдетъ удовлетвореніе“. Памятникъ, къ которому отсылаетъ авторъ синаксарнаго извлеченія, не есть неизвѣстное намъ полное *Житіе*, а наша пространная редакція, и та, какъ мы видѣли, въ обработкѣ протоіерея Павла.

Чрезмѣрная краткость синаксарнаго извлеченія не измѣняетъ однако въ общемъ смысла тѣхъ или другихъ фразъ, развѣ въ одномъ случаѣ: такъ по синаксарному извлеченію голосъ, слышанный изъ столпа свѣта, говорилъ: „кто послѣдуетъ за мною, тотъ не будетъ идти во мракъ“ (ср. I, 14, 9—12). Съ другой стороны есть и такіе случаи, въ которыхъ изложеніе синаксарнаго извлеченія полнѣе: такія разночтенія внесены нами въ переводъ, но заключены въ прямые скобки. Если не всегда, то порою подобныя разночтенія, по всей вѣроятности, восходятъ къ пространной редакціи, которая, слѣдовательно, предлежала автору синаксарнаго извлеченія въ иномъ и, безспорно, лучшемъ спискѣ, чѣмъ доступная намъ ученическая копія. На особенность того списка указываетъ и отличный, болѣе архаичный мѣстами, выборъ словъ, такъ ზოჭიკი (II, 7, 25) вм. საზრდელი (I, 10, 3), უკიდეული (II, 7, 28) вм. კვირიაკე (I, 7, 18).

По всей вѣроятности, благодаря священнику Павлу находимъ двойственность конструкціи во фразѣ ზამეტოუ კინათებ ექლაგა и т. д. (I, 3, 9 = II, 3, 9). Мы уничтожили эту двойственность, замѣнивъ ექლაგა формою იქლაგა, но во всѣхъ спискахъ имѣется первая форма, при которой логическое подлежащее должно было стоять въ дат. падежѣ — მოციქელსა ანდრეასს, а не въ род. съ предлогомъ — მოციქელისა ანდრეასს მიერ, какъ это оказывается въ обоихъ грузинскихъ изводахъ *Жи-*

*

тія. Эта непослѣдовательность конструкціи можетъ быть объяснена тѣмъ, что упоминаніе объ апостолѣ Андрѣ¹ и о св. Нинѣ, или объ одномъ изъ нихъ внесено въ *Житіе* вполслѣдствіи, и внесено неумѣло.

Житіе Петра, найденное прот. Павломъ не въ порядкѣ и имъ же обработанное (I), изъ этой обработки въ видѣ извлеченія (II) вошедшее въ *Синаксарій* и на основаніи синаксарнаго извлеченія использованное позднѣйшими редакторами *Грузинскихъ летописей*, было переведено на грузинскій языкъ съ сирійскаго. Съ обстоятельствами этого дѣла насъ знакомить слѣдующая запись переводчика (текстъ, стр. 52—53): „Сіе *Житіе святого и блаженнаго отца нашего Петра Грузина* было написано Захарією, благословеннымъ и вождѣлѣннымъ ученикомъ святого, по сирійски, такъ какъ, оказывается, онъ былъ отличнымъ знатокомъ сирійскаго языка; кромѣ того, сирійцевъ много въ Палестинѣ, и они сильны тамъ, особенно въ городѣ Майумѣ, гдѣ архіерействовалъ святой Петръ. А я, убогій священникъ Макаръ, перевелъ (*Житіе*) съ сирійскаго языка на грузинскій, такъ какъ вашею милостью я такъ же отлично зналъ сирійскій языкъ“...

Гдѣ и когда переводилъ Макаръ, неизвѣстно. По орографіи текста нельзя судить, такъ какъ онъ намъ

¹ На основаніи этого мѣста *Житія* Броссе (ор. с., I, стр. 60, прим. 5) думалъ, что исторія посѣщенія Грузіи Андреемъ была написана на *грузинскомъ языкѣ* «par un certain Nikita, homme de Dieu et très philosophe». Но въ *Житіи* апостола, издавномъ М. П. Сабиннымъ въ სსქსო-ველონ სემოთსე, мы имѣемъ (стр. 30) прямое указаніе на то, что Андрей изъ «Трапезунда, въ Мингреліи», вступилъ въ Грузію, гдѣ пробылъ долго и многихъ обратилъ въ христіанство. Житіе св. Андрея подъ заглавіемъ *Хожденія и проповіди святого апостола Андрея* значится въ числѣ переводовъ съ греческаго Евѣмїа Святогорца (А. Цагарели, *Стеднія* и пр., вып. I, стр. 58, № 40).

доступенъ въ позднѣйшихъ плохихъ спискахъ; судя же по языку, если и въ немъ не имѣемъ подновленій, переводъ не относится къ особенно древней порѣ грузинской литературы и возможно, что сдѣланъ въ XIII—XIV вѣкахъ, если не позже. Достаточно указать на присутствіе въ текстѣ слова *საძირსა-საბა* *садовникъ* (I, 54, 1—2, 5, 11, 13, 20 и 23), произведеннаго отъ персидскаго *بوستان*: этого ново-персидскаго слова не ожидали бы мы и въ памятникѣ древне-грузинской свѣтской литературы, представляющей по существу сколокъ съ персидской.

Что касается Захаріи, автора *Житіи*, то мы отъ него также имѣемъ запись, уже переведенную нами (гл. 69): онъ называетъ себя ученикомъ и очевидцемъ дѣятельности святого Петра. Имя автора повторяется еще въ гл. 38, гдѣ святой обращается къ нему со словами: „сынъ (мой) Захарія“; то, что авторъ-очевидецъ, ясно и изъ гл. 2-й и 26-й.

Но каково отношеніе грузинскаго текста *Житіи* къ сирійскому, сравнительно недавно появившемуся въ печати въ книгѣ подъ заглавіемъ *Petrus der Iberer. Ein Characterbild zur Kirchen—und Sittengeschichte des fünften Jahrhunderts. Syrische Uebersetzung einer um das Jahr 500 verfassten griechischen Biographie herausgegeben und übersetzt*¹ von Richard Raabe, Leipzig 1895 г.? Для этого до сличенія грузинскаго текста съ сирійскимъ намъ необходимо познакомиться со взглядомъ Р. Раабе (Einleitung, стр. 9—11) на изданный имъ памятникъ.

¹ Какъ изданіе, такъ переводъ съ примѣчаніями сдѣланы нѣмецкимъ сировѣдомъ съ большимъ умѣніемъ, заслужившимъ весьма сочувственнаго отзыва проф. Duval'я на страницахъ Журнала французскаго Азіатскаго Общества (1895, т. VI, стр. 218—220). Ссылки наши относятся одновременно и къ переводу, какъ сказано выше (стр. XII), но мы опираемся всегда непосредственно на сирійскій текстъ, съ котораго и переводимъ.

Р. Раабе, не подозрѣвающій существованія грузинскаго текста *Житія*, пользуется сирійскими рукописями, Берлинскою и Лондонскою, изъ которыхъ первая, наиболѣе древняя, датирована 741-мъ годомъ по Р. Хр. Отвѣтъ на вопросъ, кто былъ авторъ памятника, неизвѣстный уже во время Евагрія (536—593), Р. Раабе начинаетъ съ отзыва Wright'a, что памятникъ „написанъ ученикомъ (Петра), имя котораго однако неизвѣстно“. Р. Раабе заключаетъ, что писатель, по всей видимости, очевидецъ послѣднихъ дней жизни Ивера, хотя и тогда еще не былъ онъ членомъ братіи, что памятникъ, несомнѣнно, написанъ въ Майумѣ и, быть можетъ, для чтенія, положеннаго въ день, посвящавшійся памяти святого въ его монастырѣ, и что относительно времени составленія нельзя сказать ничего опредѣленнаго, но, по всей вѣроятности, онъ составленъ въ самомъ концѣ V или въ началѣ VI-го вѣка.

Къ осторожно высказанному взгляду Р. Раабе прибавимъ одно замѣчаніе касательно времени безыменнаго писателя.

Авторъ сирійскаго текста, изданнаго Р. Раабе, не выставляетъ вовсе того, что онъ безусловно очевидецъ рассказываемыхъ событій изъ жизни Петра, и въ то же время признаетъ существованіе рассказовъ такихъ очевидцевъ; едва-ли есть необходимось иначе понять слѣдующее мѣсто, трактующее о чудесахъ Петра въ Египтѣ (стр. 71, 17—20): „не дѣло нашего безсилія описывать во всемъ объемѣ, какія затѣмъ великія чудеса и знаменія творилъ тамъ (Петръ) по божественной благодати и силѣ, присущимъ ему, и сколько исцѣленій, и сколько подвиговъ (сотворилъ онъ): потому упомянемъ мы объ одномъ или двухъ (случаяхъ) и предоставимъ остальные передавать и рассказывать тѣмъ, ко-

торымъ было дано въ удѣлъ (буквально: которые достигли) испытать (все это) и видѣть своими глазами“.

Только что приведенныя слова, не споримъ, могутъ быть отнесены не къ какому-либо автору древняго *Житія*, а ко всѣмъ вообще современникамъ Петра, имѣвшимъ возможность хотя бы устно передавать о подвигахъ святого. Но нельзя того же сказать про слѣдующія строки въ томъ же печатномъ сирійскомъ текстѣ (стр. 83, 9—13; ср. переводъ, стр. 83).

„Въ слѣдующемъ за этимъ я стараюсь передать малое отъ многого, хотя робѣетъ слово и не хватаетъ его для разказа, — (передать) то, что лично видѣть или непосредственно испытать удостоился *тотъ, кто это пишетъ*, или что онъ слышалъ изъ устъ самого святого, правдолюбиваго и чуждаго лжи“.

Когда послѣ этого рассказчикъ повѣствуетъ въ первомъ лицѣ, то мы не имѣемъ основанія въ этомъ первомъ лицѣ видѣть непременно Анонима: Анонимъ, повидимому, самъ предупреждаетъ, что въ дальнѣйшемъ онъ повѣствуетъ не какъ очевидецъ, а устами очевидца, служившаго ему источникомъ, устами того „пишущаго“, кто это видѣлъ и кто слышалъ.

Судя по предпосланнымъ свѣдѣніямъ, сирійскій текстъ Анонима, разумѣется, не можетъ быть подлинникомъ грузинскаго перевода, но это, конечно, не исключаетъ возможности, чтобы у нихъ было много общаго. И, дѣйствительно, минуя объемъ, сходство на первый взглядъ такое разительное, что впору принять грузинскій текстъ за извлеченіе изъ сирійскаго *Житія* Анонима. Указывать на сходства излишне; напротивъ, мы отмѣтимъ разногласія, и то тѣ, которыя дѣлаютъ невѣроятною зависимость нашего грузинскаго перевода отъ издавнаго Р. Раабе сирійскаго текста.

Есть и такія разногласія, которыя пока не могутъ быть приняты во вниманіе; такъ въ послѣдовательности событій грузинскій текстъ расходится порою съ сирійскимъ, но мы знаемъ, что въ доступномъ намъ грузинскомъ текстѣ порядокъ былъ установленъ „исправителемъ“ протоіереемъ Павломъ (стр. XV).

Затѣмъ, вопроса о религіозныхъ воззрѣніяхъ Петра редакторъ или переводчикъ грузинскаго *Житія* хотя не обходитъ, но, повидимому, ослабляетъ его; самъ безусловно православный (см. гл. 34, 35), онъ довольствуется тѣмъ, что Петра причисляетъ къ православнымъ халкедонитамъ, излагаетъ въ такомъ освѣщеніи событія (см. гл. 37), касавшіяся святого и неподдавшіяся замолчанію, но въ остальномъ фактическихъ подробностей въ подтвержденіе такой дѣятельности святого онъ не приводитъ. Онъ не приводитъ вообще фактовъ изъ жизни Петра, которые вполне ясно опредѣляли бы отношеніе Майумскаго епископа къ этому жгучему въ его время вопросу. Одно видѣніе (гл. 36) касается противниковъ Халкедонскаго собора, и оно въ грузинскомъ переводѣ получаетъ странное назначеніе уяснить Петру правоту халкедонитовъ; какъ будто редакторъ грузинскаго текста самъ допускаетъ колебаніе Петра въ этомъ отношеніи. Словомъ, отсутствіе въ грузинскомъ *Житіи Петра* фактовъ, изображающихъ его дѣятельнымъ участникомъ въ движеніяхъ изъ-за Халкедонскаго собора, могутъ объяснять тѣмъ, что въ сирійскомъ текстѣ, оригиналѣ грузинскаго, эта сторона дѣятельности Петра была разработана въ духѣ, непріязненномъ православію.

Съ другой стороны можно объяснять тенденціозностью грузинскаго православнаго переводчика и то обстоятельство, что рукоположеніе Петра и Іоанна во свя-

щенники совершается іерусалимскимъ патріархомъ Анастасіемъ (I, 21), чему между прочимъ противорѣчатъ хронологическія данныя (см. ниже стр. XXXVI), тогда какъ у монофизита Анонима (стр. 50—51) это событіе въ жизни святого излагается совершенно иначе.

Въ общемъ нельзя оспаривать того, что грузинскій переводчикъ, повидимому, счелъ за лучшее при переводѣ ограничиться назидательными и чудоописательными частями *Житія*, минуя главы богословскаго и полемическаго характера.

И, дѣйствительно, при сличеніи грузинскаго *Житія* съ сирійскимъ въ первомъ недосчитываемся преимущественно частей, въ которыхъ пространно излагается гоненіе, воздвигнутое противъ отвергавшихъ Халкедонскій соборъ и въ частности противъ Петра. Но нужно-ли предполагать непременно, что роль Петра въ противохалкедонскихъ движеніяхъ въ сирійскомъ оригиналѣ грузинскаго перевода была изображена столь же въ противоправославномъ духѣ и такъ же пространно, какъ въ сирійскомъ текстѣ, изданномъ Р. Раабе?

Единственные доводы въ пользу такого предположенія представляетъ—во первыхъ *argumentum e silentio*, такъ какъ въ грузинскомъ переводѣ, можно предполагать, замолчаны подробности этого дѣла, и затѣмъ заподозрѣваніе православнаго переводчика въ тенденціозности; но построеніе на такихъ доводахъ нельзя не признать рискованнымъ.

Наконецъ, въ сирійскомъ *Житіи*, изданномъ Р. Раабе, должны быть различаемы части существенныя и побочныя. Существенными надо считать части, посвященныя непосредственно личности и жизни Петра; всѣ же вводные рассказы, иногда весьма обстоятельные и для насъ любопытные, о другихъ святыхъ и о святыняхъ Па-

лестины, имѣютъ и въ самомъ сирійскомъ текстѣ второстепенное значеніе, а грузинскому переводчику, интересовавшемуся лишь Петромъ, какъ лицомъ грузинскаго происхожденія, они могли казаться лишними подробностями, если даже допустимъ, что они дѣйствительно были въ его сирійскомъ оригиналѣ.

Но оказывается ли сирійскій текстъ *Житія*, изданный Р. Раабе, въ существенныхъ частяхъ двойникомъ обнародуемаго нами грузинскаго текста (I), если исключить главы, такъ или иначе относящіяся къ Халкедонскому собору и къ участію Петра въ этомъ дѣлѣ, равно какъ главы, посвященныя другимъ побочнымъ лицамъ и предметамъ? Нисколько. И въ оставшейся части грузинскій и сирійскій тексты далеко не вполне покрываютъ другъ друга. Нельзя, конечно, имѣть въ виду сравнительной краткости изложенія ¹ въ грузинскомъ текстѣ: это—понятно, разъ въ грузинскомъ текстѣ мы не имѣемъ полной редакціи. На лицо имѣются болѣе важныя разногласія. Мы, разумѣется, ограничимся указаніемъ самыхъ характерныхъ случаевъ несогласія.

Раньше всего вниманія заслуживаетъ то, что сирійскій подлинникъ грузинскаго перевода излагался, судя по грузинскому тексту, цѣликомъ отъ перваго лица, начиная съ пребыванія царевича Мурвана въ Царьградѣ: „мы находились въ Константинополѣ“ (I, 13), „мы сѣли въ лодку и мы пустились въ путь“ (I, 14, 7), „мы переѣхали и мы вышли на берегъ“ (I, 15, 1—2) и т. д. Эта особенность сохранена и Павловою обработкою пространной грузинской редакціи, съ понятною

¹ Сокращеніе могло коснуться и цитаты изъ *св. Писанія*, и въ такомъ случаѣ подъ словомъ апостола (23, 11—перев. 23, 10—11) надо подразумѣвать *Къ Евр.* 13, 7, на что ссылается и Анонимъ въ началѣ сирійскаго *Житія* (стр. 3).

кое-гдѣ непослѣдовательностью (I, 16, прим.). Въ сирійскомъ *Житіи*, произведеніи Анонима, авторъ не сопутствуетъ вовсе Петру; онъ рассказчикъ того, что онъ слышалъ или, быть можетъ, читалъ; и если рассказъ ведется въ первомъ лицѣ, то это значительно позже, при томъ и тогда въ первомъ лицѣ, какъ мы видѣли (стр. XXII—XXIII), нѣтъ основанія признавать непременно Анонима.

Рассказъ объ арестѣ бѣглецовъ, царевича Мурвана и евнуха, имѣется и въ грузинскомъ изводѣ *Житія* (I, 16), и въ сирійскомъ (стр. 25—26), но у Анонима рѣчи нѣтъ о землетрясеніи, и видѣніе угрожаетъ лишь дому правителя, а не всему городу.

Исцѣленіе глухого Или въ грузинскомъ совершается отъ приложенія къ ушамъ омофора Петра (I, 49), а у Анонима прикосновеніемъ рукъ святого, и при томъ съ иными совершенно подробностями (сир., стр. 97).

На дачѣ того же Или случилось чудо съ уловомъ рыбъ, описываемое и въ грузинскомъ (I, 50), и въ сирійскомъ (стр. 98) изводѣ, но въ совершенно иномъ видѣ.

Къ разсказу о благословленіи Петромъ садовъ (сир., стр. 101) въ грузинскомъ соотвѣтствуетъ то, какъ святой даетъ благословленіе (елей) для того, чтобы окропать виноградники, пораженные червями (I, 51), но по подробностямъ это два различныя случая.

Кромѣ того, ниже, по поводу разсказа о томъ, какъ святыхъ Петра и Исаію приглашалъ императоръ Зенонъ, мы увидимъ (стр. XXXIV), что грузинскій изводъ за одно съ сообщеніемъ о томъ же предметѣ риторы Захаріи восходятъ къ редакціи *Житія*, отличной отъ изданной Рихардомъ Раабе.

Вообще, авторъ подлинника, къ которому восходитъ грузинскій переводъ, судя по всему, былъ человекъ

простой, безыскусственный, но съ глубокою вѣрою, и въ своемъ писаніи не изощрялся, чтобы придать разсказамъ о чудесахъ болѣе правдоподобную съ человѣческой точки зрѣнія форму.

Въ сирійскомъ текстѣ Анонима не находимъ вовсе соотвѣтствія къ главѣ 38-й грузинскаго извода.

Миссіонерская дѣятельность Петра среди идолопоклонниковъ, составляющая одну изъ основныхъ моментовъ въ жизни святого по грузинскимъ изводамъ (I, 42, 44 и 47, II, 23), въ сирійскомъ подлинникѣ должна была подлежать еще въ болѣе подробной версіи¹, между тѣмъ въ сирійскомъ текстѣ эта дѣятельность замолчана, а въ одномъ мѣстѣ обращеніе идолопоклонниковъ (I, 47) передается (сир., стр. 90) такъ, какъ будто это христіане присоединились къ правой вѣрѣ исповѣдуемой авторомъ—монофизитомъ.

Имена собственныя въ грузинскомъ текстѣ болѣею частью опущены; но тѣ, которыя сохранены, не всегда являются воспроизведеніемъ того, что имѣемъ въ сирійскомъ текстѣ, изданномъ Р. Раабе. Во первыхъ, имя самого Петра въ міру по сирійскому тексту Р. Раабе (стр. 4) звучитъ «Набарнуг-іос», по грузинскому же тексту—«Мурван-ос». Мы не имѣемъ основанія предполагать, что грузинскій переводчикъ неизвѣстное грузинамъ имя «Набарнуг-іос» замѣнилъ извѣстнымъ «Мурван-ос»²: о царевичѣ съ этимъ именемъ грузинскіе

¹ Майума—являлась долго оплотомъ язычества въ Палестинѣ; лишь на рубежѣ IV—V вѣковъ, при епископѣ Порфиріи, была сломлена языческая гордыня въ этомъ городѣ, но нѣтъ основанія предполагать, что язычество въ эту же пору совершенно исчезло (ср. Stark, *Gaza und die Philistische Küste*, Jena 1882, стр. 611 и сл., И. Помяловскій, *Житіе и подвизаніе Порфирія епископа Газскаго* (Палестинскій патерикъ вып. V. СПб. 1895) и *Путникъ Антонина изъ Плаценціи* (Православный Палестинскій Сборникъ, т. XIII, вып. III, стр. 91—93 и pass.).

² Въ спискѣ I имя это писано «Морванос», но это зависитъ, по всей

памятники знаютъ только то, что извлечено изъ нашего *Житія*. Но нельзя не признать, что Мурванось, собственно Мурванъ ¹, такъ какъ «ос» есть греческое окончаніе *ος*, носитьъ вполне характеръ грузинскихъ именъ, что трудно сказать про «Набарнуг-іос»: грузинскія имена того времени, мы имѣемъ въ виду имена царей и знати, если не всё, то въ значительномъ большинствѣ — иранскаго происхожденія и общи съ персидскими и армянскими именами; таковы даже по сирійскому тексту Анонима (стр. 4) имена родныхъ св. Петра. Съ другой стороны имя «Мурваніос», написанное сирійскимъ письмомъ, благодаря сходству въ начертаніяхъ легко было видоизмѣнить въ «Набарнугіос» тому, кто списывалъ это во всякомъ случаѣ чуждое для сирійца имя.

Другое имя — это названіе дачи Иліи — въ грузинскомъ текстѣ гласитъ Атомоконъ или Атмоконъ (49. 2), а въ сирійскомъ Бео-тафша (стр. 98). Возможно, что въ грузинскомъ текстѣ слово пострадало подъ перомъ переписчиковъ, быть можетъ въ немъ имѣемъ греческое имя, составное съ *κῶμη село*, но характеръ грузинскаго письма не позволяетъ допускать слишкомъ большія измѣненія такого рода въ словѣ, и во всякомъ случаѣ грузинскую форму географическаго названія надо признать въ корнѣ отличною отъ того имени, которое мы находимъ въ печатномъ сирійскомъ текстѣ.

Египетскій отшельникъ, отъ котораго явился къ Петру братъ Аѳанасій, въ сирійскомъ текстѣ названъ отцомъ Саною (стр. 129, 20), а въ грузинскомъ переводѣ это — отецъ Зенонъ Скитскій.

вѣроятности, отъ способа транскрипціи звука *у* въ церковномъ грузинскомъ двумя буквами, какъ въ греческомъ *ου*, причемъ случаются пропуски *о*.

¹ Ср. Мирванъ, Мпреанъ = Миріанъ, Михранъ.

Нельзя не сожалѣть, что даже сравнительно поздняя Павлова обработка пространной грузинской редакціи, составляющей сокращеніе полной, намъ была доступна въ такомъ новомъ и неисправномъ спискѣ, какъ рукопись I. Переписчику ея, ученику Пл. Юсселиана, предлежалъ, по всей вѣроятности, не автографъ Павла, хотя, судя по замѣчанію грузиновѣда, рукопись была «весьма древняя». Во всякомъ случаѣ, за время, истекшее по исправленіи *Житія* протоіереемъ Павломъ, въ текстѣ успѣли произойти болѣе или менѣе значительныя измѣненія, констатировать которыя, какъ было сказано, позволяетъ синаксарное извлеченіе, относящееся къ порѣ сравнительно лучшаго состоянія пространной редакціи, въ Павловой обработкѣ; въ послѣдней между прочимъ встрѣча, устроенная греческимъ императоромъ царевичу Мурвану, передается кратче (гл. 7, 1—3), чѣмъ въ синаксарномъ извлеченіи, гдѣ читаемъ (гл. 7, 1—7): «когда (царевичъ со своими людьми) достигли (Константинополя), и царь Θεодосій узналъ (о прибытіи), то онъ принялъ царевича въ царскій дворецъ, (встрѣтивъ его съ) многочисленною свитою, и съ перваго же вида царь Θεодосій и супруга его Евдокія со всѣмъ дворомъ привѣтствовали его съ радушіемъ, любовью и поцѣлующими, точно сына, дарованнаго имъ Богомъ». Въ данномъ случаѣ фраза эта для насъ интересна словомъ *მლევანი* *mlevan-i* (гл. 7, 2)—словомъ сирійскимъ¹, въ

¹ Въ грузинской *Библіи* мы это слово имѣемъ у Іерем. 51, 19, какъ указываютъ на это въ своихъ словаряхъ С. Орбелианъ и Д. І. Чубиновъ, но въ толкованіи его лексикографы расходятся: по С. Орбелиану, оно означаетъ того, кто въ этомъ же мірѣ получилъ убѣдительныя доказательства благоволенія свыше или кто убоготоренъ царями; Д. І. Чубиновъ (1840) переводитъ его словомъ *довольный*, очевидно, сокращая нѣсколько ухищренное объясненіе С. Орбелиана, и въ тоже время даетъ собственное толкованіе: *таковой*. Послѣднее толкованіе основано на чтеніи позднѣй-

грузинскихъ памятникахъ видимо рѣдкимъ, позднѣйшимъ грузинамъ непонятнымъ, но въ приведенной фразѣ употребленнымъ совершенно умѣстно и вѣрно въ смыслѣ *спутника*, во множественномъ числѣ *свиты*: появленіе этого слова въ грузинскомъ *Житіи Петра* можно объяснить тѣмъ, что въ сирійскомъ оригиналѣ грузинскаго перевода стояло тоже самое сирійское слово *mlvvanā* *спутникъ*, а въ такомъ случаѣ изданный Рихардомъ Раабе текстъ опять таки не есть тотъ подлинникъ, который подлежалъ грузинскому переводчику Макару.

Но имѣется еще болѣе существенное возраженіе противъ зависимости грузинскаго текста *Житія* отъ сирійскаго текста, изданнаго Р. Раабе. Это—слѣдующее: въ грузинскомъ текстѣ авторъ Захарія по поводу святого Исаи называетъ (гл. 53, 27—29) особо составленное имъ же *Житіе* этого отца, къ которому и отсылаются интересующіеся, а въ сирійскомъ текстѣ, изданномъ Р. Раабе, авторъ, отводящій значительно больше мѣста тому же святому, упоминаетъ о многихъ чужихъ проповѣдяхъ и повѣстяхъ, посвященныхъ Исаи, но себѣ изъ такихъ трудовъ не приписываетъ ничего (стр. 102); напротивъ, себя онъ признаетъ слишкомъ слабымъ для составленія должнаго жизнеописанія Исаи и слишкомъ далекимъ отъ него, почему ему приходится пользоваться сочиненіями тѣхъ, которые были непосредственными свидѣтелями благодати, пребывавшей на Исаи (ор. с., тамъ же).

Изъ всего предпосланнаго явствуетъ, что сирійскій

шаго исправленнаго текста грузинской *Библии*. — Такого значенія, какъ *mlvvanā*, не имѣетъ для насъ въ данномъ случаѣ другое слово *luskma*—*luskma* (II, 29), происхожденія греческаго *ἡλωσάχομον*, но грузинскимъ языкомъ усвоенное изъ сирійскаго *glūskmā* и понынѣ обычное въ грузинскомъ.

текстъ *Житія Петра*, принадлежащій Анониму, не есть подлинникъ изданнаго нами грузинскаго текста, и, слѣдовательно, на сирийскомъ языкѣ существовало и, быть можетъ, гдѣ-либо и нынѣ имѣется другое *Житіе Петра*, составленное современникомъ святого и авторомъ *Житія Исаи*, носившимъ имя Захаріи.

О существованіи другого *Житія Петра Ивера* на сирийскомъ языкѣ говорятъ и сирийскіе источники.

Въ берлинской рукописи *Житія Петра*, изданнаго Р. Раабе, по поводу рукоположенія Тимофея Элура на полѣ сдѣлана помѣтка по сирийски (R. Raabe, стр. 66, Einleit., стр. 7—8): „въ другой повѣсти, составленной касательно блаженнаго Петра, какъ мы нашли, сказано, что Тимофея рукоположили три епископа“. Р. Раабе справедливо замѣчаетъ, что глоссаторъ не могъ *повѣстью о блаженномъ Петрѣ* назвать *Церковную исторію* Захаріи, гдѣ дѣйствительно сообщается то же самое (см. выше стр. VII).

Затѣмъ, въ сирийскомъ текстѣ *Житія Севера Антиохійскаго* (рп. Берлинской королевской бібліотеки, № 321 der Sachau'schen Sammlung, л. 127а, по R. Raabe, Einl., стр. 7) авторъ Захарія даетъ слѣдующее чрезвычайно интересное указаніе:

„Я описалъ добродѣтели богоносныхъ людей — Петра Ивера и великаго подвижника Исаи, египтянина, такъ какъ оба эти мужа, живя въ Палестинѣ, стяжали великую славу среди всѣхъ христіанъ“.

Повидимому, въ этомъ Захаріи, написавшимъ между прочимъ *Житія Петра* и *Исаи*, мы имѣемъ автора сирийскаго текста, переведеннаго священникомъ Макаромъ на грузинскій языкъ, такъ какъ и онъ носилъ имя Захаріи, и онъ былъ авторъ *Житій Петра* и *Исаи*. Противъ этой видимости стоитъ то, что по сирийскимъ

источникамъ (R. Raabe, Einl., стр. 8), Захарія не былъ ученикомъ Петра, всюду сопровождавшимъ его, и былъ изъ приморскаго мѣстечка Газы, т. е. Майумы.

Но когда монахъ говоритъ, что онъ изъ Майумы, это можетъ означать не то, что онъ происходитъ отътуда, а то, что принадлежитъ къ Майумской братіи или постриженъ въ Майумскомъ монастырѣ: Захарія грузинъ, ученикъ Петра, также могъ сказать въ этомъ смыслѣ, что онъ—майумець. Другой фактъ, именно то, что вѣсть о смерти Петра захватила Захарію Майумскаго вдали отъ святого, можетъ указывать лишь на временную разлуку этого лица съ Петромъ въ данный моментъ. Мы даемъ всѣ эти объясненія лишь какъ возможности, такъ какъ въ нашихъ рукахъ нѣтъ грузинскаго перевода *Житія* въ первоначальномъ видѣ, и возможно, что нѣкоторыя подробности объ авторѣ Захаріи впервые внесены позднѣйшимъ исправителемъ—прот. Павломъ, или еще раньше авторъ искомаго сирійскаго подлинника былъ обращенъ въ грузина самимъ переводчикомъ.

Многое стало бы яснымъ, еслибы мы имѣли въ рукахъ сирійскій текстъ *Житія Петра*, составленнаго Захаріею Майумскимъ. Р. Раабе предполагаетъ (Einl., стр. 8), что извлеченія изъ него имѣемъ въ *Церковной исторіи* Захаріи, такъ какъ они заключаютъ свѣдѣнія мѣстами несогласныя съ *Житіемъ* Анонима. Если это даже такъ, то мы не выигрываемъ почти ничего, такъ какъ въ *Церковной исторіи* свѣдѣнія о Петрѣ или касаются подробностей, совсѣмъ опущенныхъ грузинскимъ переводчикомъ, по крайней мѣрѣ въ доступной намъ грузинской редакціи, или даетъ сухой перечень событий, имѣющихся безразлично и въ сирійскомъ *Житіи* Анонима, и въ грузинскомъ—Захаріи.

Лишь относительно одного эпизода — приглашенія императоромъ Зенономъ святыхъ мужей Петра и Исаи — у насъ есть возможность утверждать, что грузинскій изводъ (гл. 53) съ повѣствованіемъ Захаріи (см. выше стр. VII—VIII) представляютъ одну редакцію, съ небольшими уклоненіями¹ въ мелочахъ, а Анонимъ передаетъ то же самое въ иной редакціи (стр. 103—104).

Р. Раабе кромѣ того предполагаетъ (стр. 7), что Захарія недошедшаго до насъ *Житія Петра*, о которомъ узнаемъ изъ приведенныхъ выше строкъ *Житія Севера Антиохійскаго*, есть извѣстный уже намъ греческій писатель, авторъ *Церковной исторіи*, и, слѣдовательно, написанное имъ *Житіе Петра* на сирійскомъ языкѣ могло явиться лишь въ качествѣ перевода. Это еще болѣе удалило бы насъ отъ Захаріи, автора того сирійскаго *Житія Петра*, которое предлежитъ намъ въ сокращенномъ грузинскомъ переводѣ. Однако главнымъ доводомъ въ пользу мнѣнія Р. Раабе о неизвѣстномъ Захаріи, авторѣ *Житія Петра*, является то, что извлеченія, имѣющіяся въ сирійской компиляціи *Церковной исторіи* ритора Захаріи, *по всей вѣроятности*, взяты изъ этого *Житія Петра*, но этого слишкомъ мало.

Болѣе важно, что отъ ритора Захаріи сохранилось *Житіе Исаи* (Land, *Anecdota syriaca*, III, стр. 349—356), но что этотъ Захарія есть „схоластикъ, авторъ *Церковной исторіи*“, узнаемъ лишь изъ чужой рукописной приписки (ор. с., стр. 347, ср. замѣчаніе Land'a, стр. XXIII).

Конечно, пока нѣтъ возможности привести убѣдительные доводы въ подтвержденіе того, что Захарія,

¹ Эти уклоненія объясняются тѣмъ, что ни въ грузинскомъ изводѣ, ни у Митиленскаго ритора мы не имѣемъ подлиннаго текста *Житія*, составленнаго Захаріею, ученикомъ Петра.

авторъ сирійскаго *Житія*, былъ грузинъ, какъ это явствуетъ изъ грузинскаго перевода, и вообще вопросъ этотъ пока преждевремененъ. Не лишено однако нѣкотораго значенія слѣдующее обстоятельство: въ сирійскомъ текстѣ Анонима (стр. 4—5) греческому мужскому окончанію α ; въ мужскихъ именахъ и греческому женскому окончанію α въ женскихъ именахъ предшествуетъ гласный звукъ i , такъ Набарнугі-ось, (собственно Мурвані-ось, см. выше стр. XVII—XIX), Бусмарі-ось, Бакурі-ось, Парсмані-ось, Бакурдукті-а, Дукті-а, Осдукті-а. Въ этомъ i нельзя не признать грузинскаго окончанія им. падежа; слѣдовательно, транскрибировавшій впервые эти имена хорошо былъ знакомъ съ ихъ грузинскими формами, и такимъ можно признать скорѣе грузина Захарію, чѣмъ анонима грека.

По грузинскому изводу *Житія Петра*, Захарія авторъ сирійскаго подлинника, былъ ученикъ святого Петра; среди братіи, окружавшей Палестинскаго подвижника и учителя, дѣйствительно, находимъ монаха, носившаго это имя: о немъ знаетъ и Анонимъ, авторъ *Житія*, изданнаго Р. Раабе.

Въ числѣ учениковъ Петра Анонимъ называетъ любимца отца Іоанна, наслѣдовавшаго ему, и сокелейниковъ, съ Захарією на первомъ мѣстѣ (текстъ, стр. 134, 2—4). По словамъ того же автора (текстъ, стр. 124, 15—17) этотъ сокелейникъ — „одинъ изъ братьи, по имени Захарія“ — первый рѣшился сообщить святому Иверу скорбную вѣсть о смерти святого Исаи; очевидно, существовала особенная близость между Захарією и Петромъ, а если все же не онъ наслѣдовалъ святому, то не указываетъ ли этотъ фактъ на то, что онъ въ Майумѣ былъ человѣкъ пришлый, иноземнаго происхожденія?

Анонимъ, повидимому, былъ знакомъ съ Захарією

*

лично или по *Житію Петра*, составленному имъ, и такъ или иначе тотъ Захарія могъ служить ему источникомъ. Отъ очевидца, болѣе того — отъ лица, непосредственно испытывающаго на себѣ пророческую прозорливость святого Петра, можетъ исходить рассказъ о томъ, какъ Майумскій епископъ велѣлъ молчать одному изъ служившихъ съ нимъ, когда тотъ мысленно задалъ себѣ вопросъ, почему при совершеніи Таинства святой отецъ досталъ тотъ, а не другой покровъ (стр. 132, 10—14). Анонимъ при другомъ случаѣ самъ указываетъ на такое лицо ¹, близко стоявшее къ Петру, но не называя по имени, а характеризуя его „человѣкомъ простымъ, безхитростнымъ и цѣльнымъ“ (стр. 129, 4—5): всѣ эти качества отличаютъ безспорно Захарію, автора *Житія Петра*, которое сохранено намъ грузинскимъ переводомъ.

Подробности нѣкоторыхъ фактовъ, затрогиваемыхъ въ *Житіи*, повидимому тенденціозно измѣнены грузинскимъ переводчикомъ: объ этомъ было сказано. Потому мы считаемъ напраснымъ трудомъ стараніе установить какую либо хронологію событій въ жизни Петра на основаніи *всѣхъ данныхъ* имѣющагося у насъ въ рукахъ грузинскаго извода *Житія*, разъ они оказываются въ явномъ противорѣчій другъ съ другомъ ². Можно развѣ воспользоваться нѣкоторыми данными и то въ томъ

¹ Къ свѣдѣніямъ, исходящимъ отъ этого лица, относится во всякомъ случаѣ и рассказъ о Санѣ (груз. Зенонъ) Скитскомъ (стр. 129—130).

² О попыткахъ и недоумѣніяхъ Броссе по этому вопросу см. *Histoire de la Géorgie*, ч. I, стр. 7—8, прим. 3 и стр. 138, прим. 7. Не понятно, какъ проф. Пагарели безъ оговорки сообщаетъ (Православный Палестинскій Сборникъ, т. IV, вып. I, *Памятники грузинской старины въ Святой Землѣ и на Синаѣ*, стр. 33—34), что Мурванъ «въ іеромонахи былъ посвященъ іерусалимскимъ патріархомъ Анастасіемъ (458—477)», слѣдовательно не раньше 458 года, а вслѣдъ за Халкедонскимъ соборомъ (451) Мурванъ покинулъ епископскую кафедру въ Майумѣ, «куда онъ возвратился, по словамъ однихъ, въ 458 году при императорѣ Львѣ Тиракійскомъ, по словамъ другихъ, еще въ 453 г.»

случаѣ, если продолжительность жизни Петра въ 65 лѣтъ принять за описку вмѣсто 75, легко объяснимую пропускомъ въ грузинскомъ подлинникѣ слова *десять*. Исходя изъ того, что двѣнадцатилѣтній царевичъ прибылъ въ Византію по вѣнчаніи Θεодосіа и Евдокіи (421), а въ 424-мъ году царевича видѣла въ Византіи Меланія (R. Raabe, текстъ, стр. 29, перев. стр. 34 и прим. 2), этотъ 424-й годъ можемъ принять за дату прибытія царевича въ Царьградъ, и въ такомъ случаѣ датую рожденія святого Петра Ивера будетъ 412-й годъ, а — смерти 488, когда ему долженъ былъ идти семьдесятъ шестой годъ: въ этотъ годъ царствованія Зенона второе декабря, день смерти Петра, дѣйствительно приходилось въ пятницу, какъ читается въ *Житіи* (I, гл. 68 = II, гл. 30, ср. Brosset, op. c., стр. 138, прим. 7). Такая дата прекрасно подходитъ и къ исчисленію R. Raabe, который годъ смерти Петра Ивера помѣщаетъ „около 485 года [скорѣе позже, однако до 491]“ (Einleit., стр. 10).

При изданіи мы воспроизводили текстъ съ точностью и позволяли себѣ исправлять лишь явныя описки; въ разночтенія вносились и такія описки, хотя далеко не всѣ, разъ мы ихъ находили въ рукописи I, такъ какъ онѣ не только для памятника не имѣютъ значенія, но и съ палеографической или орфографической точки зрѣнія не любопытны: это грубыя ошибки невнимательнаго и невѣжественнаго переписчика, сдѣланныя въ 1838 году. Вообще въ орфографіи мы старались держаться возможнаго однообразія, допустивъ разъ условное письмо позднѣйшей поры (ѣ, ѣѣ = ѣѣ, однако безъ ѣ = ѣѣ, но съ ѣ), которымъ были писаны оригиналы, судя по нѣкоторымъ

явленіямъ въ доступныхъ намъ спискахъ; да и въ этой ореографіи касательно ѱ и Ѳ допущено колебаніе, характеризующее рукописи, особенно въ синаксарномъ извлеченіи (II). Но мы не брались возстановлять древнее классическое правописаніе, такъ какъ пока еще вопросъ, существовалъ ли въ ту пору памятникъ на грузинскомъ языкѣ.

Изъ особенностей ореографіи заслуживаютъ вниманія два явленія, обычные лишь въ позднѣйшихъ рукописяхъ: въ рукописи I, писанной военнымъ письмомъ, архаическій дательный падежъ, служащій для выраженія логическаго подлежащаго, въ именахъ собственныхъ выражается знакомъ ° вмѣсто суффикса ბბ, а въ рукописи B, писанной церковнымъ письмомъ, замѣчается злоупотребленіе буквою ლ и частая замѣна ею гласнаго ლ.

Произволомъ переписчиковъ объясняются и различныя формы названія города Майумы, такъ иногда находимъ (I): „MiuMa“. Имя отца царевича Мурвана въ I гласитъ не Варазъ-Бакуръ, а Варазъ баръ Куръ, точно съ сирійскимъ словомъ „бар“ *сынъ* (Варазъ, сынъ Кура), но въ данномъ случаѣ положиться на чтеніе I трудно.

Текстъ раздѣленъ на главы нами.

При всемъ стараніи не удалось избѣжать опечатокъ въ грузинскомъ текстѣ, именно აბეგლოზმან (I, 4, 13) вм. აბეგლოზმან, ჰროზბეციე (I, 19, 9) вм. ჰროზბეციე (мы впрочемъ ожидали бы ჰროზბეციე = პროξατή), წმიდითა (II, 19, 5) вм. წმიდათა и განსწულე (II, 19, 5) вм. განსრულე и указаніе строки 25 вм. 5 въ II, 9.

Считаемъ пріятнымъ долгомъ выразить признательность за любезное предоставленіе намъ въ пользованіе

рукописей Азіатскаго Музея и Московскаго Главнаго Архива администраціямъ соотвѣтственныхъ учреждений. За содѣйствіе въ просмотрѣ корректуръ грузинскаго текста приношу искреннюю благодарность студенту И. А. Джавахову.

10 Февраля 1896. СПБ.

Н. Марръ.

I

ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა და
ნეტარისა მამისა ჩუქნისა ჰეტრე ქარ-
თუქლისა, რომელი იყო ძე ქართუქლთა
მეფისა

გუჯუროთხენ მამო.

1. მნებას უწყებად თქუქნდა, მანო ჩემო-
საყუარელნო, ცხოვრება წმიდისა და ნეტარისა
მამისა ჰეტრესი, რომელი იგი იქმნა მნათობ
პალესტინისა და უფროსად ყოვლისა სოფლისა,
რომელი იგი აღმოსცენდა ძირთაგან სამეფოთა 5
და საღუთოთა და მოჩი იქმნა კეთილსაწადელ
და სასურველ და აღორძინდა ვითარცა ხე კე-
თილი და შუქნიერი თანა წარსადინელთა საღუ-
თოთა წერილთასა და გამოიხუენა ჟამსა თვისსა
და უწინარესცა ჟამისა მრავალნი ნაყოფნი საწა- 10
დელნი და სასურველნი ყოველთათვის ღუთის-
მსახურთა და შეწირნა ქრისტესა თვისნი იგი ნა-
ყოფნი. ხოლო არა ოდენ თვისნი ნაყოფნი
შეწირნა ღმერთსა მსხუქრპლად სულონელებად,

- 15 ვითარცა აბელმან მართალმან, რომელიცა იგი იყ-
ნოსა ღმერთმან დაბადებულმან ყოველთამან სუ-
ლად სულნელებისად, არამედ სხუათანიცა ურიცხუ-
ნი სულნი შეწირნა ქრისტესა და მიუძღვნა ნა-
ყოფნი ფრიად შუწნიერნი და სულნელნი და ვრა-
20 ვნი უგერძონი და უბიწონი. არამედ ეჭა რამეთუ
მოსწრაფე იქმნა სარბიელი სიტყვისა ჩემისა და
უსწრობს მოთხრობად სათნოებასა ყუავილოვნე-
ბათა მისთასა პირველ აღმოცენებისა და აღოზინე-
ბისა და აღზრდისა და ნათესაობისა მისისა. არამედ
25 ჟერეთ ღუემენ ენაჲ მოთხრობად სათნოებათა-
თვის წმიდისათა.

2. ხოლო აწ უკუტ ჟერ არს და სათანადო,
რათა პირველად ვაუწყო ღუთისმოყუარებასა
თქუტნსა, თუ ვინაჲ აღმოსცენდა ნერგი ესე სა-
ღუთოჲ და ოდეს და სადა და მერმე უწყებად
5 საკვირველი იგი მოქალაქობა მისი და დიდებუ-
ლება საკვირველებათა და სასწაულთა მისთა.
ხოლო თუძცა ვინ ურწმუნო არს ცხოვრებისა
და სასწაულისა მაღლისა ამის და საკვირველისა
ვაცისასა და ნუ ვინ შერაცხს ცყუილად ამას,
10 რომელისა მეგულოვების თხრობად, რამეთუ უცხო-
არს ცყუილი მოქალაქობისაგან და რამეთუ არა
სხუათაგან თხრობილსა გინა სხვისაგან სმენილსა
მოქენე ვარ აღწერად, არამედ რომელსა თვით
თუალით მხილველ ვიქმენ, იგი აღუქრო. რა-

შეთუ სიყრმითვან შეუდეგ მე წმიდასა მას, ვი- 15
თარცა უკილი ერთგული, სადაცა იგი არნ და
სადაცა წარვალნ. ხოლო სახე დაწყებისა და
აღწერისა ცხოვრებისა მისისა ესრეთ არს:

3. უამთა უკუმ ღუთისმსახურისა თეოდოსი
მცირისა მეფისა ბერძენთასა, მისა არკადისა და
მისწულისა დიდისა თეოდოსი მეფისა, იყო მეფე
ქართუმლთა ზედა დიდი ვარაზბაკური (მეოთხე
მეფე იყო ესე მირიან მეფისაგან). ესე უკუმ მეფე 5
ვარაზბაკური იყო მართლმადიდებელი და დიდად
ღუთისმსახური მამის მამეულად და მკურნალე
სარწმუნოებასა ზედა უფლისა ჩუმნისა იესო-
ქრისტესისა, და რამეთუ ვინათვან იქადაგა ქადა-
გება იგი წმიდისა სახარებისა წმიდისა და დიდე- 10
ბულისა ქრისტეს მოციქულისა ანდრეასა მიერ
ქუმყანასა მას ქართლისასა, / ვითარცა დასწერს
ნიკიტა საღუთო და ფილასოფოსი მიმოსვლათა
შინა და ქადაგებათა წმიდისა მის მოციქულისათა,
და უკანასკნელ მიივლინა წმიდა დედა ნინო კერ- 15
ძოსა ერთსა ქუმყანისა მისვე ქართლისასა ქრის-
ტეს ღუთის მიერ და ისწავეს ღუთისმსახურება
და რწმენა წმიდაჲ სამება და ნათელსიღეს სა-
ხელსა ზედა წმიდისა სამებისასა ქადაგებითა მით
წმიდათა მოციქულთათა, მიერითვან არღარა ოდენ 2)
მიღრევილ არს ქუმყანა იგი ქართლისა წმიდისა
და მართლისა სარწმუნოებისაგან და არცა მივღრ-

კეთ უკუნისამდე მადლითავე წმიდისა სამებისათა და მეოხებითა ყოვლადწმიდისა და დედოფლისა ღუთისმშობელისათა, სასო-ახსა მის და მფარველისა ქრისტეანეთასა. და ვითარცა ვთქუთ ზემო, იყო მეფე ქართლსათა მართლმობრწმუნე ღუთისა და არა ესვა მას შვილი წული. ამისათვის ეკედრებინ ღმერთსა მარადის მკურვალედ, რათა
30 მოანიჭოს მას შვილი.

4. ერთსა უკუწ უამსა მოვიდოდა იგი ქუწყანათაგან თვისთა ქალაქად თვისად სამეფოდ მცხეთად და დაუღამდა ვიდესა დიდისა მის მდინარისასა, რომელსა ეწოდების მტკუარნი, და ინება
5 მუნ მეფემან განსტყნებად მწუხრსა მას. და ვითარცა ილოცა, მიწვა განსტყნებად, რამეთუ თვინიერლოცვისა არა დაიძინის. ხოლო ვითარცა მირეულა, წარმოუდგა მას ანგელოზი უფლისა ბრწყინვალე და დიდებული, მოსილი სამოსლითა
10 სპეტაკითა ელვარედ და ბრწყინვიდა პირი მისი ვითარცა მზის თუალი. ხოლო მეფემან ვითარცა იხილა ანგელოზი იგი, იქმნა შეშინებულ ფრიად. ჰრქუა ანგელოზმან მან უფლისამან მას: „ნუ გეშინინ, მეფე. მე ვარ ანგელოზი უფლისა და
15 მოვივლინე შენდა უფლისა ღუთისა მიერ, რამეთუ შეისმნეს ლოცუანი შენნი. და აჴა მიუდგეს ცოლი შენი და გიშვეს შენ მე, რომელი იყოს დიდ და სრულ წინაშე ღუთისა და ვაცთა

და მრავალნი ერნი ღუთისა მოაქცინეს“. და ვითარცა განიღვიძა მეფემან, იყო სული მისი მხიარულ და აღიღებდა ღმერთსა. და შემდგომად დღეთა რაოდენთამე მიუდგა ცოლი მეფისა მის და უშვა მას ძე და რაოდენისამე უამისა შემდგომად ნათელ სცეს ყრმასა მას სახელსა ზედა წმიდისა სამებისასა და უწოდეს მას სახელი მორვანოზ. 25

5. და ვითარ იქმნა ყრმა იგი სამის წლისა, მისცეს სამწიგნობრედ და დაისწავა მან ყოველივე სწავლა და გულისკმის ყოფით აღმოიკითხავნ წმიდათა წერილთა და იწურითინ მათ დღე და ღამე და აღორძინდებოდა და წარემაცებოდა 5 შიშითა ღუთისათა.

6. მათ უამთა შინა უკუშ იყო ბრძოლა შორის ბერძენთა და სპარსთა და ეშინოდა ბერძენთა, ნუ უკუშ შეერთოს მეფე ქართუშლთა სპარსთა და ბრძოლიან სამეფოსა ბერძენთასა და მძლე ექმნენ ბერძენთა. ამისთვისცა მოსთხოვა მეფემან თეოდოსი მცირემან მეფესა ქართუშლთასა ფიციტა 5 სიმტკიცე, რათა არა შეერთოს სპარსთა, ხოლო მეფემან ქართუშლთამან მიუგო, ვითარმედ ნუ იყოფინ თუმცა განუდევ სახლსა ბერძენთასა და წარმაართთამცა მივექეც. ხოლო მეფემან თეოდოსი 10 უმეტესისა სიმტკიცისათვის მოსთხოვა მძევალნიცა მეფესა ქართუშლთასა. ხოლო რათა არა განიწუალნენ ბერძენნი და ქართუშლნი და რათა

იყოს მათ შორის მშვიდობა და სიყუარული,
 15 ამისთვისცა თავს იღვა ესე მეფემან ქართუშლთა-
 მან და წარგზავნა მე თვისი მოზუნაოზ ათორ-
 მეცის წლისა დიდითა დიდებითა ქალაქად სამე-
 უფოდ კოსტანტინეპოლედ მეფისა ბერძენთასა
 თეოდოსისა.

7. ხოლო მეფემან თეოდოსი შეიწყნარა იგი
 დიდითა პატრიოთა და ეპყრა პალატსა შინა ვი-
 თარცა შვილი თვისი დიდითა დიდებითა. ხოლო
 ყრმამან მან ვითარცა იხილა მეფე და დედოფა-
 5 ლი და ყოველი პალატი, რამეთუ იყუნეს დიდსა
 შინა ღუთისმსახურებასა მარხვითა, ლოცვითა
 და გლახავთმოწყალებითა, უფროჲსად განა-
 მრავლნა მან სათნოებანი მისნი, მარხვა ფრიადი,
 მღვინძარება უზომო, ლოცუა დაუცხრომელი,
 10 გლახავთმოწყალება, სიმშვიდე, სიყუარული, სა-
 ხიერება, მოთმინება და ყოველნივე ნაყოფნი
 სულისანი შეიტკბნა, რომელ არიან წმიდანი
 სათნოებანი, სიტყვისაებრ წმიდისა მოციქულისა
 ხოლო უმეტეს და უადრეს მოიგო სიწმიდე
 15 სულისა და კორცთა, ვითარცა დიდმან იოსებ.
 ხოლო ემოსა ფლასი ფიცხელი ქვეშე კერძო-
 სამეუფოთა შესამოსელთა და იმარხავნ იგი ორო-
 რითა და სამსამით და ოდესმე კვირიაკით კვი-
 რიაკედ, ვითარცა დანიელ და სამნი ყრმანი, და
 20 ამით დასცემდა იგი კორცთა სიმკურვალესა და

ცეცხლსა მას სულისასა განაძლიერებდა, რომლისა მოფენად მოვიდა ქრისტე მე ღუთისა. ხოლო ღმერთმან მოსცა მას მაღლი ვურნებათა უამსა ოდენ სიჭაბუკისა მისისა.

8. ხოლო მათ უამთა იწამნეს წმიდანი მოწამენი სპარსეთს. ხოლო ქრისტეანეთა მათ, რომელნი იყვნეს მუნ, წარმოგზავნეს ნაწილნი იგი წმიდათანი წინაშე მეფისა უარაზბაკურისა. და ამათ წმიდათა მოწამეთა ნაწილნი ჰყვეს ნეტარსა მოზანოზს და მსახურებნ მათ ყოვლითა მოწიწებითა და რაჟამს ენების ძილი, წინაშე მათსა დაწვის კმელსა ქუშყანასა და ესრეთ მიიძინის თვინიერ საგებელისა. ხოლო წმიდანი იგი მოწამენი ეჩვენებოდნან მას სახითა მკუდართათა და ნუგეშინის სცემდიან და უთხრობდიან საუკუნოთა მათ კეთილთათვის და სამუჭბელთათვის დაუსრულებელთა.

9. ერთსა უკუჭ მოქცევასა წელიწადისასა, ვითარცა აღასრულის დღესასწაული წმიდა შობა უფლისა ჩუშნისა იესო ქრისტესი და მეათერთმეტესა დღესა მოიწია დღესასწაული წმიდა და ბრწყინვალე და ნათლით შემოსილი ნათლისღება ქრისტეს ღუთისა და ყოველნი მთავარნი და დიდ დიდნი და მკვირენი და თვით თავადი მეფე და დედოფალი წარვიდეს წმიდად ეკლესიად სოფიად, რომელი აღაშენა ნეტარმან ვოსტანტინე, ხოლო

10 მონა ღუთისა მორვანო-ზ არ წარვიდა ამისთვის,
 რათა ვანონი ლოცვისა თვისისა უგულისმოდ-
 გინესად აღასრულოს და კორციელი განსუწნება
 თავსა თვისსა დააკლოს. და რათა აღანთეს ვან-
 დელნი წინაშე ნაწილთა მათ მოწამეთასა. მაშინ
 15 რქუა ერთსა მსახურთა მისთაგანსა, რათა მოარ-
 თუას ზეთი ვანდელთათვის. ხოლო იგი გან-
 რისხნა და ჰრქუა მას: „რად არს ესე, რათა ამას
 დღესასწაულსა ყოველნი ქრისტეანენი იხარებენ,
 ხოლო ჩუწნ მონაზონთა წესი გვიპყრია“. და
 20 არა მოართვის მას ზეთი, არამედ განიზრახვიდეს
 სიკუდილსა მისსა, რათამცა განთავისუფლდეს მის-
 გან და ნებასამცა ზედა თვისსა იქცეოდეს. ხოლო
 მორვან ნეტარი არა განრისხნა, არამედ აღდგა და-
 წყნარებულად და მოიღო წყალი ნაცულოდ ზე-
 25 თისა და აღავსნა ვანდელნი წყლითა და აღიპყრნა
 კეღნი და ითხოვა მადლი ზეგარდამო ღუთისაგან და
 წმიდათა მოწამეთაგან, რათა აღენთენ ვანდელნი
 იგი. და ეჭა საკვირველი, რამეთუ მეყსა შინა აღენ-
 თნეს და ენთებოდეს შვიდ დღე და შვიდ ღამე თვი-
 30 ნიერ ზეთისა დიდად ბრწყინვალედ. და მიიწია ჰამ-
 ბავი ესე მეფისა თეოდოსისა და ყოველთავე და
 მოვიდა მეფე და ყოველნი მთაუარნი მისნი ხილვად
 სასწაულისა მის. და იხილეს რა, ვითარ იგი
 ენთებოდეს ბრწყინვალედ თვინიერ ზეთისა ვან-
 35 დელნი იგი, განკვირდეს და აღიდებდეს ღმერთსა

და ნატრიდეს მოწასა მისსა მოზუნო-ჲს და ამბო-რის
 უყოფდა მეფე პირსა მისსა წმიდასა. მიერ ჟა-
 მითგან უმეტეს შეიყუარა მეფემან იგი და ყო-
 ველთა მთავართა.

10. ხოლო ყრმასა მას მოზუნო-ჲს წესი ესე
 მტკიცედ ეპყრა, რამეთუ ყოველთა დღეთა ნაწი-
 ლი საზრდელისა მისისა გლახავთა განუყვის კე-
 ლითა მისითა. დღესა უკუშ ერთსა დგა წმიდა
 იგი და ილო-ცვიდა მკურვალეს ღუთისა მიმართ 5
 და ვითარ ილო-ცვიდა ცრემლითა მკურვალითა,
 ისილა ქრისტე უფალი წინაშე მისსა მღვდლმარე და
 მეყუესეულად თაყვანის სცა უფალსა და შეუვრდა
 ფერკთა მისთა საუფლოთა და საღუთოთა და
 დააღტობდა ცრემლითა მიერ თვისთა კუარცხ- 10
 ლბევსა წმიდათა ფერკთა მისთასა და ეკედრე-
 ბოდა და ეტყოდა: „უფალო, უფალო, ნუ დამი-
 ტეკებ მე“. ხოლო რომელი იგი დგეს მას თანა,
 არას ხედვიდეს, არამედ გულისკმა ჰყვეს, ვითარ-
 მედ გამოცხადება რაჲმე ისილა. 15

11. და მიერითგან განიზრახვიდა იგი, რათა
 წარვიდეს იერუსალიმს. და ვითარ ეუწყა ესე
 მეფესა თეოდოსისს, მოუწოდა მას და ეკედრე-
 ბოდა, რათა არა წარვიდეს. ხოლო მოზუნო-ჲს
 არა ერჩდა სიტყუათა მათ მეფისათა. მაშინ დაუდ- 5
 გინა მას მეფემან მცკელნი და ამცნო, რათა გან-
 ვრძალოულად სცვიდენ მას. ამისთვისცა შეითქუ-

ნეს მსახურნი მისნი, რათამცა მოკლეს ნეტარი იგი, რამეთუ ეშინოდათ, ნუ უკუშ წარვიდეს და
 10 პატრიუქულ იქმნენ მეფისაგან. არამედ დაიცვა იგი ღმერთმან უვნებლად, ვითარცა იოსებ მშათაგან თვისთა.

12. იყო ვინმე საჭურისი სახელით იოანე, ვაცი წმიდა და განშორებული ყოვლისაგან საქმისა ბოროტისა. ესე იყო თანამზრახველი მისა ქართველთა მეფისა, რათა განვიდენ მსახურებად
 5 უფლისა. ღლესა ერთსა სხდეს და განიზრახვიდეს ურთიერთარს ცხოვრებისა მისთვის საუკუნო-მსა და მოევსენა სიტყუა იგი მკსნელისა, ვითარმედ სადაცა იყუნენ ორნი გინა სამნი სახელისა ჩემისათვის, მუნ ვარ მე შორის მათსა, და კუალოდ
 10 ჰრქუა, ვითარმედ რომელმან არა აღიღოს ჟუარი თვისი და შემომიდგეს მე, იგი არ არს ჟერ და ღირს. და ვითარ განიზრახეს ესე ყოველი, და ამტკიცეს ჭეშმარიტებით, რათა ოდესცა ჰბოონ უამი მარჯუშ, წარვიდენ.

13. ხოლო უკუშთუ ვინმე ივითხვიდეს, თუ ვითარ მეტყუშლებდა ბერძულ ნეტარი პეტრე, მე ვაუწყყო. რამეთუ ჩუშნსა მას ყოფსა კოსტანტინებოლეს უხომ აღვილოდ დაისწავა ენა
 5 ბერძული და სწავლა, ვიდრეღა უკვირდა ფრიად მეფესა და ყოველთა ფილოსოფოსთა პალატისათა სიმახვილე გონებისა მისისა. და ეგრეთ რა-

ჟამს წარვედით იერუსალიმად, კუალად ისწავა მუნ ენა და სწავლა ასურებრივი.

14. არამედ პირველსავე სიტყუასა მივიდეთ. რამეთუ იყუნეს რა განზრახუასა მას, რათა წარვიდენ, ერთსა უკუწ ღამესა ჰპოეს ჟამი მარჯუწ და აღიხუნნეს ნაწილნი იგი წმიდათანი. რომელთა იგი მსახურებდეს, და საფასე, რაზომი უკმა, და გამოვიდეს ქალაქით კოსტანტინეპოლით და იხილეს წინაშე მათსა, რამეთუ სუწტი ნათლისა უძლოდა მათ ღამესა მას უკუნსა და კმა ისმოდა ნათლისა სუწტისა, რომელი იტყოდა: „ემიებდით ნათელსა, რომელი იგი მოვიდა მამისაგან ნათლისა, და რომელი ემიებდეს მას ნათელსა, სასყიდელი სრულებით მიიღოს“. და ვითარცა იხილეს სუწტი იგი ნათლისა წმიდათა მათ და ესმა კმა იგი ნათლისაგან, მხარულ იქმნეს და აღიდებდეს წმიდასა სამებასა და მოვიდეს ვიდესა ზღვისასა და განგებითა ღუთისათა იპოა ნავი. და შევედით მას შინა და წარვედით. ხოლო ვითარცა განთენა, ეუწყა მეფესა თეოდოსის სილოტოლუა ნეტარისა მორვანისი და ფრიად შეწუნა და ბრძანა მსწრაფლ დიდითა მოსწრაფებითა მიება მათი შინა ქალაქსა, გარე და ყოვლგანვე, არამედ ცუდ იყო შრომა მათი, რამეთუ ღმერთმან დაფარნა მონანი თვისნი.

15. ხოლო ვითარცა წიაღვედით ზღუა და

განველით ვმელად, აღისუნნეს წმიდათა მათ ნაწილნი
 იგი წმიდათა მოწამეთანი და წმიდა სსხარება და
 ნაწილი ძელისა ცხოვრებისა და ვიწყეთ სულად
 5 და რაჟამს დაშურთან, მოიღიან ევლოღია ძელისა
 ცხოვრებისა და იცხიან კორცთა მათთა და სიმა-
 შურალე ყოველი განემორის. რამეთუ ნაწილსა
 მას ძელისა პატრიოსნისასა აღმოეცენებოდა მი-
 რონი ყოვლადსაკვირველი, რომელი იგი იხი-
 10 ლიან რა წმიდათა მათ, აღიდებლიან ღმერთსა საკ-
 ვირველებათსა.

16. ხოლო ვითარცა მივეწიენით რომელ-
 სამე ერთსა ქალაქთაგანსა, შეიპყრნა ივინი მთა-
 ვარძან მის ქალაქისამან და შესხნა საპყრობილესა
 და ჰრქუა მათ, ვითარმედ თქუენ მონანი ხართ და
 5 არა განგეტყვენ, ვიდრემდის მოვიდენ მეძიებელნი
 თქუენნი. და მას ღამესა იყო ძრუა დიდი ქალაქ-
 სა მას შინა, ვიდრემდის დაეცემოდესცა სახლნი
 მრავალნი, და იხილნა მთავარძან ჩუენებასა შინა
 ვაცნი ვინმე საშინელნი, რომელნი ეცყოდეს მას,
 10 ვითარმედ განუტევენ პყრობილნი ეგე. უკეთუ არა,
 დაქცევად არს ქალაქი ესე ყოველი. ხოლო გან-
 თიად აღდგა ფრიად შემინებული და წარვიდა საპ-
 ყრობილედ და შეუვრდა ფერკთა მათთა და ით-
 ხოვდა შენდობასა და განათავისუფლნა და ეკე-
 15 ღრებოდა მათ ცრემლითა, რათა არა წარვიდნენ,
 არამედ დადგრენ გარემოსა მათსა საბრძანებე-

ლისა მისისა, და უშენოს მათ მონასტერი, ვითარ-
რიცა უნდეს. ხოლო იგინი არა ერჩდეს, არა-
მედ წარვიდეს გზასა თვისსა და მივიდოდეს იერო-
სალიმად.

20

17. და ვითარცა მიეახლნეს და იხილეს წმიდა
იგი ქალაქი, დაადგეს და ტიროდეს მყოფარ უამ
მკურვალედ და მერმე შევიდეს და მოილოცნეს
წმიდანი იგი ადგილნი და ეკლესიანი, წმიდა
აღდგომა და გოლეგოთა და დიდებული ბეთლემი 5
და ზეთისხილთა მთა წმიდა და გეთსამანია, რომ-
მელმან შეიწყნარა ღუთის შემწყნარებელი და მიერ
მისცვალა მისგან შობილმან ღმერთმან, ვინა იგი
ენება. ეგრეთვე პროპატვივე და სიონი შესა-
კრებელი მოციქულთა და სხუანი ყოველნი წმი- 10
დანი ადგილნი ცრემლითა მკურვალითა მოი-
ლოცნეს.

18. ხოლო იყო ვინმე მეფე ჰრომით მოსრული
სახელით პინიანოზ და სახელი მეუღლისა მისისა
მალენეოზ. ამათ აღაშენნეს ორნი მონასტერნი,
ერთი სამამო და ერთი სადედო, და მონაზონ
იქმნეს თვისთა მათ მონასტერთა. ხოლო მეფე 5
პინიანოზ ზურგითა თვისითა ჰკრებდა შემსა
თვისსა მონასტერსა მას, რათა სახე სიმდაბლისა
ექმნას მათა გონებითა მაღალთა. და ეგრეთვე
მალენეოზ დედოფალი თვისითა კელთსაქმარითა
მოიხრეწდა საზრდელსა, რამეთუ ეკსენა სიტყუა 10

იგი მოციქულისა, ვითარმედ უქმი იგი ნუცალა
ჭამნ და კელნი ჩემნი მმსახურებდეს მე.

19. აჰან მალენეო-ზ დედოფალმან იცნა მო-რვა-
ნო-ზ და იოანე და მო-ურაჳ და მო-ღუაწე ექმნა მათ.
რამეთუ ეხილნეს იგინი კო-სტანტინეპო-ლის. და
წარგზავნნა მონასტერსა ჰინიანო-ზ მეფისასა და
5 შევედრნა მამსახლისსა ვაცსა კეთილსა და მო-ღუ-
აწესა. ხოლო მამსახლისმან მიითუალნა იგინი
სიხარულით და წარიყუანნა წმიდასა აღდგომასა
და აკურობნა მონაზონად საფლავსა მას ზედა
უფლისა ჩუწნისა იესო ქრისტესისა და უწოდა
10 მო-რვანო-ზს სახელი ჰეტრე და საჭურისსა იოანე
და წარიყუანნა მონასტერადვე.

20. და იღუწიდეს ღუთისა მიმართ ლო-ცვითა
და მარხვითა და წარემატებოდეს ყოველთა შინა
სათნოებათა, ვიდრემდის წარკდეს ოცდა ხუთნი
წელნი წმიდისა ჰეტრეს ცხოვრებისანი, და ესო-
5 დენ ტანჯნა კორცნი თვისნი წმიდამან ჰეტრე.
ვიდრემდის დაშთეს ძუალნი ოდენ და ტყავი.
ხოლო სამოსელი მისი იყო დიდად შეურაცხი,
ვითარცა უნდო-მსა გლახავისა. ხოლო ოდესმე
წარვიდიან უდაზნოდ უმეტესისა მოღუაწებისათ-
10 ვის და დაჰყვან მუნ მრავალ ჟამ და კუალად
მოიქციან მონასტერად. ამისა შემდგომად გამო-
ვიდეს მონასტრისა მისგან და აღაშენეს სახლი
სასტუმრო ქალაქსა შინა და განუსუწნებდეს მო-

მაკალთა ძმათა ქართუშლთა და ბერძენთა, რამეთუ განმზადეს ფერკთა საბანელი და ცრაპეზი 15 და სარეცელები და წარაგეს ზოგი განძისა მის, რომელი აქუნდა სამეუფოთ, და მერმე წარვიდეს უდაბნოდ და შეკრიბნეს ძმანი მრავლად და აღაშენეს მონასტერი თავისა თვისისათვის.

21. და ვითარ ეუწყა ესე ანასტასის პატრიარქს, მოუწოდა ნეტარსა პეტრეს და მისთანა იოანეს და აკურთხნა ორნივე სუცად იმულებითა დიდითა და წარავლინნა მონასტერადვე მათთა.

22. და ვითარ მივიდეს მონასტერადვე, იწყეს შენებად წმიდისა ეკლესიისა სახელსა ზედა ყოვლადწმიდისა დედოფლისა ღვთისმშობელისა. და ვითარ იგი აშენებდეს, დაშურა წმიდა პეტრე და მიწია განსუშნებად. მაშინ წარმოუდგა მას ეშმაკი, ვიცხევდა მას და ეტყოდა: „რად არა დასდევ სამეუფოსა შინა და განისუშნე საჭმლითა და სასმლითა? აჰა ესერა ცუდად დაშურ და არა რაჲ გაქუს მადლი. ამისთვის ვერცა ზე დეოდამდ შემძლებელ ხარ“. ხოლო წმიდა პეტრე არად შე- 10 რაცხა იგი, არამედ ჰრქვა: „მართლ უკუნ იქეც ჩემგან, ეშმაკო, რამეთუ მე მაქუს სასოება უფლისა ჩემისა ღვთისა მიმართ. ხოლო სასოწარკუთხოლი შენ ხარ და მსახურნი შენნი“. და მიესა შინა იქმნა კუამლ ბოროტი იგი ეშმაკი და გან- 15 ქარდა. ხოლო წმიდამან პეტრე იწყო ტირი-

ლით ვედრებდად ღუთისა. მამინ გამოეცხადა მას
 უფალი ჩუქნი იესო ქრისტე და ჰრქვა: „რად
 არს, პეტრე? რათა სტვირ ანუ რად სულმოვლე
 20 იქმნები? არა უწყია, რამეთუ გელომწიფება მაქუს
 ცხოველთა და მკუდართა და ჩემ მიერ არს ცხო-
 ვრება? არა ვისსა წარუწყმედ შრომასა, არამედ
 მივაგებ მრავალწილად არა ოდენ შრომათათვის,
 არამედ მოგონებათათვისცა. რამეთუ ნეტარ არიან,
 25 რომელთ არა უხილავ კორციელად და ვრწმენე,
 ვიდრე რომელნი იგი თუალოთ მხილველ და
 კელით მსახურ ჩემდა იყუნეს. და აწ აღიხილენ
 თუალონი შენნი ზეცად.“ ხოლო მან აღიხილნა
 და იხილნა სიმაღლესა შინა ცათასა ეკლესია უჩუ-
 30 ნიერად შემკობილი და ბრწყინვიდა ვითარცა მზე.
 და იყუნეს შინაგან მისსა ერგასისნი ვაცნი ბრწყინ-
 ვალენი და მეგლობელნი. და ჰრქვა მას უფალმან:
 „აჰა ეკლესია, რომელი აღვიშენებია. აწ უკუჩ-
 ნუ სულმოვლე იქმნები, არამედ იხარებდ“. და ვი-
 35 თარცა ესე ჰრქვა უფალმან, ამაღლდა ზეცად. ხო-
 ლო წმიდა პეტრე თაყუანის სცემდა და აღიდებდა
 უფალსა ღმერთსა და მიერ განძლიერდა ძალითა
 და შეწევნითა უფლისათა და სრულჰყო წმიდისა
 ეკლესიისა და მონასტრისა შენება და შეკრიბნა
 40 მას შინა მძანი მრავალნი, ყოველნივე მოღუა-
 წენი, და განუჩინა მათ წესი და კანონი და და-
 უდგინა მათ წინამძღუერად ვაცი ღმერთშემოსილი

და წმიდა. და ჰრქვიან მონასტერსა მას ქართუმწ-
ლისა მონასტერი

23. ამისა შემდგომად გამოვიდეს მიერ პეტრე
და იოანე ნეტარნი მამანი და წარვიდეს იორდანისა
პირსა აღვიდოსა უდაბნოსა და იშენეს მონასტერი.
და მრავალნი სასწაულონი იქმნეს მონასტერსა მას
ღუთისა მადლითა, რამეთუ მარტვილონი იგი, რომ- 5
მელნი ყუნეს წმიდასა პეტრე, ყოველთა დღესა-
სწაულოთა გამოიყუნნის დიდითა პატრიკითა და შე-
ჰქმნეს ეკლოლია. და კუთლად მუნვე დაკრძალონის
შემდგომად ლიტანიისა და ამბოზის ყოფისა, რა-
მეთუ ეკსენა სიტყუა იგი მოციქულისა, ვითარ- 10
მედ კსენებასა წმიდათასა ეხიარებოდეთ და ჰყოფ-
დით.

24. და ვიდრე იყუნესლა იგინი მონასტერსა
მას იორდანეს პირისასა, უამსა ერთსა გამო-
რაძმეაჟდა პირსა იოანესსა და დაესხა ურვი-
ლო და სჭამდა პირსა მისსა და მიუღებდა ნა- 5
თელსა თუალთა მისთასა და რცხუმწნოდა მისუ-
ლად ვაცთა თანა და ჰჭარვიდა პირსა მისსა. მა-
შინ წარიყუნა წმიდამან პეტრე იერუსალიმს საფ-
ლავსა უფლისასა და ვითარ აღასრულეს ლოცუა,
იხილეს ყოველთა, რამეთუ კელი ვაცისა გამო-
ვიდა ლოდისა მისგან პატრიოსნისა და შეახო პირსა 10
იოანესსა და მეყუსეულად მასვე წამსა განიკურ-
ნა. და იხილეს ყოველთა, რამეთუ ყოველად რაძ-

თურთ არა იყო მისთანა კუალიცა ფიცხელისა მის წყლოელისა და აღიდებდეს ღმერთსა, შემწესა
 15 წმიდათსა.

25. კუალად სხუასა უამსა შეედუა სნეულება სასიკუდინი იოანეს და რომელთა იხილეს, იცყო-
 დეს, ვითარმედ არღარა აღდგეს. ხოლო მას ნე-
 ცარსა აქუნდა სასოება ღუთისა კეთილთათვის სა-
 5 უკუნეთა და უხაროდა განსუთა ამიერ სოფლით.
 არამედ ნეცარსა და წმიდასა პეტრეს დიდი გუ-
 ლისკლება აქუნდა და ფრიად მწუხარე იყო სიკუდი-
 ლისა და განშორებისა მისისათვის. და ლამესა ერთ-
 სა დგა იგი ღოცუად იოანესთვის და მოიწია მისსა
 10 კმა სეკით, რომელი ეცყოდა: „პეტრე, სიყუა-
 რულისა შენისათვის და გულისმოდგინედ თხოვისა
 შევმატე უამთა იოანესთა თორმეტი წელი“. და
 მეყუსეულად აღდგა და განცხოველდა იოანე და
 განეყარა ქეცი ყოველსა კუამსა მისსა და კორცნი
 15 მისნი მოეგნეს და იქმნეს, ვითარცა ყრმისა ჩჩვი-
 ლისა, და ყოველნივე აღიდებდეს ღმერთსა, რომ-
 მელმან ჰყვის ნება მოშიშთა მისთა. მაშინ უკუსწ
 ჰრქუა წმიდამან პეტრე ნეცარსა იოანეს: „აღდეგ,
 ძმაო, და შესწირე უსისხლო მსხუსწრპლი სამა-
 20 დლობელად ღუთისა, რომელმან გეკსნა შენ კელ-
 თაგან სიკუდილისათა“. ხოლო მან ჰრქუა, ვი-
 თარმედ არა მიც კმა და ვერცალა თუ უბნობად
 შემძლებელ ვარ. ჰრქუა მას წმიდამან პეტრე:

„უკეთუ სთნდეს მეუფესა შესაწირავი შენი, შემ-
 ძლებელ არს მოცემად შენდა კმისაცა“. მაშინ 25
 აღდგა ნეტარი იოანე და აღვიდა საკურთხევე-
 ლად და იწყო ჟამისა წირუად. და მოეცა მას
 კმა უხესთაეს ჰირველისა და უმუწნიერეს.

26. მერმე კუალად ჩუწნებასა იხილვიდა ნე-
 ტარი იოანე სამდღე და სამღამე სენავსა შინა
 თვისსა და ხედვიდა, რამეთუ საყდარნი დაიდგეს
 სასჯელისანი და ძელი ჭუარისა გამოუჩნდა ღრუ-
 ბელთა თანა ცისათა. და მაშინლა მსაჯული დაჯდა. 5
 და იყო მსაჯულისა მის გარემო სიმრავლე
 ურიცხვი ანგელოზთა და მთაუარანგელოზთა,
 სერაფიმთა და ქერობიმთა. და იხილნა კუალად
 წმიდანი მოციქულნი საყდართა ზედა მსხდო-
 მარენი და წინასწარმეტყუწლნი და ყოველნი წმი- 10
 დანი და მართალნი მარჯულ მსაჯულისა ქრის-
 ტეს ღუთისა მდგომარენი. ხოლო ნეტარი და წმი-
 და პეტრე და თვით იოანე სხდეს წინაშე საკურთ-
 ხეველისა და გარემოს მათსა სხდა სიმრავლე იგი
 მონაზონთა, რომელნი იგი მათ მიერ შეწირულ 15
 იყუნეს ღუთისა. მაშინ წარმოადგინნეს წმიდანი იგი
 მონაზონნი წინაშე ქრისტესა. და ხედვიდა, რამეთუ
 რომელნიმე მიეცემოდეს ცეცხლსა დაუმრეტელსა
 და რომელნიმე მიიღებდეს გვირგვინსა დაუჭვნო-
 ბელსა. და იხილა ყოვლადწმიდა დედოფალი 20
 ღუთისმშობელი დამდგომარე წინაშე მისა თვი-

სისა და მკედრებელი ყოვლისა სოფლისათვის.
 და ესოდენ საშინელ იყო ჩუქნება ესე, რომელი
 ენა ვაცისა მითხრობად ვერ შემძლებელ არს. და
 25 ესე თვით ნეტარმან იოანე გვითხრა. ხოლო
 შემდგომად ამის ჩუქნებისა დღესა ოცდა ათსა
 არაუის მიუგო სიტყუა, რამეთუ გონება მისი
 არღარა იყო ქუჩუყანასა ზედა, არამედ ზეცას.
 და იქმნა პირი მისი, ვითარცა პირი ანგელოზისა.
 30 განბრწყინებულ.

27. და მათ უამთა შინა წმიდა და სანატორელი
 ჰეტრე და მოწაფენი მისნი და იოანეცა ნეტარი
 წარვიდეს ეგვიპტედ, სანახებთა სვიციისათა, მო-
 ვლიდეს და მოილოცვიდეს წმიდათა მამათა უდა-
 5 ბნოსათა და სურვიელ იქმნეს უდაბნოსა მას და
 გამოიჩინეს ადგილი და აღაშენეს ეკლესია და
 გარემოს მონასტერი და მოიყუანეს ეპისკო-
 პოზი და აკურთხეს ეკლესია და ვითარ აკურთ-
 ხევდეს, იხილეს, რამეთუ წმიდა მარკოზ მახარე-
 10 ბელი სცხებდა ნელსაცხებელსა ეკლესიასა შინა
 და აკურთხევდა. ხოლო მრავალნი სასწაულნი
 ქმნა ღმერთმან კელითა ჰეტრე ნეტარისათა ეკლე-
 სიასაცა მას შინა და ქუჩუყანასაცა აღექსანდრიი-
 საცა და მრავალნი ეშმაკეულნი და ბრძანნი და
 15 მკელობელნი და კეთროვანნი განკურნნეს.

28. და რაოდენთამე დღეთა შემდგომად კუა-
 ლად მოიქცეს იერუსალიმადკე და კუალად აღა-

შენეს ქალაქსა შინა სახლი სასტუმრო და იწყეს
 შენებად ეკლესიისა, და სხუაცა ვინმე ერისკაცი
 მდიდარი აშენებდა მხლობელოდ მათსა ეკლესიასა 5
 თვისსა და ერიოდა მოწაფეთა ნეტარისა პეტრესთა
 საზღურისათვის. და დღესა ერთსა წარმოვიდოდა
 იოანე მუშავთა თანა ეკლესიისათა და აღუშფოთდა
 მთავარი იგი იოანეს და უხეთქნა ღაწუსა მისსა
 და განასხნა მუშავნი ეკლესიისანი. ხოლო იოანე 10
 არა მიუგო, არამედ შევიდა წმიდისა პეტრესსა
 და უწყო საქმე ესე. ხოლო წმიდამან პეტრე
 არა სწყევს მას, არამედ ესრეთ ჰრქუა: „ჟ საკვირ-
 ველი, უკეთუ ამას ღამესა არა მოკუდეს“. და
 ვითარ განთენა, მოსარჩლე იგი მათი მოკუდარ 15
 იყო. და უწყოდეს ყოველთა, რამეთუ სნეუ-
 ლება არა სჭირდა მთავარსა მას, გარნა ამისთვის
 ეწია მას რისხუა იგი, რომელ იოანეს უხეთქნა.
 ხოლო ვითარცა დაჭვლეს იგი, კუალად იწყეს
 შენებად ეკლესიისა წმიდათა მათ და ღუთისა შე- 20
 წევნითა კეთილად განასრულეს.

29. და მსახურებდეს უწყინოდ ყოველთა
 ძმათა მომავალთა და გლახავთა და უცხოთა.
 ხოლო ერთსა ჟამსა დაელოა მათ საზრდელი და
 არა აქუნდა მათ ყოვლად რაჲთურთით. და ჩუწ-
 ულებისაებრ შემოკრბეს გლახავნი. ხოლო წმი- 5
 დათა მათ არა ქონდა საზრდელი კორციელი,
 რათამცა ისტუმრნეს გლახავნი იგი, არამედ ღუ-

თისა მიმართ აქუნდა ფრიადი სასოება და აღდ-
 გეს და ილოცეს ქრისტეს მიმართ და ჰრქეს
 10 „უფალო, უფალო, შენ სთქუ და ბრძანე, ვითარმედ
 ნუ ზრუნავთ ხვალისასა. არამედ აწ რა უცოთ რამე,
 თუ არა რაჲ გუაქუს, რათამცა მონანი შენნი
 ვისტუმრნეთ“. და ვიდრე ილოცვიდესლა წმიდანი
 იგი, იპოვნეს ყოველნი ჭურჭელნი მათ, რათა
 15 აღვსებულ იყუნეს სახუარბლონი და საფეკილონი
 და საპურენი და საცერცუმნი და საზეთენი და
 საღვინენი, ყოველნივე მდიდრად გარდაეცემოდეს.
 და ვითარცა იხილეს საკვირველება ესე, აღიდებ-
 დეს ღმერთსა და განუყოფდეს უმურველად ყო-
 20 ველთაჲ.

30. ამისა შემდგომად ჰრქუა მათ მამამან ზე-
 ნონ არქიმანდრიტმან, ვითარმედ შეკედით მონა-
 სტერად და მკნდებოდეთ ძმათა თანა მარხვითა
 და ღოცვითა. ხოლო იგინი მორჩილ ექმნეს და
 5 შევიდეს მონასტერად, რომელი მახლობელ იყო
 იერუსალიმსა, და იღუწიდეს უმეტეს ყოველთასა
 და ესრეთ იყუნეს, ვითამცა ახლად, და დღითიდღე
 შედგებოდეს ყოველთა სათნოებათა. ხოლო იგი
 ვიდრეღა იყუნეს მას მონასტერსა, აღესრულა
 10 წმიდა და ნეტარი იოანე საჭურისი და წარვიდა
 წინაშე უფლისა მხიარულითა პირითა და დამარხეს
 დიდითა დიდებითა მონასტერსა მას ქართუმს ღლთასა,
 რომელი მათ წმიდათა აღაშენეს. ხოლო ნეტარ-

მან პეტრე დაჰყო მონასტერსა მას, სადა იგი
 მიაუღიანა ანტიმანდრიტმან, მრავალნი წელნი 15
 დიდსა და ფიცხელსა შინა მოღუაწებასა და ესე
 ზომილუაწა წმიდა, რომელ უხესთაეს იქმნა ბუნე-
 ბისა ვაცთასა, და დიდად განითქუა სახელი მისი
 ყოველსა მას ქრესტიანსა იერუსალიმისა და პალეს-
 ტინისა და ეგვიპტისასა და ყოველთა მიერ 20
 სანატრელ იქმნა, ვითარცა ჭემმარიტი მონა ქრი-
 სტეს ღუთისა.

31. მას უამსა მოკუდა ეპისკოპოზი და შეკრ-
 ბეს ყოველნი და მოვიდეს მოქალაქენი მაიუმი-
 სანი პატრიარქისა, ვითარმედ წმიდაო მეუფეო,
 ქალაქისა ჩუშნისა ეპისკოპოზი გარდაიცუალა
 და სხუა ეპისკოპოზი არა გუნებაუს, გარნა პეტრე 5
 ქართუშლი. მაშინ უბრძანა პატრიარქმან მიება
 მისი. და წარვიდეს და მიება ჰყვეს და ჰპოეს
 უდაბნოსა, რამეთუ უდაბნოს მოყუარე იყო წმი-
 და ესე და მრავალჯერ წარვიდის მარტო უდა-
 ბნოდ, რათა მხოლოდ მხოლოდსა დმერთსა ზრ- 10
 ხვიდეს. ხოლო ვითარცა ჰპოეს წმიდა იგი, მძლავრ
 შეიპყრეს და შეჰკრეს და მიყუანდა შეკრული,
 რათა არა ივლტოდეს. ხოლო წმიდამან ვითარ-
 ცა სცნა მიზეზი შეკრულისა და რამეთუ ეპისკო-
 პოზ ჰყოფენ, შეუძნდა ფრიად და მწარედ სტი- 15
 როდა და განტყუებასა ევედრებოდა და ეტყოდა
 მათ, ვითარმედ დიდად ცოდვილ ვარ. ხოლო

მათ აზრს ისმინეს მისი, აზრამედ წარიყუანეს. და
 ვითარცა მიიწინეს დაბასა ერთსა, დაუღამდა მათ
 20 და დაადგრეს სახლთა შინა ქორედთა, რათა ვერ
 უძლოს წმიდამან სიულოტოლად. მაშინ ჰრქვა მათ
 წმიდამან პეტრე: „განმკსენით მე მწუხრსა ამას და
 განთიად შეძკარით“. ხოლო მათ განკსნეს. და ვითარ-
 ცა დაიძინეს ყოველთა, აღდგა ყოველთაგან უცნაუ-
 25 რად და ენება გარდაგდება თავისა სიმაღლისა მის-
 გან, რათა განერეს ანუ განიტყოს ასო რამე
 და ესრეთ დააკლდეს დიდებასა მას, რამეთუ დი-
 დად სძულდა დიდება ამის სოფლისა. მაშინ გამო-
 ეცხადა მას უფალი პირისპირ მკედრობითა ანგე-
 30 ლო-სთათა და ჰრქვა მას: „პეტრე, აზრს უწყია, რა
 იგი უბრძანე მოციქულსა ჩემსა პეტრეს, ოდეს იგი
 დაბანასა ფერკათასა ურჩ მქმნებოდა?“ ხოლო მან
 მიუგო მრწოლით: „ჰე უფალო, უწყია“. და ჰრქვა
 მას უფალმან: „და აწ შენცა გეცყო. აზრს გცნა წი-
 35 ლი სამკვიდრებელსა ჩემსა, უკეთუ აზრს დამწყსნე
 ცხოვარნი ჩემნი“. და ნუგეშინის სცა უფალ-
 მან და განაძლიერა და ამისა შემდგომად ამაღლდა
 უფალი ზეცად. ხოლო წმიდა პეტრე თაყვანის
 სცემდა და აღიდებდა წმიდასა სახელსა მისსა. და
 40 ვითარცა განთენა, აღდგეს ვაცნი იგი და წარი-
 ყუანეს ნეტარი პეტრე პატრიარქისა წინაშე. და
 ეცყო-და წმიდასა პატრიარქსა, ვითარმედ წმიდაო-
 მუფუგო, ფრიად ცოდვილ ვარ და აზრს დირსიო.

და იჩემებდა ცოდუათა მრავალთა სახელით, რომ-
 მელთაგან ბიწიცა არა უწყოდდა, და ფრიად უდიდრ- 45
 სად ხადოდა თავსა თვისსა, რათამცა განუტყვეს.
 ხოლო მათ არა უსმინეს, არამედ აღდგა პატრი-
 არქი და წარიყუანა წმიდა პეტრე წმიდად ეკლე-
 სიად და დაასხნა კელნი თვისნი პატრიარქმან
 თავსა ზედა წმიდისა პეტრესსა და აკურთხა იგი 50
 მთავარეპისკოპოსად ნებითა ღუთისათა და და-
 იმჭირა იგი თვისთანა დღეთა მრავალთა და ცნა და
 გულისკმა ჰყო პატრიარქმან, ვითარმედ დიდი
 მონა არს ღუთისა. ხოლო შემდგომად რაოდენ-
 თამჟ დღეთა მოუწოდა პატრიარქმან მთავართა 55
 ქალაქისა მაიუმისათა და ასწავა მათ სწავლა სა-
 ღუთო და მერმე მიუთვალა მათ წმიდა პეტრე და
 ჰრქვა: „ვაცნო ღუთისმოყუარენო, ამას მწყემსსა
 კეთილსა მიგცემს თქუშნ უფალი ღმერთი. აწ
 უკუშ დაემო-რჩილენით ამას, ვითარცა ქრისტესა, 60
 და შეუდევით ყოვლითა სულითა“. ხოლო მათ
 მიითვალეს წმიდა პეტრე სიხარულითა დიდითა
 და მადლობდეს უფალსა ღმერთსა.

32. ხოლო პატრიარქმან წარავლინა წმიდა
 პეტრე საყდარსა თვისსა დიდითა პატრივითა და
 ვითარცა მიიწია წმიდა პეტრე ქალაქად მაიუმისა,
 გამოვიდეს ყოველნივე შემთხვევად მისსა და
 მიეგებებად დიდითგან ვიდრე მცირედმდე კერეო- 5
 ნებითა და სულნელებითა დიდძალითა და ქებითა

და შესხმითა. და დიდითა დიდებითა და პატრივითა შეიყუანეს ქალაქად და წმიდად ეკლესიად. ხოლო სასწაულნიცა მრავალნი იქმნეს ღუთისა მიერ კელითა წმიდისა პეტრესითა ქალაქსა მას შინა ღღესა მას შესულისა მისისა. ამისთვისცა ყოველნივე იხარებდეს და აღიდებდეს ღმერთსა, რომელმან. ესე ვითარსი მწყემსი მოსცა მათ.

33. ხოლო წმიდამან პეტრე არა შესწირა მსხუშრბლი იგი უსისხლო მრავალყამ. მაშინ მოიწია მისსა კმა, რომელი ეტყოდა: „პეტრე, აღდეგ და შესძინე ცალანცსა შენსა და შესწირედ მსხუშრბლსა, რათა არა მოილო პატრიუი მონისა ამის, რომელმან იგი დაჭულა ცალანცი იგი უფლისა თვისისა“. ხოლო პეტრეს ვითარცა ესმა კმა უფლისა, აღდეგა შიშით და იწყო ყამისა წირუად. და იყუნეს მრავალნი მღუდელნი და მონაზონნი გარემოს საკუროთხევულისა მის და იხილეს ყოველთა, რამეთუ რა ყამს განაწილა კორცი იგი ქრისტესი, აღივსო წმიდა საკუროთხევული სისხლითა, ხოლო ნეტარი პეტრე შემოწუნდა და უკუნ დგა წმიდისა ტრაპეზისაგან. მაშინ მოიწია მისსა კმა ზეცით, რომელი ეტყოდა ეპისკოპოსსა: „შესაწირავი განასრულო, რამეთუ არა შენთვის იქმნა საქმე ეგე, არამედ ჩემთვის, რათა უწყოდინ ყოველთა, რაოდენ დიდ არს და საშინელ შესაწირავი ეგე სიწმიდისა და შეწ-

ყნარებულ გულისთა უმანკოთაგან, ხოლო დამს- 20
 ჟელ გკლარბნილთა გონებითა“. და ვითარცა
 იხილეს ესე და ესმა კმა ზეცით ყოველთა მო-
 ქალაქეთა, იხარებდეს ყოველნივე და აღიდებდეს
 ღმერთსა, რომელმან ესე ვითარი მწყემსი მოსცა
 მათ, და მიერთებან ეპყრა ყოველთა ვითარცა 25
 ანგელოზი ღუთისა.

34. მათ ღღეთა შინა დაესრულა მეფობა თეო-
 დოსი მცირისა და დაიპყრა მეფობა მარკიანე და
 შეკრიბა კრება მეოთხე ქალკილონს ექუსასოც-
 დაათთა წმიდათა მამათა და ამტკიცეს ორი ბუნება
 ქრისტესი, რამეთუ სევერიანოსნი და იაკობნი შე- 5
 ჩვენებულნი არა შეიწყნარებდეს ქრისტეს ორთა
 ბუნებათა და არცა განკორციელებასა მისსა წმიდისა
 ღუთისმშობლისაგან. მაშინ ნეტარმან კირილე
 აღექსანდრიელმან და ყოველთა წმიდათა მამათა
 შეაჩვენეს იაკობნი და ყოველნი მწყალაებელნი, 10
 რომელთა არა სწამს ორი ბუნება ქრისტესი და
 განკაცება მისი წმიდისა ღუთისმშობლისაგან.

35. ხოლო მეფემან მარკიანე წარმოავლინა
 ვაცი სამეფო პალესტინედ, რათა განასხნეს
 მწყალაებელნი ქუჭყანით მათით. ხოლო ვინაჲთ-
 გან უკეთურნი იგი მრავალ და ფრიად იყუნეს,
 ამისთვისცა ძლიერად წინა აღუდგეს და იქმნა 5
 ბრძოლა შორის მათსა და ფრიადი სიმრავლე
 მოსწყდა მართლმადიდებელთა ბილწთა მათ მწყა-

ლებელთაგან, არამედ უკუანას იძლინეს უკეთურნი იგი.

36. დღესა ერთსა ვითარცა დადგა წმიდა პეტრე უამისა წირუად, იხილა განცხადებულად, რამეთუ მოვიდეს წმიდანი ანგელოზნი და აღიყუანებდეს სულთა მართლმადიდებელთასა ზეცად
 5 დიდითა დიდებითა წინაშე უფლისა, რომელნი იგი მოისრნეს მწუალებელთაგან, და იხილნა სულნი მწუალებელთა შთამავალნი ქუსსკნელად ჯოჯოხეთად. და ესე ამისთვის იხილა, რათა ასწაოს სამწყსოთა თვისთა მართალი სარწმუნოება და
 10 განამტკიცნეს სულნი ორგულნი და მცირედ-მოწმუნენი.

37. ხოლო ღუთისმოყუარემან და მართლმადიდებელმან მარკიანე დაჰყო ექუსი წელი და დაუტყვა მეფობა ცხოვრებისათა. და ჰპოეს უამი მწუალებელთა და კუალოდ აღეგნეს და აღტყინდეს ვითარცა ცეცხლნი და დაიპყრნეს რომელნიმე კერძონი ქუსყანისანი და შეკრბეს და განიზრახეს, რათა მოკლან წმიდა პეტრე ქართუსლი მღუდელთმოძღუარი და წარმოვიდეს და თანაყვა მცირე ყრმა, რათა ზაკვით და უცნაურად მოკლან წმიდა იგი. და ვითარცა მოვიდეს და რეკეს ვარსა და რქვეს: „წმიდაო ღუთისაო, განგვიღე და განჰკურნე ყრმა ესე, რამეთუ იგუსმების მტერისაგან“, მაშინ მოიწია მისსა ვმა, რომ-

მელი ეტყოდა: „პეტრე, ნუ განუღებ ვარსა, რამეთუ მსაკუარნი არიან“. ხოლო ესმა უსჯულოთა მათცა კმა ესე და მეყუსეულად ივლოცოდეს. 15

38. ხოლო ვითარცა გულისკმა ჰყო ნეტარმან ზაკუა მათი, რამეთუ მოკულა ენებათ, მრქუა მე: „შვილო ზაქარია, აღდეგ და წარვიდეთ უცხო-სა ქუშყანასა, რამეთუ არა ჟერ მიჩნს, რათამცა ჩუშნითა სიკუდილითა ესენი წარწყმდეს“. 5
 და ვითარცა წარკედით მიერ, შეკედით სოფელსა რასამე და იყო დღე წმიდა კვირიაკე და ბრძანა წმიდამან პეტრე შემზადება საკურთხეველისა და წირუა ჟამისა. ხოლო სახლი იგი, რომელსა ეგულკებოდა წირუა, საკერპო ყოფილიყო და 10
 ზე სიმაღლესა შინა დგეს კერპნი. და ვარქუ მას: „წმიდაო მამაო, ნუ უკუშ არა ჟერ იყო-ს აქა შინა წირუა, რამეთუ კერპნი დგანან“. ხოლო წმიდამან მრქუა: „შვილო, ჩუშნ ღმერთსა შევსწირავთ მსხუშრბლსა და არა ეშმაკთა“. და ვითარცა იწყეს ჟამისა წირუად, გამოკრთა ცეცხლი საცეცხურთაგან და დაწვნა კერპნი იგი, ხოლო სახლსა არა ავნო. და ესე რა ვიხილეთ, მივეციტ დიდება ღმერთსა. 15

39. კუალად მივედით ქალაქსა ერთსა და ვიყვენით მუნ დღე რაო-დენიმე. და იყო ვინმე ვაცი ქრისტეიანე და ესუა მას ასული და დასწეულდა ქალი იგი სენითა ფიცხელითა. მაშინ წარვიდა

5 ვაცი იგი მამა ქალისა, რათა მოიყუანოს გრძნე-
 ული და განჭკურნოს ქალი იგი. ხოლო დედა
 ქალისა მოვიდა და შეუვრდა ფერკთა წმიდისათა
 ცრემლით და ეტყოდა: „შემიწყალე მე, მონა-
 ქრისტეს ღუთისაო, და განჭკურნე ასული ჩემი
 10 და იკენ გრძნებისაგან, რამეთუ მამასა მისსა ნე-
 ბავს მოიყუანება გრძნეულისა. ხოლო წმიდასა
 შეეწყალა დედავაცი იგი და ჰრქვა მას: „ნუ სტირ,
 დედავაციო! ქრისტემან განჭკურნოს ასული შენი.
 ხოლო არა ვგონებ, ხვალემდინ თუმცა ცოცხალ
 15 იყოს გრძნეული იგი“. და აღდგა და წარვიდა
 წმიდა იგი ქალისა მის და სცხო მას ეკლოლია
 სახელსა ზელა წმიდისა სამებისასა და უპყრა
 კელსა მისსა და აღადგინა იგი ყოვლითურით
 მრთელი და უვნებელი, და აღიდებდეს ყოველ-
 20 ნივე ღმერთსა. ხოლო გრძნეული იგი იზოა მკუ-
 დარი განთიად სიტყვისაებრ წმიდისა და განით-
 ქვა სახელი წმიდისა მის ქლაქსა მას და გარემო-
 სანახებთა მისთა.

40. მთავარი ვინმე იყო მასვე ქლაქსა შინა
 და მისდა წმიდასა მას ჰეცრეს და მისთანათა
 სამხრობად. ხოლო წმიდასა არა უნებდა მისულოა,
 არამედ კულოად არა ინება შეწყუება მთავრისა მის.
 5 არამედ წარვიდა. და ვითარცა დასხდეს სამხრო-
 ბად, მთავარი იგი აგინებდა და რისხვიდა სახლე-
 ულთა თვისთა, რამეთუ იყო გულფიცხელ. მაშინ

მოიწია კმა ზეცით წმიდისა, რომელი ეტყოდა:
 „პეტრე, არა აღმოგივითხვასა წერილი იგი, ვი-
 თარბედ ყოვლისა ცუდისა სიტყვისათვის სიტყუა 10.
 მისცენ ვაცთა მას დღესა? და აწ სახელი ჩემი
 შენძლით იგმობის სახლსა მაგასა შინა და შენ
 მანდა ხარა“? ხოლო წმიდამან პეტრე მიხეზ ჰყო-
 მიხეზი რაჲმე, აღდგა მეყუსეულად, და გამოვე-
 დით მიერ და წარვედით. 15.

41. და დღესა მეორესა განვედით მონასტერთა
 მათ, რომელნი იყუნეს გარეშე ქალაქისა მის,
 რათა ყამი წიროს, და მოვიდეს დიდდინი და
 შერაცხილნი მის ქალაქისანი წინაშე წმიდისა და
 იწყეს უბნობად სიტყუათა ცუდთა, ვითარცა არს 5.
 წესი ერისკაცთა. ხოლო ნეტარმან პეტრე არა
 რაჲ მიუგო მათ. და შევედით ერთსა მონასტერ-
 თაგანსა, და აღხდა წმიდად საუურხეველად, რათა
 ყამი წიროს. მაშინ წარმოუდგა ანგელოზი უფ-
 ლისა და ეგულვებოდა გარდამოგდება მისი სა- 10.
 კურთხეველით. ხოლო წმიდამან პეტრე ჰრქუა
 მას ცრემლით: „რა ვყავ ან რომლისა ბრალი-
 სათვის შემამთხესჴა მას?“ მიუგო ანგელოზმან
 უფლისამან და ჰრქუა მას: „ჴ პეტრე, რომელსა
 დღესა გეგულვებოდის მსხესჴრპლის შეწირუა, 15.
 ნუ მიუპყრობ სასმენელთა შენთა ურგებთა სიტ-
 ყუათა და ნუ შეაგინებ გონებასა შენსა და განხრ-
 წნი და გარე განუარდები კეთილისა გულსმოდგი-

ნებისა შენისაგან, რამეთუ გონება წმიდა უხესთა-
 20 ეს არს და უფროს ყოველთა მსხუშრპლთა და
 შესაწირავთა წინაშე უფლისა. ხოლო ესე შენ-
 დობილ იყავნ შენდა და ამიერიტეგან ეკრძალოვი.
 რა უამს გეგულვებოდის უამის წირუაჲ“. ხოლო
 წმიდა ჰეტრე შეუვრდა ანგელოზსა მას და ით-
 25 ხოვა შენდობაჲ და აღიდებდა უფალსა ღმერთსა.

42. შემდგომად დღეთა რაოდენთამე წარვე-
 დით მიერ და ვიდოდით გზასა ჩუშნსა. ხოლო
 ვიდრეცა ვიდოდა წმიდა იგი, მრავალთა სასწა-
 ულთა აღასრულებდა და მრავალთა ერთა მოაქ-
 5 ცევედა ღუთისა სწავლითა თვისითა და მრავალთა
 უძლოურთა და სნეულთა განჰკურნებდა ძალითა
 ქრისტეს ღუთისათა.

43. და ვითარცა გარდახდეს დღენი არა მცო-
 რედნი, დაჟდა მეფედ დიდი ლეონ და იყო დიდი
 მშვიდობა ეკლესიათა ზედა ღუთისათა და მოუ-
 წერა წმიდა ჰეტრეს მოსულად ადგილსა თვისსა
 5 სანატრელმან მან მეფემან. მაშინ მიიქცა წმიდა
 ჰეტრე თვისსა საყდარსა და სამწყსოსა და მწყსიდა
 მათ ქრისტეს ღუთისა მიერ და გარეშე ქალაქსა
 აღაშენა მონასტერი და ეკლესია უშუშნიერი და
 შეკრიბნა ძმანი მრავალნი და განუწყესა მათ წესი
 10 და ვანონი სულიერი და საღუთო.

44. და იმარხვიდა წმიდა ჰეტრე ფრიად და მიმ-
 დემად, ამისთვისცა ფრიადისა მარხვისაგან განიზ-

ყუნა სტომაქი მისი. მაშინ ჰრქუეს ვიეთმე, რათა წარვიდეს ცხელთა წყალთა და განიკურნეს. ხოლო ნეტარი იგი წარემართა, და ვითარცა ცნეს 5 მოქალაქეთა წარსულა მისი, შეუდგეს მას ყრმანი არა მცირედნი და იყუნეს მრავალნი კერპთმსახურნიცა. მაშინ უკუეს ნეტარმან პეტრე აღიღო პირი თვისი და იწყო სწავლად ერისა მის და შემდგომად სწავლისა ნათელსცა კერპთმსახურთა მათ 10 სულისა ორასსა. და ყოველნივე იხარებდეს და აღიდებდეს ღმერთსა.

45. შემდგომად ამისა კუალად იწყო ნეტარმან და წმიდამან პეტრე სატყუად მათდა და ჰრქუა: „ჟამსა მას, რომელსა მოვიწიებით ქუესყანასა ამას პალესტინისსა, ვინებეთ წარსულაჲ მთასა მას. იყო ბერი ვინმე წმიდა შეყენებული სე 5 ნაკსა შინა, რომელსა აქუნდა ორმოცი წელი გამოუვლად სენავით. და ვითარცა გუხილნა წმიდამან მან ბერმან, განისარა ფრიად და მრქუა მე: „ვეთილად მოხველ, ძეო ქართუშლთა მეფისაო“. ხოლო მე ვითხოვე შენდობა და ვთქუ, ვითარ 10 მედ არა ეგრეთ არს. ხოლო მან წმიდამან მომიგო და მრქუა: „ნუ უარყოფ, რომელი წინაშე ჩუენსა ცხად არს ქრისტეს მიერ“. მაშინ გამომიცხადა მე ყოველი გზა ჩემი და მრქუა მე, ვითარმედ ეპისკოპოს იქმნე ქალაქსა და ერსა 15 ხელა მრავალსა. და აწ ოდენ წმიდა ბერი იგი უფ-

ლისა მიიცვალა. რამეთუ ნათელს ვსცემდი რა ერსა
 ამას, ვიხილე სული წმიდა ღუთისა გარდამომავალი
 ემბასსა ზედა წმიდასა და აღაუსო ნათლითა და
 20 ბრწყინვალეებითა მიუთხრობელითა და კუალად
 ვიხილე ბერისა მის წმიდისა სული, რამეთუ აყ-
 ვანდა ანგელოზთა წმიდათა ღუთისათა დიდებითა
 დიდითა, და ჟერ არს ჩუწნდა, რათა წარვიდეთ და
 ამბორს უყოთ წმიდათა ნაწილთა. ხოლო თქუწნ,
 25 შვილნო ჩემნო, წარვედით საყოფელად თქუწნდა
 დაცულნი ძალითა ღუთისათა“, და ესრეთ განუცე-
 ვეთ იგინი ღოცვითა და კურთხევითა. ხოლო
 ჩუწნ წარვედით წმიდისა მის ბერისა და ვითარ-
 ცა მივიწიენით, ამბორს უყავთ წმიდათა მათ ნა-
 30 წილთა და ვილოცეთ და გამოვედით მიერ.

46. და ვითარ იგი ვილოდით, მივემთხვივნით
 სახლსა ბერისა წმიდისასა და ვითარცა იხილა
 ბერმან ნეტარი და წმიდა პეტრე, აღაუსო სინა-
 რულითა დიდითა და ილოცეს და მოივითხეს
 5 ურთიერთარს და დასხდეს და დაიწყეს სიტყუათა
 საღუთოთა თხრობად ურთიერთარს და ვითარცა
 მრავალი სიტყუა სარგებელი სულისა წარმოთ-
 ქვეს, უვანასვენელ ჰრქუა ბერმან წმიდასა პეტრეს,
 ვითარმედ პირველ მოსულისა ჩემისა ადგილსა
 10 ამას, ვიხილე ქუბი ერთი და შევედ შინა და ვი-
 თარცა შევედ, ვიხილე გარდაცვალებული ბერი
 ვინმე შუწნიერი და პირი მისი ნათობდა, ვითარცა

მზე. და ვინილე რა იგი, ამბობს უყავ ჰირსა
 მისსა წმიდასა შიშითა და სინარულითა და დავის-
 წავე ადგილი იგი და წარვედ მიუთხარ ყოველთა 15
 ღუთისმოყურეთა და ვითარცა მოვედით, არღარა
 ვინილეთ წმიდა იგი, ხოლო სსწაული რა-
 მე ჩუწნდალა და აღვაშენეთ ეკლესია ადგილსა
 მას. ამისა შემდგომად ვევედრე ღმერთსა, რათა
 გამომიცხადოს, თუ ვინ იყო წმიდა იგი ბერი. 20
 და მეუწყა ღუთისა მიერ, ვითარმედ მოსე იყო
 ბერი იგი დიდი წინასწარმეტყუშლთა შორის“.
 და ვითარცა გვითხრა თხრობა ესე ბერმან მან,
 რომლისა მისრულ ვიყვენით, დაგუბანა ფერკნი
 და გვისტუმრნა სამდღე და მერმე მოვიღეთ 25
 წმიდა ლოცვა მისი და ვიდოდით.

47. წარმოვედით მიერ და მოვედით ადგილსა
 ერთსა. მრავლით ჟამით იქ წვიმა არ ყოფილიყო.
 და მოვიდეს დაბელნი იგი და ევედრნეს წმიდასა
 ეპისკოპოსსა, რათა ილოცოს უფლისა მიმართ
 და მოსცეს მათ წვიმა. ხოლო რა წმიდამან 5
 ილოცა, მეყუესეულად მოვიდა წვიმა ძლიერი და
 ვითარ იხილეს ესე სსწაული მევერზეთა, მოიქ-
 ცეს და ნათელ იდეს კელითა წმიდისა პეტრესითა
 და ყოველივე აღიდებდეს ღმერთსა.

48. და წარმოვედით მიერ და მოვედით სო-
 ფელსა ერთსა და გვიმასპინძლა ვაცმან ვინმე
 უშვილომან და ევედრა წმიდასა მას პეტრესა,

რათა ლოცუა ჰყოს მისთვის და მოსცეს მას
 5 უფალმან შვილი, და მოვიდეს სსუანიცა მრავალნი
 ამისვე თხოვისათვის. ხოლო წმიდამან ჰეტრე
 ულოცა მათ და დასწერა ჟუარი და ყოველნივე
 შვილიერ იქმნეს და აღიდებდეს ღმერთსა და ესრეთ
 სადაცა იგი ვიდოდით ქალაქთა ანუ სოფელთა,
 10 ყოველთაგან სასწაულთა აღასრულებდა ძალითა
 ღუთისათა.

49. კუალად მივედით სსუასა სოფელსა, რომ-
 ძელსა ერქუა ატომოკონ, და მუნ გარდავიხადეთ
 წმიდა მარტვილიაჲ. და იყო ვინმე კელოსანი
 დედოფლისა მას სოფელსა სახელით ელია დი-
 5 დათ გლახაკთმოწყალე და სტუმართმოყუარე
 და იყო იგი ყრუ და ვითარ ვსხედით მისთანა,
 აღიღო მან საბეჭური ნეტარისა და წმიდისა ჰეტ-
 რესა და დაიდუა ყურთა ზედა თვისთა და მეყუ-
 სეულად აღეხუნეს მას სასმენელნი მისნი და
 10 აღიდებდა ღმერთსა.

50. ამან ელია დაგვიმჭირნა ზაფხულ ყოველ.
 რამეთუ იყო აღვილი იგი გრილ და ჰაეროვან
 და იყო მუნ ცბა ერთი და წარავლინის ელია
 ყრმა თვისი თევზობად ცბასა მას და ყოველთა
 5 დღეთა შეიპყრის ერთი თევზი, ვითარცა ღუთისა
 განგებითა, და მოართვიან ეპისკოპოსსა წმიდასა
 ჰეტრეს, რამეთუ სსუა ვერა შეიპყრიან. იყო
 ვინმე მთავარი სნეული მახლობელად და ითხოვა

თევზისა მისგან, რომელსა მიაბრძინა ეპისკოპოსსა. ხოლო ელია წარავლინა მეთევზენი და მას დღესა შეიპყრნეს ორნი თევზნი და წარსცა წმიდან პეტრე ერთი თევზთა მათგანი მთავრისა და მიუძცნო მას ესრეთ, ვითარმედ ვესაუქრისცესა ღმერთსა ჩემსა, რომელ ამით განიკურნო. ხოლო მთავარმან მან ვითარცა ჭამა თევზისა მისგან, მეყუხეულად განიკურნა და აღიდებდა ღმერთსა.

51. ამისა შემდგომად წარმოვედით მიერ და მიკემთხვივნით სოფელსა ერთსა რასამე, რომელსა ყოვლადვე თესულობა არა იყო, რამეთუ საზრდელი მათი ღვინითა მოიზრეწიან. და მას უამსა დაესა ჭია ვენაკთა მათთა და აუწყეს ესე წმიდასა პეტრეს, ხოლო წმიდან მან მისცა მათ ევლოგია, რათა აპყრონ, და ვითარცა აპყროეს, მეყუხეულად უჩინო იქმნეს ჭიანი იგი და ვაცნი იგი აღიდებდეს ღმერთსა.

52. მიერ წარმოვედით და მიკედით მონასტერსა წმიდისა მამისა ესაქსასა და დაყუვნით მისთანა მრავალნი დღენი. ხოლო ნეკარნი და წმიდანი მამანი იგი უთხრობდეს საქმეთა მათთა ურთიერთარს მადლითა წინასწარმეტყუშლებითა და რამეთუ იყუნეს წმიდანი იგი, ვითარ ორნი მნათობნი დიდნი სოფელსა შინა, და ორთავანვე დიდნი სასწაულნი იქმნებოდეს და მრავ-

ვალნი სულონი შეეძინებოდეს ღმერთსა სწავლითა
 10 მათითა. ხოლო იყუნეს სენაკნი მათნი კიდესკიდე
 ვითარ ოთხ მილიონნი და ესრეთ იღუწიდეს უფ-
 ლისა მიმართ. და მამაჲ ესაია თვისითა კელთა-
 საქმართა იხრდებოდა და ფრიადითა მარხვითა
 ძალი მისი მოკლებულ იყო და კვირიაკით კვი-
 15 რიაკედ განაღის ვარი სენაკისა თვისისა და მიუ-
 ძღუნის წმიდასა პეტრეს ეკლოგიად ორი სე-
 ფისკუერი. ხოლო წმიდამან პეტრე მიუძღუნის
 ნეტარსა მას და წმიდასა ესაიასა ორი თევზი.
 და ოდესმე ერთად შეკრბიან წმიდანი იგი და ისა-
 20 რებდიან სულიერად ქრისტეს მიერ.

53. და ვითარცა დაასრულა დიდმან ლეონ-
 მეფემან ათშვიდმეტი წელი მეფობისა თვისისა,
 უფლისა მიმართ მიიცუა ღიღათ ღუთისმსახური
 და წმიდათმოყუარე. ხოლო შემდგომად ნეტა-
 5 რისა მის მეფისა ლეონისა დადგა მეფედ ზენონ.
 იგიცა ღუთისმოყუარე და მოწმუნე. (ხოლო
 სსუანი მოთხრობანი იტყვიან: იყო იგი მწუაღე-
 ბელ შემრეკელთაგან უთავ დია). ამას მეფესა ზე-
 ნონსა ესმა წმიდათა ამათ მამათა თვის ესაიასი
 10 და პეტრესი და დიდთა სასწაულთა მათთა, რომ-
 ძელსა ჰყოფდეს, და წარმოავლინა საკუთარი თვისი
 საჭურისი და მოუწოდა ორთავე. ხოლო ესმა
 რა წმიდასა და ნეტარსა პეტრეს, შეწყუნა ფრიად
 და შევიდა საღიაკონოდ და ტიროდა ფრიად და

ეკედრა ღმერთსა, რათა არა იქმნას წარსულა 15
 მისი მეფისად. და იკლტო-და ღამით ნეტარი პეტრე
 და წარვიდა ქრისტეანასა უცხო-სა. ხოლო საჭუ-
 რისმან მან წიგნი მეფისა მოართუა ნეტარსა
 ესაიას. და ვითარცა წარივითხა ნეტარმან ესაია
 წიგნი იგი მეფისა, შეწუხნა იგიცა ფრიალ და ით- 20
 ხო-ვა ღუთისაგან სნეულება გუამისა და მეყუ-
 სეულად განსივნა ყოველი გუამი მისი, ვიდრემ-
 დის ვერ ეძლო სენაკითაცა გამო-სულა. და ვი-
 თარცა იხილა ესე საჭურისმან მან, უღონო იქმნა
 და წარვიდა სახედ თვისად. და რაჟამს წარვიდა 25
 საჭურისი იგი, ვუალად განმრთელდა მამა ესაია.
 ამის ნეტარისა მამისა ესაიას ცხოვრება და მო-
 ქალაქობა და დიდნი იგი მოღუაწებანი და სასწა-
 ულნი აღგვიწერიან სხუაგან მადლითა ღუთისათა.
 არამედ ჩუქსნ პირველსავე თხრობასა მოვიდეთ 30
 წმიდისა პეტრესსა.

54. და ვითარცა წარვიდა ნეტარი და წმიდა
 პეტრე ქრისტეანასა უცხო-სა, მიემთხვივა მებოსტ-
 ნესა ვისამე ვაცსა სახიერსა და დიდათ წრფელსა,
 რომლისა თანა საუანე ჰყო. ერთსა უკრეს ღამესა
 იხილა ჩვენება მებოსტნემან მან, რამეთუ ხედ- 5
 ვიდა ვაცსა ვისმე, რომელი ეტყო-და მას ესრეთ,
 ვითარმედ წარვედ ადგილსა ამას რომელსამე და
 უჩუქსნებდა კელითაცა და რამეთუ არიან მუნ
 მარტვილნი წმიდათანი, აღმოიხუენ და მოჰკრუ-

- 10 რენ იგი ქართუშლსა ეპისკოპოზს ჰეტრეს. სოლო განთიად აუწყა მებოსტნემან ჩვენებაჲ ესე ნეტარსა ჰეტრეს. და ჰრქუა წმიდამან ჰეტრე მებოსტნესა: „შვილო, წარვედ და უთხარ თქუშნსა ეპისკოპოზსა და რაჲცა მან ბრძანოს, ეგრეთ-
- 15 ცა ჰქმენ“. მაშინ წარვიდა მებოსტნე იგი და აუწყა ეპისკოპოზსა მის ადგილისასა. და წარმოვიდა ეპისკოპოზი იგი და მოვიდა ნეტარისა ჰეტრესსა და შეკრიბეს ერი მრავალი და ჰყვეს ლიტანია და დიდითა ჰატვიტთა აღმოიხუზნეს ნაწილნი იგი წმი-
- 20 დათა მოწამეთანი. და უბრძანა წმიდამან ჰეტრე მებოსტნესა მას, რათა ილოცოს და ეუწყნეს სახელნიცა წმიდათა მათ მარტვილთანი. და ილოცა კეთილმან მან მებოსტნემან და ვითარ ილოცვიდა, იხილნა სამნი ვაცნი წინაშე მისსა გვირგვინო-
- 25 სანნი და ბრწყინვალენი დიდად და ეტყოდეს მას, ვითარმედ სახელნი ჩუშნნი ცათა შინა აღწერილ არიან, სოლო ქუშყანას სახელნი ჩუშნნი ესე არიან: პირველსა ლუქა, მეორესა ფოქა და მესამესა რომანოზ გურქვიან. სოლო ვიწამენით
- 30 სპარსეთის მთავრისა მიერ აღსარებნისათვის უფლისა ჩუშნისა იესო ქრისტესსა და რამეთუ ცეცხლითა დაიწუნეს გუჲამნი ჩუშნნი და სხუა არა დაშთომილ არს გარნა ესე, რომელსა ხედავთ. მაშინ აღაშენეს ეკლესია სახელთა მათთა ზედა და დაჰკრძაღნეს
- 35 მას შინა ჰატვილსანნი იგი ნაწილნი წმიდათანი და

აკურთხეს ეკლესია ორთავე ეპისკოპოსთა ზოგად და ვადიდებდით ღმერთსა ყოველნივე.

55. და ვიდრე ვიყუენითლა მუნ, მოვიდა ჩუშნ-
და ეკლესიისა ჩუშნისა ხუცესთა უხუცესი და
ჭრქუა წმიდას პეტრეს, ვითარმედ სხუა წიგნი
მოივლინა მეფისა ზენონისაგან სიწმიდისა თქუშ-
ნისა მომართ, რომელსა წერილ იყო ესრეთ: 5
ლოცუა ყავთ ჩემთვის, წმიდანო მამანო, და ნუ-
ლარა მოშურებით აქა. ხოლო წმიდამან პეტრე
განისარა ფრიად, ვინაჲთგან არღარა აღუწოდა
მას მეფემან.

56. მაშინ უკუშ წარმოვედით მიერ და მო-
ვიდოდით ქალაქად ჩუშნდა და ვითარცა მო-
ვეახლენით ქალაქად, ცნეს მოქალაქეთა და გა-
მოვიდეს ყოველნივე სანთლებითა და საკმე-
ველითა და მოეგებნეს წმიდას პეტრეს ეპის- 5
კოპოსსა და შეუკრდეს და თაყვანი სცეს.
ხოლო წმიდამან პეტრე აკურთხნა და მოიკითხნა
ყოველნი ამბოზის ყოფით და ვითარცა ამბოზს
უყვეს ყოველთა წმიდასა პირსა მისსა, წარვე-
მართენით ქალაქად და შევედით წმიდად ეკლე- 10
სიად და ვილოცეთ და დიდად განისარა ყოველ-
მან ქალაქმან მოსულისათვის მწყემსისა მათისა
და შემოკრბა სიმრავლე დიდძალი, რათა ისმი-
ნონ სწავლა წმიდისაგან, რამეთუ ყოველნივე
წყურთიელ იყუნეს ხილვად და სწავლად წმიდისა 15

მისგან. ხოლო წმიდამან პეტრე და ჭეშმარიტ-
 მან მწყემსმან დასწერა ჟუჲარი ერსა მას და იწყო-
 სწავლად და ეტყოდა: „შვილნო ჩემნო და ძმანო
 და საყუარელნო ქრისტეს ღუთისანო, ყო-
 20 ლისა პირველად დაიცივთ წმიდა და მართალი
 სარწმუნოება წმიდისა სამებისა. მოიგეთ სასო-
 ება, სიყუარული, სიმდაბლე, სულგობელება,
 მოთმინება და სახიერება, შეიკვებთ გლახავთ-
 მოწყალება, სტუმართმოყუარება და უცხოთა
 25 შეიწყნარებდით და განუსუტუნებდით, ყოველნივე
 შურებოდით შრომასა სულიერსა და საღუთოსა,
 ყოველნივე ბაძევდით საღუთოსა და წმიდათა
 ვაცთა, ყოველთა კეთილნი საქმენი და სათნოე-
 ბანი წმიდანი მოიგენით, წინამძღუართა დაემო-
 30 ჩილენით, ვითარცა ღუთისა ანგელოზთა, და სიტ-
 ყუათა მათთა დაიმარხევდით, ვითარცა პირისაგან
 ღუთისა გამოსრულთა“. ესე და სხუა მრავალი
 ესე ვითარი სწავლა წარმოუთხრა მათ წმიდამან
 პეტრე და ყოველნი მხიარული იყუნეს და აღი-
 35 დებდეს ღმერთსა.

57. მეზმე წარგვიყვანა მთავარმან ქალაქისა-
 მან სამხრობად და ვითარცა დაუსხედით, მოვიდა
 ვინმე და გუაუწყა ჩუენ საიღუმლოდ, ვითარმედ
 მამა ესაია გარდაიკვალა. ხოლო ჩუენ არა ვინე-
 5 ბეთ თხრობად წმიდისა პეტრესსა ყამსა მას,
 არამედ თვით მან უწყოდ სულისა მიერ წმი-

დისა, რო-მელი მკვიდრ იყო ნეტარისა მისთანა.
 და ვითარცა აღვდევით ტაბლით, გუარქუა ჩუშნ
 პირველ თხრობისა ჩუშნისა, ვითარმედ შვილნო-
 ჩემნო, რადა გიკვირს სიკუდილი მამისა ესაისი, 10
 რამეთუ მოციქულნიცა და წინასწარმეტყუშლ-
 ნივე მოკუდეს და თვით თავადმან ჩუშნმან
 უფალმან იესო ქრისტემან მიიღო სასუმელი ესე.
 და ვითარცა ესე გუარქუა, შევიდა სენაკად თვი-
 სად და დაუარდა წინაშე ხატსა მაცხოვრისასა და 15
 წმიდისა დედოფლისა ღუთისმშობლისასა და ტი-
 როდა ფრიად და მკურვალედ და იტყოდა: „ჟ ნე-
 ტარო და წმიდაო მამაო ესაია, შენ დღეს მოჰ-
 კუშდ და შემდგომად მცირედისა მეცა მოსიკუ-
 დიდ ვარ. არამედ აწ ნუ დასცხრები მეოხებად 20
 ჩუშნთვის წინაშე წმიდისა სამებისა“. და ესრეთ
 ეკედრებოდა ღმერთსა მყოვარ ჟამ ცრემლითა
 მკურვალითა ნეტარი პეტრე.

58. და შემდგომად დღეთა რაოდენთამე მო-
 ვიდა მოწაფე მამისა ესაიასი და გუითხრა სიკუ-
 დილი მისი. ხოლო ჩუშნ ვკითხევდით ჟამსა
 მას მიცუალეებისა მისისა და გუითხრობდა ჩუშნ
 ესრეთ, ვითარმედ ოდეს იგი სნეულ იყო, მივე- 5
 დით ვარსა სენაკისა მისისა და იგი ვიეთმე ეუბ-
 ნებოდა. და ვითარ შეუვდით, არაუინ ვპოეთ გარნა
 იგი ხოლო მარტო და ვკითხეთ მას: „მამაო, ვინ
 გეუბნებოდა“? ხოლო მან ნეტარმან მოგვიგო-

10 და გუარქუა ჩუშნ, ვითარმედ დიდი იოანე
წინამორბედი და ნათლისმცემელი მოვიდა და
მეცყოდა მე, ვითარმედ შემდგომად სამისა დღისა
მოვიდეთ და განვიყუანოთ სული შენი. ხოლო
მე ვკითხე დიდსა იოანესა. ვითარმედ ჩასა სჭამ-
15 და, იყოფებოდა რა უდაბნოსა, და მრქუა მე:
„მწუანეთაგან და მცენარეთა და თივათაგან იყო-
სა სრდელი ჩემი“. და ვითარცა ესე ვკითხრა მა-
მამან ესაია, განვკვირდით და ვადიდებდით ღმერთსა.
და შემდგომად სამისა დღისა დაიძინა და წარვიდა
20 უფლისა და შემოვრბეს მამანი და იკუროთხნეს
წმიდათა ნაწილთა მისთაგან და დაკრძალეს პატრი-
ოსანი და წმიდა გუამი მისი. ხოლო მე, ვიდრე
ცოცხალდა იყო, ვკითხე მას: „ყოვლად წმიდაო
მამაო, რაჲ ვყო მე შემდგომად შენსა?“ ხოლო
25 მან ნეტარმან მრქუა: „შვილო ჩემო, შენ წარ-
ვედ წმიდისა პეტრე ქართველისა და ეპისკო-
პოსისა თანა და მისთანა იყოფებოდე, რამეთუ
შემდგომად ჩუშნსა ადელი ესე მოოვრებად
არს“. და ევრეთცა იქმნა.

59. უამსა მას ერთსა მოვინმევიდა ურია თევ-
ზისა მონადირე და იყო იგი წყლით მანკიერ და
მუცელი მისი განსიკვებულ იყო სასტიკად. შე-
უვრდა ნეტარსა და წმიდასა იოანეს და ეკედრე-
5 ბოდა, რათა განკუყურნოს. ხოლო წმიდამან ჰრქუა
მას: „წარვედ სახედ შენდა და უკეთუ ამას ღამესა

განიუზნო, ხვალე მოვედ და ნათელ გცე, და უკეთუ არა განიუზნო, ნუღარა მოხვალ“. ხოლო ურია იგი ღამესა მას განიუზნა ლოცვითა წმიდისა მამისა პეტრესითა და განთიად მოვიდა და ნათელილო კელითა წმიდისა ეპისკოპოსისა პეტრესითა და აღიდებდა ღმერთსა. 10

60. ნეტარსა და წმიდასა მღუდელთმოძღუარსა პეტრეს თავსა ყოველთა სათნოებათსა მოეგო ლოცუა და წიგნის ვითხუა, რამეთუ ყოველადვე და მარადის ივითხუნ წიგნთა საღუთოთა და იტყუნ წმიდა იგი, ვითარმედ ვითარცა მტელი მზუარისა უწყლო განკმის და უნაყოფო იქმნის, ეგრეთვე მონება მონაზონის უნაყოფო არს თვინიერ წიგნის ვითხვისა და სმენისა სწავლათა სულიერთა. 5

61. ხოლო აწ უამი არს უწყებად თქუწნდა, მხანო ჩემო საყუარელნო, დაძინებისათვის წმიდისა მღუდელთმოძღუარისა პეტრესა და აღსასრულისა და მისულისათვის წინაშე წმიდისა სამებისა, რამეთუ არცა თვით უმეცარ იყო ნეტარი იგი დღესა და უამსა მიცვალებისა მისისასა, არამედ ფრიადცა მეცნიერ. ერთსა უკუწ დღესა მოუწოდა ყოველთა და ასწავა მათ სწავლა საღუთო-ე და სულიერი განგობნობილად და ესოდენ ღმობიერ იქმნეს ყოველნივე სწავლითა მის წმიდისათა, ვიდრეცა მრავალი ცრემლი დასთხი- 10

ეს ყოველთავე. და შემდგომად სწავლისა გუბრ-
 ქუა ყოველთა განცხადებულად, ვითარმედ შვილ-
 ნო და ძმანო ჩემნო, უამი ჩემი მოახლეებულ არს
 15 და შემდგომად მცირედთა დღეთა განგეშორები
 თქუენ და წარვალ გზასა, რომელი არა ოდეს
 არა წარმივლიეს. ხოლო თქუენ, საყუარელნო,
 ივსენებდით სიყუარულსა ჩემსა და ნუ დამივიწ-
 ყებთ მე. და ვითარცა ესე ჰრქუა წმიდამან, შეეღმა
 20 ყოველთა და ფრიად იგლოეს. ხოლო წმიდამან
 მისცა მშვიდობა ჟუარის წერით და განუტყუნა
 კუროთხევით. და თავადი შევიდა სენაკსა მოღუა-
 წებისა თვისისა და დავარდა წინაშე ხატსა მაცხო-
 ვრისასა და ცრემლითა დიდითა და მკურვალითა
 25 ევედრებოდა მეუფესა მას ყოველთასა სამწყსოთა
 თვისთათვის და ყოვლისა სოფლისათვის.

62. მამა ვინმე იყო ჩუენთანა სახელით ათა-
 ნასე ვაცი წმიდა, სახიერი, მშვიდი და მდაბალი.
 მოწაფე ყოფილ იყო წმიდისა მამისა ზენონისა
 სვიტელისა. ხოლო რაჟამს იგი მიიცვალებოდა
 5 მამა ზენონ, ჰკითხა მას ამან ათანასე, ვითარმედ
 რაჲ ვყო, მამო, რამეთუ დამიტყუებ. ჰრქუა მას
 მამამან ზენონ: „შვილო ჩემო ათანასე, რაჟამს
 მე მოვკუდე, შენ წარვედ წმიდისა ჰეტრე
 ეპისკოპოსისა ქართუელისა და იყოფებოდე
 10 მისთანა, რამეთუ რომელი შეუდგეს და მორ-
 ჩილებდეს მას, იგი გზასა ჭეშმარიტებისასა ვალს“.

და ვითარცა დაიძინა მამამან ზენონ, მოვიდა ათანასე წმიდისა პეტრესსა და დაჰყო ორი წელი ჩუმნათანა.

63. ესე კეთილი მამა ათანასე ღამესა ერთსა ტიროდა მწარედ და ესმა ნეტარსა პეტრესა კმა ტირილისა მისისა და განალო ვარი სენაკისა თვისისა და ჰკითხა მას და ჰკრძა: „შვილო ათანასე, რაჲ არს, რადა სტირ ესრედ მწარედ!“ ხოლო ათანასე ჰკრძა: „რასა მკითხავ, წმიდაო მამა, რომელსა არცა შენი სიწმიდე უმეცარ არს?“ და კუთლად წმიდა პეტრე ეტყოდა სიმდაბლით: „თქუ, შვილო, რამეთუ უმეცარ ვარ“. მიუგო ათანასე და ჰკრძა: „სწ წმიდაო, ფრიად მეცნიერ ხარ 10 ყოვლისაჲ, არამედ მეცა მოჩიროებისათვის ვრძა, რა იგი ვიხილე. ამას ღამესა მოვიდა ჩემდა უღირსისა ამის მოძღუარი ჩემი წმიდა მამა ზენონ და მომიკითხა და მრძა მე: „ბრძანება გამოვიდა უფლისა მიერ, რათა შემდგომად 15 მკირეთა დღეთა მიიცუალოს უფლისა წმიდა პეტრე ეპისკოპოსი ქართუმწლი, რამეთუ ითხოვეს წმიდათა წინაშე ღუთისა, რათა განვიდეს კორცთაგან და დაემკვიდროს ჩუმნათანა, რამეთუ ფრიად ტანჯნა კორცნი შენისა სიყუარულისათვის და აწ მოუძღოებულ არს. ხოლო უფალმან ჰკრძა მათ: „ჯერ არს ყოფა მისი ქუმწანად, რათა მრავალნი სულნი შეიძინეს“. ხოლო წმი-

დანი იგი აიძულებდეს და ეკედრებოდეს, რათა
 25 წარიყუანოს მათ თანა. მერმე ბრძანა მეუფემან
 და უფალმან ყოველთამან, რათა შემდგომად ათისა
 დღისა შეკრბენ ყოველნი წმიდანი და მივიდენ
 ნეცარისა პეტრე ქართველისა ეპისკოპოსისსა
 და სული მისი მოიყუანოს წმიდამან პეტრე
 30 მოწამემან პატრიარქმან აღიქსანდრიელმან“. ესე
 ჩუწნება უთხრა ძმამან მან ათანასე წმიდასა პეტ-
 რეს ტირილითა მწარითა და ეტყოდა წმიდა-
 სა: „ვიგლოვდეთ სიბღლესა ჩუწნსა, ☩ წმიდაო.
 რამეთუ დამიტევებ“. ხოლო წმიდამან პეტრე
 35 ასწავა მოთმინება და ნუგეშინის სცა სწავლითა
 საღუთო-ეთა.

64. ამისა შემდგომად არა რაჲსა გემო იხილა
 წმიდამან, არამედ ილოცვიდა კელგანპყრობით
 ათთა მათ დღეთა და რაჲ დღე მოგვიწოდის წი-
 ნაშე მისსა და გუასწავლინ სწავლითა სულიე-
 5 რითა და ნუგეშინის გუცემნ და განგუამტკიცებნ
 და განგუწესებნ წესთა და კანონთა ეკლესიისათა. და
 ვითარცა მოიწია დღე იგი მეათე, შევიდა წმიდად
 ეკლესიად და მოუწოდა ყოველსა მას ქალაქსა სამ-
 წესოსა თვისსა და ასწავა მათ ფრიად სარგებელი
 10 სულისა. ამისა შემდგომად აღასრულა წმიდა უა-
 მის წირუბა და ეზიარა პირველ თვით თავადი და
 მერმე აზიარნა მღუდელნი და ყოველი ერი. და
 ვითარცა საღუთო მსახურება აღასრულა, დაუ-

ტყვა შუილობა ყოველთა და ჰრქუა: „საყუა-
 რელნო შვილნო ჩემო, ამიერიტვან არღარა 15
 მინილოთ მე“. ხოლო ერნი იგი ვოდებდეს ვო-
 დებითა დიდითა და მღუდელნი და დიაკონნი ამ-
 ბოზს უყოფდეს წმიდასა პირსა და კელთა. ეგ-
 რეთვე ერნიცა ყოველნი შეესებოდეს და ამბოზს
 უყოფდეს წმიდათა ფერვთა და სამოსელსა მას, 20
 რომელი ემოსა, და ტიროდეს ყოველნივე მწა-
 რედ. ხოლო წმიდამან ჰრქუა: „რასა ჰხამთ და
 შეაშფოთებთ სულსა ჩემსა? წარვედით, შვილნო
 ჩემო, სახედ თქუშნდა და განისუშნეთ და კუა-
 ლად რაჟამს ჟერ იყოს, მოგიწოდო თქუშნ“. 25
 და ესრეთ ძლით დაარწმუნა მათ და წარვიდეს
 საყოფელად მათდა. ხოლო ჩუშნ გუბრქუა: „გან-
 ისუშნეთ თქუშნცა, შვილნო ჩემო, და ნუ შე-
 მაწუხებთ“. და ესრეთ წარმოგუაჲლინნა ჩუშნ
 სამკრობად. 30

65. და თვით წარვიდა სენაკად თვისა ძმისა
 ერთისა თანა და ილოცვიდა უფლისა მიმართ. და
 ვითარცა აღვდევით ტაბლით, მიგვიწოდა ყო-
 ველთა წინაშე მისსა და ვიდრე იგი მივიდოდით,
 გუშცა სული სულნელებისა საკვირველი. და 5
 ვითარცა შევედით წინაშე წმიდისა მის, თაყვანის
 ვეცით. ხოლო ნეტარმან მან და წმიდამან ჟუარნი
 დაგუწერა ყოველთა და გუაჲურთხნა და განი-
 მარტნა ფერვნი მისნი წმიდანი და გამოისახა

10 ჰირსა მისსა სახე ჰატო-სნისა ჯუარისა და ჰრ-
ქუა: „გელთა შენთა შეკვედრებ სულსა ჩემსა; უფა-
ლო იესო ქრისტე ღმერთო ჩუწნო“. და ესრეთ
დაიძინა ძილი იგი მართალთა თვინიერ ყოვლისა
ჭირისა და სნებისა და ცვივილისა.

66. და მყის განითქუა მიცუალეობა წმიდისა
მის და შემოკრებობ-დეს ერნი ურიცხუნი ქალა-
ქელნი და გარემო-სოფლებისანი და მთავარნი
და დიდებულნი და გლახავნი, მცირენი და დიდნი,
5 ყოველნი მოვიდოდეს და ცრემლთა დათხევითა
ამბო-რს უყოფდეს წმიდათა ნაწილთა მისთა.
ეგრეთვე ყოველთა ყოვლით კერძოვე მოყუან-
დეს უძლურნი და სენითა შეპყრობილნი და ბრძანი
და მკვლობელნი და ღრევილნი და განზღვე-
10 ულნი და ყოველნი სენითა ფიცხელითა გვე-
მულნი და ეშმაკეულნი. ყოველნივე ვითარცა
შეოდენებობ-დეს წმიდათა მათ ნაწილთა და სა-
მოხელსა მისსა, მეყსა შინა განიკურნებობ-დეს და
ადიდებდეს ღმერთსა. და იყო სინაზრული დიდი
15 და მწუხარება ცრემლთა განზავებული. სინა-
ზრული უკუწ იყო სასწაულთათვის და კურნე-
ბათა მათთვის დიდთა, რომელნი იქმნებობ-დეს წმი-
დათა ნაწილთაგან ჰეცრესსა, ხოლო მწუხარება და
გლო-ვა ამისთვის. რომელ დაავლდეს ესე ვითარსა
20 მნათობსა. ხოლო სამდღე ვერ უძლოეთ დამარხუად
ნეცარისა მის მომავალთაგან ერთა ურიცხუთა.

67. შემდგომად სამისა დღისა ძლით უკუშ
 შეუძლეთ და დაუმარხეთ ეკლესიასა შინა თვისსა
 სუნნელებითა დიდითა და კერეონთა სიმრავლითა
 და დიდითა დიდებითა, ვითარცა შუშნო-და მს.
 ხოლო სუნნელება გუამისა მისისაგან ესე ვი- 5
 თარნი გამოვიდო-და, რომელ სძლეუდა და დაჭყარ-
 ვიდა ყოველსა სუნნელებასა ამისა სოფლისასა,
 ვითარცა მზე ვარსკუთლავთა ნათლით.

68. აღესრულა უკუშ წმიდა და ღმერთშემო-
 სილი მამა ჩუშნი პეტრე ქართუშლი და ეპისკო-
 პოზი ქალაქისა მაიუმისა, რომელ არს პალე-
 სტინეს, თთუშსა დეკემბერსა დღესა პარასკევსა 5
 სამეოცდახუთისა წლისა უამთა ზენონ მეფისა
 ბერძენთასა.

69. ხოლო მე გლახავი მოწაფე მისი ქართ-
 ლითგანვე უკანა შეუდექ წმიდასა მას, ვიდრე
 მიცუალებადმდე მისა. ამისთვისცა აღუწერე ცხო-
 ვრება მისი და სასწაულნი თვალითა ჩემითა ხი- 5
 ლული და ყურიითა სმენილი, რამეთუ თვით იგი
 ნეტარი და წმიდა არას დაგვიფარვიდა ჩუშნ,
 ვითარცა მამა სახიერი შვილთა თვისთა, სარგე-
 ბელისათვის ჩუშნისა, არამედ გუაუწყებლის
 ჩუშნებათა და გამოცხადებათა უფლისა მიერ.
 ხოლო სასწაულთათვის თვით თვალნი ჩუშნნი 10
 იყუნეს მოწამე უტყუველი. და უწყის ქრისტე-
 მან, რომელ მრავლისაგან მცირედნი აღმიწერიან

და ვითარცა ზღვისაგან ვრცელებისა და დიდად განფენილისა ნაწვეთნი ვნინოდენნი გამო-მისყმან, რათა
 15 არა სიმრავლისათვის სასწაულოთასა ურწმუნოდ აღუჩნდეს ვისმე მტერისა მიერ მოშურნისა. ხოლო ჩემდა ნუ იყოფინ ცყუვილი და ურწმუნება საღებოთათა შინა წერილთა და ცხოვრებასა შინა წმიდათასა, ვითარცა იგი პირველვე ვსთქუ.

70. არამედ ჩუწნ, ჭი ძმანო, ვბამევედეთ ცხოვრებასა წმიდათა მამათა ჩუწნთასა და მეოხ
 ვყოფდეთ მათ წინაშე წმიდისა სამებისა და უფროსად ნეტარისა ამას და წმიდასა მღვდელთ-
 5 მოძღუარისა პეტრეს. სამკაულისა და სიქადულისა ქართუწლოთასა და მეოხსა ყოვლისა სოფლისასა. და რათა ამის წმიდისა მამისა პეტრეს მიერ განსწავლოულნი ამისითავე მეოხებითა ამისთანა ღირს ვიქმნეთ სასუფეველსა ცათასა ქრისტეს იესოს
 10 მიერ უფლისა ჩუწნისა, რომელსა შუწნის დიდება, პატრივი და თაყვანისცემა თანა დაუსაბამოთ მამით და ყოვლადბლოიერით და ცხოველსმყოფელით სულით წმიდითურთ აწ და მარადის და საუკუნეთა მათ დაუსრულებელთა უკუნითი უკუნისამდე. ამინ. დიდება ღმერთსა.

ანდერძი მთარგმნელისა

ესე ცხოვრება წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუწნისა პეტრე ქართუწლისა ამას კურთხეულსა

და სანატრელსა ზაქარისა მოწაფესა მის წმი-
 დისა პეტრესსა ასურებრითა აღეწერა, ვინაჲთ-
 გან ფრიად მეცნიერ ყოფილა მათსა ენასა და 5
 კუთლად რამეთუ პალესტინეს ასურნი მრავალნი
 არიან და დიდ და უფროსად ქალაქსა მაიუმიისსა,
 სადა იგი წმიდა პეტრე მღუდელთმოძღურობდა.
 ხოლო მე გლახკუმან მაკარ ხუცესმან გარდმო-
 ვთარგმნე ქართულად ასურთა ენისაგან, რამეთუ 10
 ფრიად მეცნიერ ვიყავ მეცა მათსა ენასა მადლითა
 თქუშნითა. და ლოცუა ჰყავთ ჩემ ცოდვილისათ-
 ვის, წმიდანო ღუთისანო, რომელთაცა აღმო-
 ივითხოთ და ისმინოთ. ამინ.

ანდერძი მხართველისა

წმიდანო ღუთისანო და მამანო ღმერთშემო-
 სიღონო, თუმცა არა ღირს ვარ, გარნა ქრისტეს
 მცნებათა (sic) და ლოცუა ჰყავთ ჩემთვისცა პავლე
 ხუცისა და დევანოზისა. დაღაცათუ წერა არა ვი-
 ცოდო, არამედ გულის მოდგინება ფრიად მაქუნდა. 5
 ღუთისა სახელითა ვიტყვი და მანვე მხოლომან
 ღმერთმან უწყის, თუ რა ჭირი მინახავს ამის
 წმიდისა და ოქროზანისა და მნათობისა ჩუშნისა
 ცხოვრებისა წერასა, და ნუ შემეწუხდებით, გაცა-
 მივრცელებია შესავალითაცა და სასწაულთა მიწ- 10
 ყებითა და ბოლოსა კეთილად დასრულებითა,

რამეთუ მე დიდად უგუხურ ვარ და ვიყავ, მაგრა
 რომლისა დედ[ნ]ისაგან ვწერდი, არ ვიცი, თუ რა
 ვიღავის დაეწერა აშლით და წინაუკუმო და არცა
 15 შესავალი რა იყო და არცა დასასრული. წიგნი
 საეკლესიოდ საკითხავი არა აშლილი გამს და
 წინაუკუმო. ყოველსავე ზედა შემინდევით ღუთისა-
 თვის და ლოცუჲსა წმიდასა თქუჲსნსა მომივსენეთ.
 და ვინ პირველ წარიკითხოს გულისკმის ყოფით
 20 ცხოვრება წმიდისა ჰეტრესი და ესეცა მან ცნას,
 რომელ არა ფრიად უგუხურებით ვიტყვი. უფალ-
 მან ღმერთმან მეოხებითა ყოვლადწმიდისა დე-
 დოფლისა ღუთისმშობლისათა და წმიდისა ნე-
 ტარისა ჰეტრესითა შეგვიწყალონ. ამინ.

Разночтенія къ тексту I.

I = рукопись Азіатскаго Музея (Библиотека Броссе № 71).

c = новѣйшій списокъ, съ помѣткою на французскомъ языкѣ: Copie du ms. de l'Académie de St.-Petersbourg; этому списку принадлежать и разночтенія безъ указанія источника.

a = новѣйшій списокъ краткой редакціи.

- Гл. 1: 2 I ცხოვრებისა. — 3 I ჰეგრესსა. — 14 I შეჰსწიზნა. — 17 I სუნნელებისად. — 19 სუნნელები.
- Гл. 2: 9 I ტყუულად. — 11 I ტყუილი. — 15 I შეუდექ.
- Гл. 3: 1 I თევდოსი. — 3 I თევდოსი и въ другихъ мѣстахъ такъ же. — 4 I უარაზბარ კური. — 5 I მეფობითვან. — 6 I უარაზბარ კურ. — 9 I ექადავა. — 26 I ქრისტოანისათა.
- Гл. 4: 5 I მწუხრისა. — 18 წინაშე] I წმიდა.
- Гл. 6: 16 I მოზვან[ო]ს. — 18 I კოსტანტინოლად.
- Гл. 8: 5—6 I მოზვანოს и въ другихъ мѣст. такъ же.
- Гл. 9: 20 I მოართვის. — 22 I იქვევოდეს. — 35 I განჰკვირდეს: вообще въ рукописи I замѣчается злоупотребленіе объективнымъ мѣстоименіемъ 3 л. ед. ч.: не разъ рядомъ стоятъ ჰ и ს.
- Гл. 12: 14 I მარჯვე.
- Гл. 13: 4 I უზომ: это —

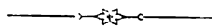
- описка, пожалуй, вм. ეზომ, а не უზომ, какъ принято нами въ изданіи.— 6 I *φίλοσαφος* სთა.
- Гл. 14: 19 I სიკლტოლვა.— 23 I დაიფარნა.
- Гл. 15: 1 I წილვდეთ.— 6 — 7 I სიმშუვრალე.— 8 I აღმოეცენობა.
- Гл. 16: 13 I შეუვარდა.
- Гл. 17: 6 I გესამანია.
- Гл. 18: 2 I პინინობ и въ другихъ мѣстахъ.— 3 I მალენიობ и въ другихъ мѣстахъ.
- Гл. 19: 3 I ეხილვნეს.— 8 I მონაზუნად.
- Гл. 22: 6 I დასდეგ.— 7 შინა] I прибавляетъ შნო, быть можетъ, слѣдуетъ შენსა.— 25 I რომელი.
- Гл. 26: 8 I სერაბინთა და ქერაბინთა.— 15 იგი] I опускаетъ.
- Гл. 31: 3 პატრიარქისა] къ этому слову относится примѣчаніе въ выноскѣ, сохраненное переписчикомъ I изъ древней рукописи: ვჭკონებ თუ იერუსალიმისა პატრიარქისა იტყვის *я думаю, что (авторъ) говоритъ объ іерусалимскомъ патриархѣ.*
- Гл. 34: 1 დასრულდა.— 4 წმიდათა] I оп.— 5 იაკობიგნი.
- Гл. 35: 7 ბილწთა მათ] оп.— 8 უკანის.
- Гл. 37: 4 — 5 I, с აღატყდეს.— 7 — 8 ქართველთ.— 11 რეკეს] ჰკრეს.— ღუთისათა] ღირსათა.— 13 კმა მალლისაგან.— 14 ეტყოდეს.
- Гл. 38: 7 წმიდა] оп.— 11 ვარქუ] რქვა.— 14 მარქვა.— 17 საცეცხლოურთაგან.— 18 ეგნო.
- Гл. 39: 13 დედავაცო] оп.— 16 ეკლოგია.— 18

- ველი მისი.— 22 გრე-
მოს.
- Гл. 40: 1 მსკე] მოსე.—
3 I უნებად მისკლისა,
ე ენებო-და მისკლისა.—
4 შეწუხებად.— 14—15
გამოვიდა.
- Гл. 41: 1 I განვიდა.— 5
სიტყვათ უქმთა — 11
წმიდა.
- Гл. 43: 3—4 და მოუწერა
წმიდა პეტრეს მოსუ-
ლად ადგილსა თვისსა]
I оп.
- Гл. 44: 1—2 და მიმდემად]
მომლომად.
- Гл. 45: 4 I, с წარსკლის.
—15 იქმნები.—17 въ обо-
ихъ спискахъ I, с სკემდა.
- Гл. 46: 2 ვისმე ბერისსა
წმიდისა.— 14—15 ვის-
წავლე.
- Гл. 47: 4 ღვთისა მიერ.—
8 ნათელს.
- Гл. 49: 2 I ატმოკონ.—
3 მარტვილაჲ, I მარ-
ტვილთაჲ.— 4 მის.—
7—8 პეტრესი.
- Гл. 50: 4—5 ყოველსა
დღესა. — 7 რამეთუ]
ხოლო.— 9 მიაზომეკ-
დეს.
- Гл. 51: 5 ეუწყა.— 6 ხო-
ლო] მამინ.
- Гл. 52: 1 მოველით.— 9
შეეძინებოდეს] შეკრი-
ვნებოდეს, I შეკრინე-
ბოდეს.—10 კიდისკიდე.
—13 I საქმრითა.— 20
სუელიერად] опускаеть.
- Гл. 53: 6 — 8 что въ скоб-
кахъ, I оп., а въ с, какъ у
насъ, помѣщено въ скобки.—
14 I, с სადიაკონად, въ
с повторяется это слово
послѣ მეფისად (16). —
27—28 და მოქალაქეო-
ბა.
- Гл. 54: 2—3 მებოსტნესა]
მემატრინესა — 4 საუანე
ჰყო] I, с განეყო.— 29

- ვწამენით.— 30 მთავ- გლ. 60: 2 I თავ.
 რისა მიერ] I опускаетъ გლ. 62: 10 მასთანა.
 გლ. 56: 6 თაყვანის.— 8 გლ. 63: 2 სტეროდა.— 5
 აბო-რს ყოფითა. — ესრე.— 7—8 კიდევ.—
 11—12 ყოველმან მან.— 11 ყოველსავე.— 12
 13 შემოვრბა რა.— 14 I ვსთქუა, c ვსთქვა.— 16
 რამეთუ] რათა.— 15 წმიდა] წინაშე.— 17—18
 წყურვილ.— 16 მისგან] რამეთუ . . . რათა] I оп.
 მამისაგან.— 24 სტუმართ- — 34 I დამიტეობ.
 მოყარეობა.— 26 უყ- გლ. 64: 19 I და ერნიცა.—
 რებოდით] შექვრებ- I შეესვბოდეს (sic).
 დით. — სულისსა.— გლ. 66: 14 I სიყვარული.
 29 მოიგევით.— 33 სწ- გლ. 70: 12 ძრეელით.
 ვლა] სიტყვა.— 34 ყო-
 ველნივე.
 გლ. 57: 7 ნეტარსა მას-
 თან.— 10 რად გიკვირსთ.
 გლ. 58: 17 I ჩუწნი.
 გლ. 59: 1 მას] I оп.— 8 ნურ-
 ღარა.— 11 ნათელს იღო.

Заглавія записей на стр.
 52 и 53 внесены нами.

стр. 53: 4—5 a ვინაჲღებან.—
 7 a მოამოსსა.— 8 a
 მოძღვრებდა.— 9 a მა-
 ვარბი.— 11 a მათისა.

II

თთჳსსა დეკემბერსა ზ

ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა და
ნეტარისა მამისა ჩჳსნისა ჰეცრე ქარ-
თჳსლისა, რომელი იყო მე ქართჳსლთა
მეფისა

გუჯუროსენ მამო-

1. მნებაჳს უწყებად თჳსნდა, მმანო ჩემნო საყ-
ვარელნო, ცხოვრება წმიდისა და ნეტარისა მამისა
ჩჳსნისა ჰეცრესი, რომელი იგი იქმნა მნათობ
პალესტინისა, და უფროსად ყოვლისა სოფლისა,
რომელი იგი აღმოსცენდა ძირთავან სამეფოთა და 5
საღმრთოთა, და მოჩჩ იქმნა კეთილ, საწადელ და
სასურველ და აღორძინდა ვითარცა ხე კეთილი
და შჳსნიერი თანა წარსადინელსა წყალთასა, და
გამოიხჳნა ჟამსა თვისსა და უწინარეს ჟამისა მრავ-
ალნი ნაყოფნი, საწადელნი და სასურველნი ყო- 10
ველთათვის ღვთისმსახურთა, და შეწირნა ქრის-
ტესა თვისნი იგი ნაყოფნი. ხოლო არა თვისნი
“

ოღენ ნაყოფნი შეწირნა ღმერთსა მსხუშრპლად
 ვითარცა აბელ მართალმან, რომელიცა იგი იყნოსა
 15 ღმერთმან დაძალებელმან ყოველთამან სულად
 სულნელებისად, არამედ სხვანიცა ურიცხვნი სულ-
 ნი შეწირნა ქრისტესა და მიუძღვანნა ნაყოფნი
 ფრიად შუწნიერნი და სულნელები და ვრავნი უგერ-
 შონი და უბიწონი. არამედ ეჭა ვითარ მოსწრაფე
 20 იქმნა სარბიელი სიტყვისა ჩუწნისა და უსწრობს
 მითხრობად სათნოებასა ყუავილოვანებათა მის-
 თასა, პირველ აღმოცენებისა და აღოზინებისა
 და აღზრდისა ნათესაობისა მისისასა. არამედ ჟე-
 რეთ ღუმენინ ენა მითხრობად სათნოებათათვის
 25 წმიდისათა.

2. ხოლო აწ უკუშრ ჟერ არს და სათანადო,
 რათა პირველად ვაუწყოთ ღვთის მოყვარებასა
 თქუწნსა, თუ ვინა აღმოსცენდა ნერგი ესე საღ-
 მრთო-ე, და ოღეს, და სადა, და მერმე უწყებად
 5 საკვირველი იგი მოქალაქობა მისი და დიდებუ-
 ლება საკვირველებათა და სასწაულთა მისთა. და
 რამეთუ არა სხვათაგან თხრობილსა ვინა სხვისაგან
 სმენილსა მოქენე ვარ აღწერად, არამედ სრულსა
 (sic) თვით თვალით მხილველ ვიქმენ, იგი აღუწერო-
 10 რამეთუ სიყრბითგან შეუდევ მე წმიდასა მას, ვი-
 თარცა შვილი ერთგული, სადაცა იგი არნ:

3. უამთა უკუშრ ღვთისმსახურისა თეოდოსი
 მცირისა მეფისა ბერძენთასა, მისა არკადისა, და მის-

წულისა დიდისა თეოდოსი მეფისა იყო მეფე ქართუშტლთა ზედა დიდი ვარაზბაკური (მეოთხე მეფე იყო ესე მირიან მეფითვან). ესე უკუშტ მეფე ვარაზ- 5
 ბაკური იყო მართლმადიდებელი და დიდად ღვთის-
 მსახური მამის მამეულად და მკურვალე სარწმუნ-
 ნობასა ზედა უფლისა ჩუშნისა იესო ქრისტესისა.
 რამეთუ ვინათვან იქადაგა ქადაგება იგი წმიდისა
 ქრისტეს სსახრებისა წმიდისა და დიდებულისა ქრი- 10
 სტეს მოციქულისა ანდრეას მიერ ქუშყანასა მას
 ქართლისასა, ვითარცა დასწერს ნიკიტა საღმრთო-
 ფილოსოფოსი მიმოსკლათა შინა და ქადაგებათა
 წმიდისა ანდრეას მოციქულისათა, და უკანასკნელ
 მიივლინა წმიდაჲ დედა ნინო კერძოსა ერთსა 15
 ქუშყანასა მასვე ქართლისასა ქრისტეს ღვთისა
 მიერ და ისწავეს ღვთის მსახურება და ჰრწმენა
 წმიდა სამება და ნათელს იღეს სახელსა ზედა წმი-
 დისა სამებისასა ქადაგებითა მით წმიდათა მოცი-
 ქულთათა, მიერითვან არღარა ოდეს მიღრევილ 20
 არს ქუშყანა იგი ქართლისა წმიდისა და მართლისა
 სარწმუნობისაგან და არცა მიუღრვეთ უკუშტ მა-
 დლითავე წმიდისა სამებისათა და მეოხებითა ყო-
 ვლაღწმიდისა დედოფლისა ღვთისმშობელისათა,
 სსსოსა მის და მფარველისა ჩუშნისათა. და ვი- 25
 თარცა ვთქუთ ზემო, იყო მეფე იგი ქართუშტლ-
 თა მორწმუნე და კეთილმსახური, მოშიში ღვთისა
 და აღმასრულებელი მცნებათა. ესე უშვილო იყო,

30 რამეთუ არა ესრეა მე წული და ეკედრებინ ღმერთ-
სა, მარხვითა და მკურვალედ ვედრებითა, რათა
ღირს იქმნეს იგი მიცემად მისა, რომლისაცა მიმთ-
ხურვად ღირს იქმნა.

4. რამეთუ ყამსა რომელსამე მომავალი ქრეს-
ყანითგან სამეფოდ მისდა მცხეთად, მწუსრი და-
იუნა ვიდესა დიდისა მის მდინარისასა, რომელსა
მტკუარ ეწოდების და ვითარცა აღასრულა მწუ-
5 ხრისა ლოცვა, რათა მიიძინოს, რამეთუ თვინიერ
ლოცვისა არა ოდეს ისერის, არცა მიიძინის.
ამას ლოცვასა შინა გამოუჩნდა ანგელოზი ნათ-
ლისა ბრწყინვალე, რომლისა ხილვასა შეშინ-
და მეფე. ხოლო მან ჰრქვა: „ნუ გეშინინ, ჭ
10 მეფე, რამეთუ შეისმეს ვედრებანი შენნი წინაშე
ღვთისა და მოგეცეს მე, რომელი იყოს დიდ და
სრულ წინაშე ღვთისა და ვაცთა და მრავალნი ერნი
ღვთისა მოაქცინეს“. და ვითარცა განიღვიძა მეფე-
მან, მხიარული სულითა აღიდებდა ღმერთსა და შემ-
15 დგომად მცირედისა მიუდგა ცოლი მეფისა და უშვა
მას მე. და დიდი სიხარული ყვეს მეფემან ყოვ-
ლით სამეფოთ მისითურთ ყამსა მას შობისა მი-
სისასა და ნათელ სცეს სახელსა ზედა წმიდისა
სამებისასა და უწოდეს სახელად მურვანოზ. ესრეთ
20 ანგელოზისა ხარებითა იშვა წმიდა ესე, ვითარცა
სამოელ და იერემია, და საშოთვანვე წმიდა იქმნა
ვითარცა დიდი წინამორბედი.

5. და ვითარ მიეცა სასწავლოდ, მცირედთა
 აჟამთა და ისწავა ყოველივე წერილი და გულის-
 კმის ყოფით აღმოიკითხავნ და იწურთინ დღე და
 ღამე, რამეთუ ფრთხილ იყო და მახვილ გონებითა
 და მადლი ღვთისა იყო მის ზედა. 5

6. აჟამთა მცირისა თეოდოსი ბერძენთა მეფი-
 სათა იქმნა მტერობა ბერძენთა შორის და სპარს-
 თა. და მეფემან თეოდოსი მოშიშმან უკუმ, ნუ
 უკუმ შეერთენ ქართუმლნი სპარსთა და იძლი-
 ნენ ბერძენნი, ამისთვისცა მოსთხოვა სიყვარული 5
 ქართუმლთა მეფესა და უმეტესისა სიმტკიცისათვის
 მძევალნიცა სთხოვნა. ხოლო რათა არა განიწვალ-
 ნეს ქართუმლნი ბერძენთაგან, ყოველი სათხო-
 ველი ბერძენთა მეფისა აღასრულა მეფემან ქარ-
 თუმლთამან და წარმოუვლინა მე თვისი მურვანოზ 10
 ათორმეტისა წლისა მძევლად ქალაქად ვოსტან-
 ცინებოლედ სხუათათანა სეფეწულთა მრავლითა
 პატრივითა და დიდებითა.

7. და ვითარცა მიიწინეს და ცნა მეფემან თეო-
 დოსი, მრავლითა მღევანებითა აღიყვანა სამეფო-
 პალატად და ხილვასავე თანა, ვითარცა ღვთივ მო-
 ნიჭებული მე მათი, ესრეთ სურვილით და სიყვარ-
 ულით და ამბოჯის ყოფით მოიკითხეს მეფემან 5
 თეოდოსი და მეუღლემან მისმან ევდოვია ყო-
 ვლისა თანა სამეფოსა მათისა. ვითარცა იხილა
 ყრმამან მან მურვანოზ მეფე და დედოფალი და

ყოველი ჰალატი, რამეთუ იყუნეს დიდსა შინა
 10 ღვთისმსახურებასა მარხვითა, ლოცვითა და გლახაკთ მოწყალებითა, ამან უფროსად განამრავლა მოღვაწება, მარხვა ფრიადი, მღვდობარება უსომო, ლოცუა დაუცხრომელი, გლახაკთ მოწყალება, სიმშვიდე, სიყვარული, სახიერება, მოთმინება და
 15 ყოველნივე ნაყოფნი სულისანი შეიტკუნა, რომელ არიან წმიდანისათნობანი სიტყვისაებრ წმიდისა მოციქულისა, ხოლო უმეტეს და უაღრეს ყოვლისა მოიგო სიწმიდე სულისა და კორცთა, ვითარცა დიდმან იოსებ. ხოლო მცირეთა უამთა ისწავა ენა ბერძული და ყოველივე სწავლოლება საეკლესიო და საფილოსოფოსო. ეგრეთვე წარვიდა რაჲ იერუსალიმად, ისწავა ენა და სწავლოლება ასურებრივი, ვიდრემდის უკვირდა ყოველთა სიფრთხილეთა და სიმახვილეთა გონებისა მისისა. ხოლო დღითიდღე ჰალატით მოცემულსა რომჭიკსა გლახაკთა განუყოფდა, ემოსა ფლასი ფიცხელი და მქისე ქვეშეკერძო სამეფოთა შესამოსელთა, იმარხავნ იგი
 25 ოროროითა, სამსამითა და უფროსლა შვიდეულითა, ვითარცა დანიელ და სამნი ყრმანი, და ამით დასცემდა იგი კორცთა სიმკურვალესა და განაძლიერებდა ცეცხლსა მას სულისასა, რომლისა მოფენად მოვიდა ქრისტე ქრსტყანად. ამას თანა ყვეს ნაწილნი წმიდათა მოწამეთანი და ძელისა ცხოველისა. ხოლო მოსცა მას ღმერთმან მადლი

სასწაულოთა ქმნისა და კურნებათა აღსრულებისა 35.
 უამსა ოდენ სიჭაბუკისა მისისასა, ვინაცა მრავ-
 ლისაგან მცირედი აღვწეროთ მადლითა მისითა.

8. დღესასწაულისა დიდებულისა გამოცხადებასა
 უფლისა ჩუქნისა იესო ქრისტესსა მეფე და ყო-
 ველნი მთავარნი წარვიდეს ეკლესიად წმიდად
 სოფიოდ. ხოლო მონა ღვთისა მურვანოზ დად-
 გრა შინა, რათა წესი ვანონისა მისისა უგულო- 5
 მოდგინეთ აღსრულოს და მსახუროს წმიდათა
 ნაწილთა. ვინაცა მოილო წყალი და განრცხნა
 ვანდელნი და მოამზადა პეტრეუქი და ჰრქუა ერთსა
 მსახურთაგანსა, რათა მოართუან ზეთი. ხოლო
 მან არა უსმინა, ვინაცა სცნა რაჲ, რამეთუ ბო- 10
 როტსაცა განიზრახვენ მისთვის, რამეთუ უმძიმდა
 ესრეთ იწროებით ყოფაჲ მისი, მოილო წყალი
 და ნაცვლად ზეთისა ასხა ვანდელთა, მოიღრივნა
 მუკლნი, მსგავსადვე ელიასა მოშურნებან ილოცა
 ღვთისა მიმართ. და მყისა შინა აღენთნეს დიდად 15
 ბრწყინვალედ ვანდელნი იგი და ეგეს დაუვსე-
 ბელად შვიდ დღე და შვიდ ღამე. ვინაცა განისმა
 სასწაული ესე წინაშე მეფისა და ყოვლისა ერისა
 და მოვიდოდეს ხილვად ქმნილისა მის სასწაული-
 სა და დიდებასა შესწირვიდეს ღმერთსა და ამბოზს 20
 უყოფდეს მონასა მისსა მურვანოზს.

9. დღესა უკუჩქ ერთსა ილოცვიდა წმიდა ესე
 და გამოუჩნდა უფალი წინაშე მისსა მღვდლმარე.

ხოლო იგი შეუვრდა ფერკთა მისთა და ეკედრე-
ბოდა მკურვალედ: „უფალო, ნუ დამიტყობ მონასა
5 შენსა“. ხოლო უფალმა დიდად ნუგეშინის სცა და
აღუთქა, ვითარმედ მრავალნი კეთილნი იქმნენ
შენ მიერ ქრისტეანასა ზედა, რამეთუ მე შენთანა
ვარ ყოველთა დღეთა ცხოვრებისათა შენისათა.

10. იყო საჭურისი ვინმე სამეფოთა სასუენ-
ბელთა ზედა მდგომი, ვაცი წმიდა და განშორებული
ყოვლისაგან ბოროტისა. ესე თანაგანზრახ ექმნა
ძესა ქართუმლთა მეფისასა, რათა განვიდენ მსახუ-
5 რებად უფლისა და მიერიტვან შეითქუნეს წარსულად
იერუსალიმად. ცნა უკუმ მეფემან თეოდოსი და
დაუდგინნა მცველნი, რათა არა წარვიდეს. ხოლო
იყუნეს რა განზრახვასა ამას, ღამესა ერთსა ჰპოვეს
უამი მარჯუმ და აღიხუნეს ძელი ცხოვრებისა და ნა-
10 წილნი წმიდათა მოწამეთანი და საფასე, რაოდენი
უნდა მათ; და გამოვიდეს სამეფოთ ქალაქით. და აჰა
სუმტნი ნათლისა წინა უძლოდა მათ და კმა იყო-
სუმტით გამო: „რომელი შემომიდგეს მე, არა
ვიდოდეს ბნელსა“. და მეყუსეულად განმხიარულო-
15 დეს და მოვიდეს ვიდესა ზღვისასა, პოვეს ნავი და
წიადგდეს აღმოსავლეთად და წარემართნეს გზასა
თვისსა. ხოლო ცნა რა ლტოლვა მათი მეფემან
თეოდოსი, დიდად შეწუნნა და მიება ყო-ყო-
ველგნით. ხოლო ცუდ იქმნა შრომა მათი, რა-
20 მეთუ ღმერთმან დაფარნა მონანი მისნი.

11. და ვითარცა მიიწინეს ჩო-მელსამე ქა-
 ლაქთაგანსა, შეიპყრნა იგინი მთავარმან მან დაშესხნა
 საპყრობილესა და ეტყოდა, ვითარმედ მო-ნანი
 ხართ ლტოლვილნი. ხოლო მას ლამესა ძრუა
 იყო საშინელი, ელვანი და ქუხილნი, ვიდრემდის 5
 დაეცემოდესცა სახლნი მრავალნი. დაადგრა მთა-
 ვარსა მას ვაცი ვინმე საშინელი და უთქმიდა, ვი-
 თარმედ განუტყევენ პყრობილნი ეგე. უკეთუ არა,
 ამას ლამესა დაგცევად არს ქალაქი ესე, ხოლო-
 აღდგა მასვე უამსა მთავარი იგი, მოვიდა საპყრო- 10
 ბილედ და შეუვრდა ფერკთა მათთა, ითხოვა შენ-
 დობა და განუტყევნა.

12. ხოლო იგინი ვიდოდეს გზასა თვისსა და
 ვითარცა მიიწინეს, იერუსალიმად, შეწყნარებულ
 იქმნნეს ჰინიანოს ვისგანმე და მეუღლისაგან მი-
 სისა მალენეოს. ესე კეთილნი მეუღლენი იყვნეს
 მეფენი ჩო-მისა სამთავროთ, დაუტყევენ ღვთისა- 5
 თვის, მოვიდეს იერუსალიმად და მონახონ იქმ-
 ნეს და აღაშენნეს ო-რნი მონასტერნი, ჩო-მელთა
 შინა თვითო-ეული მათი იყოფოდა.

13. და ვითარცა დაყვეს ამათ თანა, მამასახლის-
 მან მის მთისა მონასტრისამან წარიყვანნა საფ-
 ლავსა მას განმაცხოველებელსა, აღკუმცნა და შე-
 მოსა სახე მონახონებისა და უწოდა მურვანო-ს
 პეტრე, ხოლო საჭურისსა იოანე. 5

14. მიერითვან ღვაწლნი და შრომანი მათნი

ვინმე გამო-თქუნეს ადგილადგილ და უფრო-სლა უღაბნო-თა შინა. რამეთუ აღაშენეს სახლი და სას-
 ცუმრო- და მოამზადეს ფერკთა საბანელი, ცაბლა
 5 და ცხედარი და განუსრუტებდეს უცხო-თა. კვალად
 კელ ყვეს აღშენებად მონასტრისა და ვითარ
 შურებოდეს, მცირედ განსვენებად მიიძინა ნეტარ-
 მან ჰეტრე.

15. მაშინ გამო-უჩნდა მას ეშმაკი, იწყო- სინა-
 ნულად და ყვედრებად მისსა, ვითარმედ არა უმ-
 ჯობეს იყო შენდა სამეფოსა პალატსა შინა
 ყოფა განსვენებით? აჰა ესერა ცუდად დაშურ და
 5 არა რაა გაქუს სასყიდელი ამისთვის ვერცა ზედ-
 გომად შემძლებელ ხარ. ხოლო წმიდამან პეტრე
 ჰრქუა: „მართლ უკუნ იქეც ჩემგან ეშმაკო, რამეთუ
 მე მაქუს სასოება უფლისა ღვთისა მიმართ ჩე-
 მისა, ხოლო სასო-წარკუჭთილი შენა ხარ.“ და
 10 მყის უჩინო იქმნა. ხოლო წმიდამან პეტრე იწყო-
 ტირილად და აჰა გამო-ეცხადა უფალი ჩურსნი იესო-
 ქრისტე და ჰრქუა: „რაა არს, პეტრე? რაასა სტირ
 ანუ რაა სულმო-ვლე ქმნილხარ? არა უწყია, რო-
 მელ არავის წარუწყმედ შრომასა, არამედ მივაგებ
 15 კეთილსა მრავალ წილად, არა ო-დენ შრომათათვის,
 არამედ მოგონებათათვისცა. აწ აღიხილენ ზეცად
 და იხილე სიმაღლესა შინა ცათსა ეკლესია შურსნი-
 ერად შემკობილი, რომელსა შინა იყვნეს ერ-
 გასისნი ვაცნი ბრწყინვალედ მგლობელნი“. და

ჭრქუა მას უფალმან: „აჲ ეკლესია, რომელ აღვიშე- 20
 ნებიეს“. და ვითარცა ესე სთქუა უფალმან, ამაღლ-
 და ზეცად, მხოლოდ წმიდა პეტრე სინარყოლით
 თაყვანის ცემდა და აღიდებდა, ხოლო მრავალნი
 სასწაულნი იქმნებოდეს ამათ წმიდათა მიერ მად-
 ლითა ღვთისათა. 25

16. და ვითარცა ესმა ესე ყოვლადნეტარსა ანა-
 სტასი პატრიარქსა, მოიყვანნა წმიდანი ესე და თვი-
 ნიერ ნებისა მათისა მღვდლად კელდასმხულ ყუნა.

17. ამიერ განვიდეს უდაბნოთა იორდანისათა,
 აღაშენეს მუნცა მონასტერი და განისმა ჰამბაჟი
 მათი ყოველსა მას ქრესტყანასა. და ვიდრეღა იყვნეს
 მუნ გამოჩამეაჟდა პირსა იოანესსა და დაეცა
 ურვილი და მოჭამა პირი და მიუღო ნათელი 5
 თვალითა მისთა. მაშინ წარიყვანა წმიდამან
 პეტრე იერუსალიმს საფლავსა მას განმაცხო-
 ველებელსა და ვითარცა ილოცეს, იხილეს, რა-
 მეთუ კელი ვაცისა გამოვიდა ლოდისა მისგან
 პატროსნისა და შეახო პირსა იოანესსა, და მეყუ- 10
 სეულად განიკურნა: იხილეს ყოველითა და აღი-
 დებდეს ღმერთსა.

18. ამიერ კვალად წარვიდეს უდაბნოთა
 მათ ეკვიპტისათა და სანახებთა სვიტისათა, სურ-
 ვიელ უკრეს იქმნეს უდაბნოსა მას. და გამოირ-
 ჩიეს ადგილი და აღაშენეს ეკლესია და მოიყ-
 ვანეს ეპისკოპოზი, რათა აკურთხოხონ. და იხილეს 5

ყოველთა. რამეთუ წმიდა მარკოზ მახარებელი
 სცხებდა ნელსაცხებელსა ეკლესიასა მას და აკურთ-
 ხევდა. ხოლო მრავალნი სასწაულნი და კურნე-
 ბანი ქმნა ღმერთმან კელითა ნეტარისა ჰეტრე-
 10 სითა ეკლესიასა მას შინა და ქრისტეანასაცა აღე-
 ქსანდრიისასა. და მრავალნი ემმაკუელნი, ბრძანი
 და მკელობელნი და კეთროვანი განიკურნნეს
 მის მიერ. და როდენთამე დღეთა შემდგო-
 მად კვალად მოიქცეს იერუსალიმად და იყო-
 15 ფოდეს მათ მიერ აღშენებულსა მას მონას-
 ტერსა და სხვადა მონასტერი აღაშენეს და სას-
 ნეულო.

19. ხოლო ერთსა უამსა დაელია მათ უკრეს
 საზრდელი და არა აქუნდა ყოვლად, არამედ სა-
 სოება ღვთისა მიერ. დღესა უკრეს ერთსა შემოკრ-
 ბეს გლახავნი და უცხონი მრავლად. ხოლო
 5 წმიდითა მათ არა აქუნდა, არამედ აღდგეს, ილო-
 ცეს და თქრეს: „უფალო იესო ქრისტე, შენ
 სთქუ და ბრძანე: „ნუ ზრუნავთ ხვალისასა“, არამედ
 აწ რაჲ ვყოთ ანუ რაჲ ვისტუმრნეთ მონანი
 ესე შენნი?“ და ვიდრე ილოცვიდესლა წმიდანი
 10 იგი, აჰა იპოვნეს ყოველნი ჭურჭელნი აღსა-
 ვსენი: სახუარბლენი, საიფქლენი, საპურენი, სა-
 ცერცკენი, საზეთენი, საღვინენი, ყოველნივე მდი-
 ღრად გარდამოეცემოდეს და ვითარცა იხილეს
 საკვირველი ესე, აღიდებდეს ღმერთსა მომცე-

მელსა კეთილისასა და განუყოფდეს ყოველთა 15
 უშუროველად.

20. ხოლო ვიდრე იყუნესლა იგინი მონას-
 ტერსა ზენონ არქიმანდრიტისასა, ნეტარი იოანე
 საჭურისი სოფლით განვიდა და წარვიდა წი-
 ნაშე ღვთისა მხიარულთა პირითა. და დამარხეს
 იგი ღიღითა ღიდებითა მონასტერსა მას ქართ- 5
 უსწლთასა, რომელი მათ წმიდათა აღაშენეს.

21. მასვე ჟამსა აღესრულა ეპისკოპოზი ქა-
 ლაქისა მალამისა და შეკრბეს და მოვიდეს ყო-
 ველნივე მის ქალაქისანი წინაშე პატრიარქისა და
 ჰრქვეს: „წმიდაო მეუფეო, ეპისკოპოზი ჩვენი
 ქალაქისა გარდაიკვალა და სხვა ეპისკოპოზი არა 5
 ვინ გუნებავს, გარნა პეტრე ქართუსწლი“. ხოლო
 მან უბრძანა მოძიებად მისი და წარვიდეს მეძიე-
 ბელნი და ჰპოვეს იგი აღგილსა უდაბნოსა და
 ვითარცა აუწყეს მიზეზი მისულისა მათისა, იფხმნა
 მათგან და ივლტოდა, ხოლო მათ იხილეს რაჲ, 10
 შეიპყრეს და ესრეთ მოყვანდა. მწუხრი უკუწ
 საუანე ყვეს დაბასა რომელსამე და დადგეს სახ-
 ლსა შინა ქორედსა. მაშინ ჰრქვა მათ წმიდამან
 „განმკენით მე მწუხრისა ამას“. ხოლო მათ განკს-
 ნეს და ვითარცა დაიძინეს ყოველთა, აღდგა და 15
 ენება გარდაგდებად თავისა, რათა განერეს ანუ
 მოიტყნოს ასოთა თვისთაგან და ესრეთ დააკლ-
 დეს ღიდებასა მას. და ვითარ განიხრახვიდა ამას,

აჭა კვალად გამო-ეცხადა მას უფალი პირისპირ
 20 მკვიდრობითა ანგელო-სთათა და რქაჲ მას: „პეტრე,
 უწყია, რა იგი უბრძანე მო-ციქულსა ჩემსა პეტ-
 რეს, ურჩ მქმნებო-და რა, საიდუმლო-სა მას ფერკთა
 განბანისასა. და აწ შენ გეტყვი: არა გიკ ნაწილი
 სამკვიდრებელსა ჩემსა, უკეთუ არა დამწყსნე ცხო-
 25 ვარნი ჩემნი“. და ვითარ ესე ჰრქა, განაძლიერა, ნუ-
 გქმინის სცა და ამაღლდა ზეცად, ხოლო იგი თაყ-
 ვანის სცემდა და აღიდებდა სახელსა მისსა. მაშინ
 მისცა თაჳი თვისი ნებასა მათსა და წარვიდეს წი-
 ნაშე პატრიარქისა. ხოლო იჟმნიდა პატრიარქისა-
 30 განცა და მრავალფერთა ცო-ღვათა იჩემებდა, რათა
 განერეს. ხოლო მან არა ისმინა, არამედ აღი-
 ყვანა წმიდად ეკლესიად და აკურთხა იგი ეპისკო-
 პო-სად ნებითა ღვთისათა და შემდგომად მცირე-
 დისა ჟამისა წარავლინა საყდრად მისად. ხოლო
 35 ეუწყა რა მკვიდრთა მათამისთა, მოეგებოდეს
 სინარყოლით, კერონთა და სულნელთა, საკმე-
 ველთა და ნელსაცხებელთა სიმრავლითა და მრავ-
 ლითა დიდებითა და პატრიოთა აღიყვანეს ეკლე-
 სიად, ბრწყინვალე სანთელი სასანთლესა დადეს,
 40 რათა ნათობდეს ყო-ველთა.

22. ხოლო წმიდამან ჟამ რაოდენმე არა შე-
 წირა უსისხლო იგი მსხუშრპლი. მაშინ მოიწია
 კმაჲ ზეგარდამო, რომელი ეტყო-და: „პეტრე, აღ-
 დეგ და შესწირევდ მსხუშრპლსა, რათა არა მიიღო-

პატრიუი ტალანტის დამძლეველისა მისა. ხოლო 5
 წმიდა ვითარცა ესმა კმაე უფლისა, აღდგა შიშით
 და იწყო უამი წირვად და ვითარცა იწყო განა-
 წილებად წმიდასა მას კორცსა უფლისასა—ეჭა ძლი-
 ერებათა შენთა ქრისტე!—რამეთუ იხილეს ყო-
 ველთა, რომელ წმიდა იგი ფეშხუმი სისხლითა 10
 აღივსო და შეძრწუნებულნი ივლტოდეს. ხოლო
 წმიდა იგი მცირედ უკუნდგა წმიდისა ტრაპეზისა-
 გან და აჭა მოიწია კმა ზეცით, ვითარმედ ეპისკო-
 პოს, შესაწირავი განასრულე, რამეთუ არა შენთვის
 იყო ესე, არამედ ერისა მაგისტვის, რათა ცნან, 15
 რაჲ ოდენ დიდ არს და საშინელ ძალი შესაწირა-
 ვისა მაგის წმიდისა და შეწყნარებულ გულისა
 წრფელითა, ხოლო დამსჯელ გონებითა გულ-
 არძნილითა:

23. ამიერიტგან ვინმე გამოთქუნეს ღვაწლ-
 ნი და შრომანი მისნი, თუ ვითარ იღვაწა პირმე-
 ცყაჟსლთათვის სამწყსოთა ქრისტესთა, მრავალნი
 წარმართნი მეკერპენი მოაქცინა და ღირს ყვნა
 ემბაზსა ნათლისღებისასა, მწვალებელთა არწმუ- 5
 ნა შეერთება ეკლესიისა, უწვიმოზასა ლოცვითა
 გარდამოიყვანა წვიმა ფრიადი, უშვილოთა მიმადლა
 შვილიერება, სენნი მრავალფერნი განკურნნა,
 ვენაუთა უნაყოფოება ნაყოფიერ ყო, მეთევზურ-
 თა ნადიროზასა განმარჯჟებაჲ მიმადლა, ხოლო 10
 მისცა ღმერთმან მადლი წინასწარმეცყაჟსლებისა

და სულისა წმიდათასა ხილვისა, რამეთუ იხილა
 სული მამისა ესაიასი და მამისა ზენონ სვიტე-
 ლისა, კოზცთაგან რაჲ განსრულიყვნეს და აღვი-
 15 ლოდეს ზეცად.

24. ერთსა უკუწ ღღესა შემოვრბა ერთი მრავალი და ყოველთა ასწავლიდა სიტყუათა საღმრთოთა და სულიერთა განგზნობილად. და შემდგომად სწავლისა ჰრქუა ყოველთა განცხადებულად,
 5 ვითარმედ შვილნო და მძანო ჩემო, ყამი ჩემი მოახლებულ არს და შემდგომად მცირედისა განგემორები თქუწნ. ხოლო თქუწნ იკსენებდით სიყვარულსა ჩემსა და ნუ დამივიწყებთ. და ვიდრე ესე თქუაჲ წმიდამან, შეეღმა ყოველთა და ფრიად
 10 იგლოეს. ხოლო მან მისცა მშვიდობაჲ ჯუჲრის წერით და განუტევნა ვურთხევით. ხოლო თავადი შევიდა სენაკსა მოღვაწებისა მისისასა და დაუარდა წინაშე ხატსა მაცხოვრისასა და ცრემლითა მკურვალითა ეკედრებოდა მეუფესა მას ყოველ-
 15 თასა სამწყსოთა თვისთა და ყოვლისა სოფლისათვის.

25. ძმა ვინმე ათანასე მოწაფე ყოფილ იყო მამისა ზენონ სვიტელისა და იყოფოდა ამის წმიდისა თანა. ესე ლამესა ერთსა ციროდა მწარედ, და ესმა ნეტარსა ჰეტრეს კმაჲ მისი, განაღო სენაკი
 5 და ჰკითხვიდა მიზეზსა გლოვისასა. ხოლო იგი მიუტებდა: „რამესა მკითხავ, მამო, რომელსა არცა

შენი სიწმიდე უმეცარ არს.“ და წმიდაჲ მიუტებდა:
 „თქუ, შვილო, რამეთუ უმეცარ ვარ“. მიუგო ათა-
 ნასი: „ს'ე მამაო, ფრიადცა მეცნიერ ხარ, არამედ
 მეცა მოწილებისათვის ვთქვა, რაჲ იგი ვიხილე. 10
 ამას ღამესა მოვიდა მოძღვარი ჩემი სენონ და
 მრქვაჲ მე, ვითარმედ ყოველნი წმიდანი შეკრ-
 ბეს წინაშე უფლისა და ეკედრებოდეს, ვითარ-
 მედ, უფალო, ბრძანე, რათა პეტრე ეპისკოპოსი
 განვიდეს კორცთაგან და დაემკვიდროს ჩ'ესნთა 15
 თანა, რამეთუ ფრიად ტანჯნა კორცნი თვისნი,
 შენისა სიყვარულისათვის და აწ მოუძღოური-
 ბულ არს. ხოლო უფალმან ჰრქვაჲ მათ: „ჯერ
 არს ყოფა მისი ქ'ესყანასა, რათა მრავალნი სულნი
 შეიძინნეს“. ხოლო წმიდანი იგი ეკედრებოდეს, 20
 რათა წარიყვანოს მათ თანა. მერმე ბრძანა უფალმან
 ყოველთამან, რათა შემდგომად ათისა დღისა აღე-
 სრულოს ესე ჩ'ესნებაჲ. უთხრა მამან ათანასე
 წმიდასა პეტრეს ტირილითა მწარითა და იტყოდა:
 „ვიგლოვდეთ სიბღლესა ჩ'ესნსა, ჭი წმიდაო 25
 მამაო, რამეთუ დამიტკობ“. ხოლო წმიდამან
 ნუგეშინის სცა და ასწავა მოთმინებაჲ.

26. და არა რაჲს გემო იხილვა მათ დღეთა
 შინა, არამედ ილოცვიდა კელოვანპყრობით
 ღვთისა მიმართ და ვითარცა მოიწია დღე იგი
 მეთუ, განაღო სენაკი და აღვიდა ეკლესიად და
 მოუწოდა ყოველსა მას ქალაქსა სამწყსოსა 5

თვისსა და ასწვა მათ ფრიად სარგებელი სულისა და განამტკიცნა. ამისა შემდგომად აღასრულა წმიდა უამის წირვა და ეხიარა პირველ მღვდელთმთავარი და მეომე ახიარნა მღვდელნი და ყოველნივე ერნი. და ვითარცა საღმრთო აღასრულა მსახურებაჲ, მისცა ყოველთა მშვიდობა ჯჳმნისა: „შვილნო, ამიერიითეან არღარა მისილოთ მე“. ხოლო ერნი იგი შეწყუხნეს და ტირილით გოდებდეს. მეომე ჰრქუა წმიდამან: „რახსა ჰხამნთ და შეაშთობთ სულისა ჩემსა?“ და ძლით დაარწმუნაჲ ერსა მას წარსულა.

27. ხოლო თვით შევიდა სენაკად, და ილოცვიდა უფლისა მიძარით. და ვიდრე იგი ილოცვიდა, გამოკდა სული სულხელებისა. ხოლო განიძარცნა ფერუნი მისნი და გამოისახა პირსა სახე

5 პატრიოსნისაჲ ჯგუარისა და თქვაჲ: „ველთა შენთა შევკედრებ სულისა ჩემსა, უფალო იესო ქრისტე ღმერთო ჩუენო“. და ესრეთ დაიძინა ძილი იგი მართალთა თვინიერ ყოვლისა ჭირისა, სნებისა და უძღურებისა. და ვითარცა ესე თქვაჲ, აჰა

10 დასი ანგელოზთა და სიმრავლე წმიდათა ამით მიიქუეს სული მისი წმიდაჲ და მრავლითა პატრივითა და ვალობითა აღყვანდა ზეცად, რომელთა წინა უპირობდა წმიდაჲ მღვდელმოწამე პეტრე ალექსანდრიელი. ესრეთ დიდებით წარადგინეს

15 წინაშე ღვთისა. და ესმა, ვითარმედ, კე-

თილ მონაო სახიერო და სარწმუნოო, მცირესა
 ზედა სარწმუნო იქმენ, მრავალსა ზედა დაგადენო.
 შევედ სინარულსა უფლისა შენისასა. ხოლო
 მრავლითა შრომითა და მოღვაწებითა განკაფულ-
 ნი ნაწილნი მისნი აღიხუნეს წმიდად ეკლესიად. 20

28. და ვითარ განითქვაჲ აღსრულებაჲ წმი-
 დისა, მოვიდოდეს ყოველთაგან ქალაქთა და სო-
 ფელთა და მოჰყუანდა თითო ფერითა სენითა
 შეპყრობილნი, შეემთხუწოდეს წმიდასა მას
 გუამსა ტირილით დაკლებისათვის და სინარუ- 5.
 ლით სენთა ვურნებისათვის, რამეთუ ეშმაკუელნი,
 ბრძანი და მკელობელნი, ყრუნი და უცყუნი,
 წყლით მანკიერნი და ღრევილნი, კეთროვანნი
 და განრღუმუელნი და რაჲცა ვინ სენითა შეპყრო-
 ბილ იყვნეს, ყოველნივე განიკურნეს მადლითა 10
 ქრისტესითა. ხოლო ჩუწნ არა ვინებეთ აქა აღწე-
 რად თითოეულად, რათა არა სიმრავლე წერილთა
 შემოვიღოთ ანუ ურწმუნო ვისმე აღუჩნდეთ
 და უკეთუ ვის ენებოს უჭემმარიტესად ცნობაჲ,
 ცხოვრებაჲ მისი ივითხენ და ესრეთ გულისაჲსე 15
 იქმენ. სამდლე უკუმს ვერ უძლეს დამარხვად
 წმიდისა მის სიმრავლისა მისგან მომავლისა
 ერისა.

29. შემდგომად უკუმს სამისა ღლისა ძლით
 უძლეს შთასუმსებაჲ ლუსკუმასა და დამარხვად
 ეკლესიასა შინა მისსა.

30. აღესრულა უკუტ წმიდა და ღმერთმე-
 მოსილი მამა ჩუტნი პეტრე ქართველი და ეპის-
 კოპოსი მამამისა თვესა დეკენბერსა ორსა დღესა
 პარასკევსა სამეოცდა ხუთისა წლისა უამთა ზე-
 ნონ ბერძენთა მეფისა. ესრეთ აღიდებს ღმერთი
 მოყვარეთა მისთა და მადიდებელთა მისთა, რომ-
 ლისა არს დიდებაჲ უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

Разночтѣнія къ тексту II.

A = рукопись Азіятскаго Музея (Georg. № 38).

a = новѣйшій списокъ.

B = рукопись Библиотеки Московскаго Главнаго Архива Минпстерства Иностранныхъ Дѣлъ (Отдѣлъ Р. № 1260).

Гл. 1: 3 В ზეტრესსა.—
8 წყალობათსა] В საღმთა
წერილობათსა.

Гл. 3: 5 В მეფობითგან.
— 9 AaB ექადაგა.— 11
В ანდრეას.— 13 В ფი-
ლოსოფოსი. — В მი-
მოსლვათა и всюду съ
ჳ въ концѣ вм. середины.
— 14 В ანდრეა. — 31 В
იქმნას.— В რომლისა-
თვისცა.

Гл. 4: 1 — 2 В ქყნთგან.—
19 В მურვანოს и всюду
съ ს

Гл. 5: 1 — 2 მცირედთა უამ-

თა] опущено какъ въ В,
такъ и въ спискахъ Aa,
но мы дополняемъ изъ
извлеченія, внесеннаго въ
Грузинскія Лѣтописи (стр.
103).

Гл. 7: 2 В სამეფოდ.— 6
В ეკლესია.— 21 В სა-
ფილოსოფოსო.— 28 В
შვიდეულით.— 32 В ჳყ-
ვეს.

Гл. 8: 4—5 В დაადგრა.—
6 В ჳმსახუროს.— 8 В
ზატრუკითა.— 10 В ცნა.
— 12 В ყოფა.— 16 ვან-
დელნი იგი] AaB оп.

Гл. 9: 8 В ცხოვრებისაჲ.

- Гл. 10: 1 იყო] AaB оп.—
 3 B თანაგანმზრახს. —
 6 B ისლმად: въ со-
 кращеніи подѣ титломъ
 всюду съ такою орѳогра-
 фією.— 8 B ჰოვეს.— 12
 მათ] B оп.
- Гл. 11: 4 B ღამე. 11—12
 B შენდობაჲ.
- Гл. 12: 3 B მეუღლისა.—
 5 B ჰრომისა.— 7 B
 აღაშენეს ორი მონა-
 სტერი, რომელსა.— B
 8 თითოეული.
- Гл. 13: 3—4 B შექმოსა.
- Гл. 14: 7 B განსწნებად:
 понятно, безъ брджгу (^),
 такъ какъ письмо—церков-
 ное.
- Гл. 15: 2 B ყწსდრებად.
 —8—9 B ჩწნისა.— 9 B
 შენ.— 13 B რედ.— 21
 B თქ.
- Гл. 17: 10—11 B მეესეუ-
 ლად.
- Гл. 18: 9—10 B ჰეტრესი-
 თაჲ.
- Гл. 19: 11—12 B საცუერ-
 ცკენი.
- Гл. 20: 4 ღვთისა] B უფ-
 ლისა.
- Гл. 21: 1 B ებისკოპოსი:
 это—обычная форма сло-
 ва въ B.— 8 B ჰოვეს.
 — 11 B მოჰყვანდა.—20
 B მკედრობითაჲ.—24 B
 დაჰმწყსნე.— 40 B ჰნა-
 თობდეს.
- Гл. 23: 9 — 10 B მეთეუ-
 ცეთა.
- Гл. 25: 13 უფლისა] B
 ღვთისა. — 25 AaB კეგ-
 ლოვდით.

ЖИЗНЬ И ДѢЯТЕЛЬНОСТЬ
СВЯТОГО И БЛАЖЕННАГО ОТЦА НАШЕГО
ПЕТРА ГРУЗИНА,
КОТОРЫЙ БЫЛЪ СЫНОМЪ ГРУЗИНСКАГО ЦАРЯ.

Благослови насъ, отче!

1. Я хочу повѣдать вамъ, возлюбленные мои братья, жизнь святого и блаженнаго отца Петра, который сталъ свѣтиломъ Палестины, болѣе того — всего міра; ростокъ царственнаго и божественнаго корня, онъ былъ молодымъ стеблемъ пріятель и вождельнъ, возросъ подобно доброму и прекрасному дереву на теченіяхъ божественнаго писанія, въ свое время и прежде времени далъ обильные плоды, пріятные и желанные для всѣхъ благочестивыхъ, и принесъ эти плоды въ жертву Христу. Впрочемъ не только собственные плоды, подобно праведному Авелю, принесъ онъ въ жертву Богу для благовопія, которое и обонялъ Богъ, Творецъ всѣхъ, въ качествѣ благоуханія, но принесъ въ жертву Христу другія души, преподнесъ Ему прекрасные и благоухающіе плоды, незапятнанныхъ и безпорочныхъ агнцевъ. Однако слово мое снѣшить по ристалищу и прежде чѣмъ сообщить о появленіи святого на свѣтъ, ростѣ его, воспитанія и родѣ, торопится повѣдать о

пвѣтникѣ его добродѣтелей. Но пусть воздержится
20 пока языкъ отъ повѣствованія о добродѣтеляхъ свя-
того.

2. И такъ уже надлежитъ теперь повѣдать вамъ,
боголюбивымъ, сначала о томъ, отъ кого взошелъ
этотъ божественный ростокъ, когда и гдѣ, а потомъ
рассказать чудную его дѣятельность и величіе его
5 чудесъ и знаменій. Но если кому и покажется невѣроят-
ными жизнь и знаменія этого великаго и чуднаго мужа,
то пусть не сочтетъ за ложь то, что я собираюсь раз-
сказать, такъ какъ (мое описаніе) его дѣятельности
чуждо лжи, и я не берусь писать рассказанное другими
10 или слышанное отъ другого, а опишу то, что я видѣлъ
собственными глазами: съ дѣтства слѣдовалъ я за этимъ
святымъ, какъ вѣрный сынъ, всюду гдѣ онъ бывалъ и
куда онъ ходилъ. Житіе же его начинается и описы-
вается такимъ образомъ:

3. Во времена греческаго царя благочестиваго Тео-
досія Младшаго, сына Аркадія и внука царя Θεодосія
Великаго, надъ грузинами царствовалъ Варазь-Бакуръ
(онъ былъ четвертый царь послѣ царя Миріана). Царь
5 Варазь-Бакуръ былъ православный, весьма благоче-
стивый отъ отцовъ и горячій въ вѣрѣ Господа На-
шего Иисуса Христа, такъ какъ грузинская страна не
уклонялась отъ святой и истинной вѣры съ тѣхъ поръ,
какъ святой и славный апостоль Андрей проповѣды-
10 валъ въ Грузіи святое Евангеліе, какъ объ этомъ пи-
шетъ божественный философъ Никита въ хожде-
ніяхъ и проповѣдничествахъ святого апостола, съ
тѣхъ поръ, какъ впоследствии въ одну изъ областей
той же Грузіи Христомъ Богомъ была послана святая
15 Нина, и, благодаря проповѣдничеству этихъ святыхъ
апостоловъ, (грузины) выучились благочестію, увѣро-

вали въ Святую Троицу и крестились во имя Святой Троицы: не уклонимся и мы во вѣки милостью Святой Троицы и заступничествомъ Пресвятой Царицы Богородицы, надежды и защитницы христіанъ. Какъ мы 20
сказали выше, грузинскій царь истинно вѣрилъ въ Бога, [былъ благочестивъ и богобоязненъ и соблюдалъ Его заповѣди,] но не было у него сына, и поэтому горячо молился онъ постоянно, чтобы Богъ даровалъ ему дитя. 25

4. Однажды онъ возвращался изъ своей страны въ свой царственный городъ Мцхету, и его настигла ночь на берегу великой рѣки, которая называется Курюю. Царь пожелалъ тутъ же провести ночь; онъ прилежъ отдохнуть, помолившись, такъ какъ онъ [не ужиналъ и] 5
не засыпалъ безъ молитвы, и когда задремалъ онъ, ему предсталъ ангелъ Господень, лучезарный и величавый, одѣтый въ свѣтлое искрящееся облаченіе, съ лицомъ, сіяющимъ подобно солнечному кругу. Увидѣвъ ангела, царь очень испугался, но ангелъ Господень 10
сказалъ ему: „не бойся, царь! Я ангелъ Господа и посланъ Господомъ Богомъ (возвѣстить) тебѣ, что молитвы твои услышаны, и вотъ твоя жена зачнетъ и родить сына, который будетъ великъ и совершенъ у Бога и у людей и обратитъ къ Богу много народа“. 15
Когда царь проснулся, душа его была въ радости, и онъ славилъ Бога. Спустя нѣсколько дней жена царя зачала и родила ему сына: [при рожденіи очень веселился царь со всѣмъ своимъ царствомъ;] вскорѣ затѣмъ ребенка крестили во имя святой Троицы и нарекли 20
ему имя Мурванъ. [Такимъ образомъ святой родился по благовѣщенію ангела, какъ Самуилъ и Іеремія, и былъ онъ святъ отъ утробы подобно великому Предтечѣ.]

5. Когда ребенокъ достигъ трехъ лѣтъ, его отдали

*

въ ученіе, и онъ выучился всѣмъ наукамъ; онъ внимательно читаль святое Писаніе, изучаль его днемъ и ночью, росъ и преуспѣваль въ страхѣ Божьемъ. [Ибо онъ былъ бодръ и остеръ умомъ, и Божья благодать, 25 пребывала на немъ.]

6. Въ то время была война между греками и персами, и греки боялись, что грузинскій царь соединится съ персами и будутъ они воевать съ греческимъ царствомъ и одолѣють грековъ. Поэтому царь Θεодосій 5 Младшій просилъ грузинскаго царя (дать) клятвенное увѣреніе, что онъ не соединится съ персами; грузинскій же царь отвѣтилъ: „да не будетъ того, чтобы я отпалъ отъ греческой страны и обратился къ язычникамъ“. Но царь Θεодосій для большей вѣрности потребоваль отъ грузинскаго царя заложника, а для того 10 чтобы не разъединялись греки и грузины и чтобы между ними былъ миръ и любовь, грузинскій царь согласился и отправилъ двѣнадцатилѣтняго своего сына Мурвана съ большимъ торжествомъ [и почестями въ сопровожденіи другихъ княжичей] въ царственный городъ Константинополь къ греческому царю Θεодосію. 15

7. Царь Θεодосій приняль его съ большою честью и держаль его во дворцѣ, точно своего сына, въ большомъ почетѣ. Когда мальчикъ увидѣль, что царь и царица со всѣмъ дворомъ сильно преданы благочестію, 5 посту, молитвѣ и милостынѣ, то онъ еще болѣе умножилъ свои добродѣтели, строгій постъ, безмѣрное бдѣніе, неустанную молитву, милостыню, кротость, любовь, доброту, терпѣніе и наслаждался всѣми духовными плодами, т. е. святыми добродѣтелями, по слову святаго 10 апостола. Но болѣе и выше всего онъ приобрѣль чистоту души и плоти, подобно великому Іосифу. Подъ царскимъ облаченіемъ онъ надѣваль грубое вретиче,

постился по два и по три (дня), а иногда по цѣлой недѣлѣ, подобно Даніилу и тремъ отрокамъ, и такимъ путемъ, унимая жаръ плоти, усиливаль духовный огонь, 15
разлить который явился Христосъ, Сынъ Бога. Богъ же дароваль ему даръ врачеванія еще во время его юности.

8. Въ ту пору въ Персіи были замучены святыя исповѣдники, и христіане, бывшіе тамъ, прислали мощи святыхъ царю Варазъ-Бакуру; мощи этихъ святыхъ мучениковъ были съ Мурваномъ, и онъ служилъ имъ съ благоговѣніемъ: когда угодно было ему спать, онъ 5
ложился на (голую) землю передъ ними и такъ засыпаль безъ постели. Святыя же мученики являлись ему въ видѣ воиновъ, утѣшали его и рассказывали о вѣчныхъ благахъ и нескончаемыхъ радостяхъ.

9. Въ одно годичное обращеніе, когда спустя одиннадцать дней по отпразднованіи святого Рождества Господа Нашего Іисуса Христа наступилъ святой, лучезарный и свѣтоносный праздникъ Крещенія Христа Бога, то всѣ — князья, вельможи и простые, самъ 5
царь и царица ушли въ церковь святой Софіи, которую построилъ блаженный Константинъ, а рабъ Божій Мурванъ не пошелъ, чтобы съ большимъ прилежаніемъ совершить положенныя молитвы, не дать своей плоти отдыха [и служить святымъ мощамъ; почему онъ 10
досталъ воды, вымылъ свѣтильники и снабдилъ ихъ фитилями] и тогда, чтобы зажечь лампы передъ мощами мучениковъ, онъ приказалъ одному изъ своихъ слугъ доставить масла для лампадъ, но тотъ съ гнѣвомъ отвѣтилъ ему: „что же это такое? Въ сегодняшній 15
праздникъ всѣ христіане веселятся, мы же держимся монашескаго устава“, и не принесъ масла, болѣе того — замыслилъ убить царевича, чтобы освободиться

отъ него и поступать по своей волѣ. Блаженный Мурванъ не разгнѣвался, а смиренно поднялся, досталь
 20 воды вмѣсто масла, разлилъ воду въ лампы и [преклонивъ колѣна съ ревностью, подобно Илии,] съ воздѣтыми руками просилъ Бога и святыхъ мучениковъ какъ милости, чтобы зажглись лампы. И—о чудо! —
 25 вмигъ лампы зажглись и семь дней, и семь ночей весьма ярко горѣли безъ масла. Вѣсть объ этомъ дошла до царя Θεодосія и до всѣхъ, и царь со всѣми своими князьями явился посмотреть на чудо, и удивлялись они, когда увидѣли, что лампы ярко горѣли
 30 безъ масла, величали Бога и говорили: „блаженъ рабъ Его Мурванъ“. Царь облобызалъ святое лицо Петра, и съ тѣхъ поръ еще болѣе возлюбили его царь и всѣ князья.

10. Молодой Мурванъ вѣрно соблюдалъ слѣдующее правило: онъ ежедневно часть своего пропитанія собственноручно дѣлилъ между нищими. Однажды святой
 5 стоя молился съ горячими слезами и увидѣвъ, что передъ нимъ стоялъ Господь Христосъ, вмигъ поклонился Господу, бросился въ ноги Господни и Божьи. оросилъ своими слезами основаніе Его святыхъ ногъ и умоляюще говорилъ Ему: „Господи, Господи, не оставь меня“. [И Господь сильно утѣшалъ его и обѣ-
 10 щалъ ему: „много добра произойдетъ отъ тебя на свѣтѣ, такъ какъ Я съ тобою во всѣ дни твоей жизни“.] Но стоявшіе съ нимъ ничего не видѣли, лишь поняли, что онъ имѣлъ какое-либо откровеніе.

11. Съ тѣхъ поръ Мурванъ рѣшилъ отправиться въ Іерусалимъ. Какъ только Θεодосій узналъ объ этомъ, онъ пригласилъ его и просилъ не уходить; но Мурванъ не покорялся словамъ царя. Тогда царь приставилъ къ
 5 нему стражниковъ, велѣвъ имъ неусыпно оберегать его.

Поэтому слуги блаженного сговорились убить его, такъ какъ боялись, что онъ сбѣжитъ, а они будутъ наказаны царемъ. Но Богъ оберегъ Мурвана отъ опасности, какъ Иосифа отъ его братьевъ.

12. Былъ одинъ евнухъ, по имени Иоаннъ, [царскій спальникъ,] мужъ святой и чуждый всякаго злаго дѣла, онъ вмѣстѣ съ грузинскимъ царевичемъ рѣшилъ удалиться для служенія Богу. Однажды они сидѣли и бесѣдовали другъ съ другомъ о будущей вѣчной жизни, и вспомнилось имъ слово Спасителя [Матѣ. 11, 20]: „гдѣ будутъ двое или трое во имя Мое, тамъ Я посреди ихъ“ и еще [Матѣ. 10, 38]: „кто не беретъ креста своего, и слѣдуетъ за Мною, тотъ не достоинъ Меня“. Когда посоветовались обо всемъ этомъ, то твердо рѣшили они 5
уйти, какъ только найдутъ удобный часъ. 10

13. Если же кто спроситъ, какимъ образомъ блаженный Петръ говорилъ по гречески, то я сообщу слѣдующее: когда мы находились въ Константинополѣ, онъ съ такою легкостью усвоилъ греческій языкъ и науку, что остротѣ его ума весьма удивлялись царь и всѣ придворные философы. Такимъ же образомъ (легко) онъ изучилъ сирійскій языкъ и науку, когда мы ушли въ Иерусалимъ. 5

14. Но возвратимся къ первой (прерванной нами) исторіи; когда они рѣшили уйти, разъ ночью нашли удобный часъ, взяли [частицу Древа Жизни,] мощи святыхъ [мучениковъ], которымъ служили, и денегъ, сколько было нужно, вышли изъ города Константинополя и увидѣли, что столпъ свѣта шель передъ ними въ ту темную ночь, и изъ столпа свѣта былъ слышенъ голосъ, говорившій: „ищите Свѣта, Который пришелъ отъ Отца Свѣта, и кто будетъ искать Свѣта, тотъ получитъ мзду полностью“. Увидѣвъ столпъ свѣта и 10

услышавъ голосъ изъ свѣта, святые обрадовались и величали Святую Троицу. Затѣмъ они достигли морскаго берега, и Божимъ Провидѣніемъ нашлась лодка. Мы вошли въ нее и пустились въ путь. Когда разсвѣло, царю Θεодосію стало извѣстно бѣгство блаженнаго Мурвана, и огорчился очень и велѣлъ немедленно искать его въ городѣ, внѣ его и всюду и найти поскорѣе, но трудъ (искавшихъ) былъ напрасенъ, такъ какъ Богъ сокрылъ своихъ рабовъ.

15 15. Когда мы переѣхали море и вышли на сушу, святые взяли мощи святыхъ мучениковъ, святое Евангеліе и частицу Древа Жизни, и мы выступили въ путь. Когда они утомлялись, доставали благословеніе Древа Жизни и мазали имъ свое тѣло, и утомленіе совершенно исчезало. Дѣло въ томъ, что частица честнаго Древа источала пречудное миро, при видѣ котораго святые величали Бога чудесь.

16. Когда достигли мы одного города, начальникъ того города задержалъ ихъ ¹ (царевича и евнуха) и посадилъ въ темницу, сказавъ имъ: „вы—рабы [бѣглые], и не отпущу я васъ, пока не придутъ ищущіе васъ“. Въ ночь послѣ этого въ городѣ произошло столь сильное землетрясеніе [при молніи и громѣ], что многіе дома обрушились; начальникъ же видѣлъ во снѣ какихъ-то грозныхъ мужей, сказавшихъ ему: „отпусти этихъ узниковъ, не то разрушится весь городъ“. На разсвѣтѣ [во II: тотчасъ] начальникъ всталъ въ сильномъ страхѣ, пошелъ въ темницу и, бросившись въ ноги узникамъ, попросилъ у нихъ прощенія и освободилъ ихъ; онъ слезно

¹ Кажущаяся непоследовательность въ глаголахъ и мѣстоименіяхъ, являющихся то въ первомъ лицѣ, то въ третьемъ, объясняется тѣмъ, что авторъ лишь слуга или ученикъ, соизвѣствующій святымъ, а не равное имъ по положенію лицо.

умолялъ ихъ не уходить, остаться въ его владѣнїи, обѣщая построить для нихъ монастырь, какого они пожелаютъ. Но они не согласились и, продолжая свой путь, шли въ Иерусалимъ. 15

17. Когда они приблизились къ святому городу и увидѣли его, то остановились и долго проливали горячїя слезы, а затѣмъ они вошли въ городъ и обошли съ молитвами святыя мѣста и церкви—святое Воскресенїе, Голгоѳу, славный Виѳлеемъ, святую гору Елеонскую и Геѳсиманїю, гдѣ нашла прїютъ прїявшая Бога и откуда ее представилъ Рожденный отъ нея Богъ туда, куда была (Его) воля. Равнымъ образомъ обошли они съ горячими молитвами Овечьи ворота и Сїонъ, мѣсто собранїя апостоловъ, и всѣ прочїя святыя мѣста. 5 10

18. Былъ тамъ какой-то царь, по имени Пинїанъ, пришлый изъ Рима, (съ женою,) имя которой была Меланїя. Они выстроили два монастыря, одинъ мужской, другой женскїй, и вступили въ монашество въ своихъ же монастыряхъ. Царь Пинїанъ собиралъ дрова (и таскалъ) на своей спинѣ для своего монастыря, чтобы служить примѣромъ смиренїя для высокоумной братїи. Равнымъ образомъ царица Меланїя добывала пропитанїе своимъ рукодѣлїемъ, такъ какъ у ней было въ памяти слово апостола [II Фесс. 3, 10]: „бездѣльный пусть не ѣстъ, и руки мои да служатъ мнѣ“. 5 10

19. Царица Меланїя узнала Мурвана и Иоанна, такъ какъ она видѣла ихъ въ Константинополѣ, и явилась для нихъ заботливою попечительницею; она отправила ихъ въ монастырь царя Пинїана и поручила настоятелю, подвижнику и доброму человѣку. А настоятель [монастыря на той горѣ] принялъ ихъ съ радостью, повелъ въ святое Воскресенїе и посвятилъ въ монашество на Гробѣ нашего Господа Иисуса 5

Христа, давъ имя Мурвану Петръ и евнуху Іоаннъ;
 10 затѣмъ онъ повелъ ихъ опять въ монастырь.

20. Они подвизались передъ Богомъ въ молитвахъ и постѣ и дѣлали успѣхъ во всѣхъ богоугодныхъ дѣлахъ, пока не протекло двадцать пять лѣтъ жизни Петра, и святой Петръ до такой степени истязалъ
 5 свою плоть, что отъ него остались лишь кости и кожа. Облаченіе его было крайне простое, точно на ничтожномъ и убогомъ. Иногда они уходили въ пустыню для болѣе усиленнаго подвижничества и, пробывъ тамъ долго, возвращались опять въ монастырь. Послѣ этого
 10 они покинули монастырь, построили въ городѣ страннопріимный домъ и давали пріютъ приходившимъ туда грузинскимъ и греческимъ братьямъ, для чего заготовили мѣсто для омовенія ногъ, столовую и постели, и истратили часть денегъ, которыя принесли они съ собою изъ Цареграда. Затѣмъ они ушли въ пустыню,
 15 собрали многочисленную братью и построили для себя монастырь.

21. Узнавъ объ этомъ, патріархъ Анастасій позвалъ блаженнаго Петра вмѣстѣ съ Іоанномъ, посвятилъ обоихъ во священники съ большимъ принужденіемъ и отправилъ ихъ опять въ монастырь.

22. Придя въ монастырь, они начали строить святую церковь во имя Пресвятой Царицы Богородицы. Когда они строили ее, святой Петръ утомился и прилегъ отдохнуть; тогда предсталъ передъ нимъ діаволь, поносилъ его и говорилъ ему: „почему ты не остался въ Царыградѣ, чтобы ѣсть и пить для утѣхи? Вотъ теперь видишь — напрасно ты трудился; нѣтъ у тебя никакой мзды, даже стоять на ногахъ не можешь“. Святой же Петръ презрѣлъ его и сказалъ ему: „воистину, отойди
 5
 10 отъ меня прочь, діаволь, такъ какъ у меня есть на-

дежда на моего Господа Бога; лишены же надежды— ты и твои слуги“. Въ мигъ злой діаволь обратился въ дымъ и исчезъ; а святой Петръ сталъ молить Бога со слезами. Тогда явился ему нашъ Господь Иисусъ Христосъ и сказалъ: „что такое, Петръ? Почему пла- 15 чешь или почему малодушествуешь? Развѣ не знаешь, что у Меня власть надъ живыми и мертвыми, и отъ Меня (исходитъ) жизнь? Я не погублю ничьего труда; напротивъ, Я многократно воздамъ не только за дѣла, но и за помышленія, такъ какъ [Іоан. 20, 29] болѣе 20 блаженны тѣ, которые не видѣли меня во плоти, и увѣровали въ Меня, чѣмъ тѣ, которые своими глазами видѣли Меня и собственноручно служили Мнѣ. А теперь вознеси взоръ вверхъ на небо“. Онъ же посмотрѣлъ вверхъ и увидѣлъ въ небесной выси прекрасно 25 убранныю церковь, сіявшую подобно солнцу: внутри ея находилось пятьдесятъ человѣкъ, сіявшихъ и пѣвшихъ. И сказалъ ему Господь: „вотъ церковь, которую построилъ ты! Отнынѣ не огорчайся болѣе малодушно, а ликуй“. Сказавъ это, Господь вознесся на небо; свя- 30 той же Петръ поклонялся Господу Богу и славилъ Его. Послѣ этого онъ укрѣпился силою и содѣйствіемъ Господа, dokonчилъ постройку святой церкви и монастыря, собралъ въ немъ многочисленную братью, всю изъ подвижниковъ, положилъ имъ уставъ ¹ и поста- 35 вилъ имъ въ игумены богоноснаго и святого мужа. Этотъ монастырь называется Грузинскимъ монастыремъ.

23. Послѣ этого блаженные отцы Петръ и Іоаннъ вышли оттуда, и отправились въ пустынную мѣстность на берегу Іордана и построили себѣ (тамъ) монастырь.

¹ дословно: «чинъ и канонъ».

Много чудесъ произошло Божьею милостью въ этомъ
 5 монастырѣ: во всѣ праздники они выносили мощи мучениковъ, бывшія со святымъ Петромъ, съ великими почестями и свершали благословеніе, а затѣмъ послѣ молебна и лобызанія опять сохраняли въ прежнемъ мѣстѣ, такъ какъ въ памяти было у нихъ слово апо-
 10 стола: „пріобщайтесь памяти святыхъ и совершайте (поминовеніе о нихъ)“.

24. Когда они еще были въ монастырѣ приорданскомъ, разъ у Іоанна на лицѣ выступилъ какой-то наростъ, и это повергло его въ безпокойство: наростъ объѣдалъ лицо и отнималъ зрѣніе. Іоаннъ стыдился
 5 ходить къ людямъ и закрывалъ лицо. Тогда святой Петръ повелъ его въ Іерусалимъ ко Гробу Господа, и когда они совершили молитву, вышла изъ честнаго камня чья-то рука на виду всѣхъ и прикоснулась къ лицу Іоанна, и онъ сразу исцѣлился въ
 10 тотъ же мигъ. Всѣ видѣли, что отъ тяжелой раны не осталось на немъ вовсе никакого слѣда, и славили Бога, помогающаго святымъ.

25. Еще другой разъ постигла Іоанна смертельная немощь, и кто видѣлъ его, говорилъ, что онъ не встанетъ. Самъ блаженный надѣялся получить отъ Бога вѣчныя блага и радовался тому, что разстается съ
 5 этимъ міромъ, но блаженный и святой Петръ ощущалъ великое огорченіе и очень горевалъ о предстоявшей смерти Іоанна и разлукѣ съ нимъ. Въ одну ночь онъ стоялъ на молитвѣ объ Іоаннѣ, когда послышался ему голосъ съ неба: „Петръ, изъ-за твоей любви и усерднаго
 10 моленія я прибавилъ Іоанну двѣнадцать лѣтъ жизни“. Мгновенно всталъ Іоаннъ и ожилъ; со всего тѣла его спали шелуди, и заросли раны (нѣжнымъ) мясомъ, какъ у новорожденнаго ребенка. Всѣ прослав-

ляли Бога, который творить волю боящихся Его. Тогда святой Петръ сказалъ блаженному Иоанну: 15
„встань, братъ, и принеси безкровную жертву въ благодарность Богу, Который избавилъ тебя отъ смерти“. Онъ же сказалъ: „голоса нѣтъ у меня, даже говорить я не въ силахъ“. Святой Петръ сказалъ ему: „Если Господу будетъ угодна твоя жертва, то онъ можетъ 20
дать тебѣ и голосъ“. Тогда блаженный Иоаннъ поднялся; взошелъ на жертвенникъ и началъ службу, и данъ былъ ему голосъ, громче и прекраснѣе прежняго.

26. Затѣмъ блаженный Иоаннъ имѣлъ видѣніе въ продолженіе трехъ дней и трехъ ночей; онъ видѣлъ, что были поставлены троны для суда, Древо Креста явилось въ облакахъ небесныхъ и Судья возсѣлъ, и вокругъ Него стояло безчисленное множество ангеловъ, и архангеловъ, 5
серафимовъ и херувимовъ; еще видѣлъ онъ святыхъ апостоловъ, возсѣдавшихъ на тронахъ, и пророковъ и всѣхъ святыхъ и праведниковъ, стоявшихъ по правую сторону Христа Бога; Блаженный и святой Петръ и самъ Иоаннъ (въ этомъ видѣніи) сидѣли передъ 10
алтаремъ, и вокругъ нихъ размѣстились многочисленные монахи, ими посвященные Богу. Тогда представили этихъ святыхъ монаховъ передъ Христомъ, и Иоаннъ видѣлъ, какъ однихъ предавали неугасимому огню, а другіе получали неувядаемый вѣнецъ. Онъ видѣлъ, что 15
Пресвятая Царица Богоматерь стояла передъ своимъ Сыномъ и молилась за весь міръ. Видѣніе было до того страшное, что нельзя рассказать человѣческимъ языкомъ, и сообщилъ намъ объ этомъ самъ Иоаннъ. Послѣ этого видѣнія онъ въ продолженіи тридцати дней не 20
отвѣчалъ никому ни на какой вопросъ, такъ какъ мысли его были не на землѣ, а на небѣ, и лицо его сіяло, точно лицо ангела.

27. Въ то время святой и возжеланный Петръ со своими учениками, а также съ блаженнымъ Иоанномъ отправились въ Египеть; постранствовали они по скитскимъ краямъ, молились у святыхъ отцовъ пустынниковъ, возлюбили эту пустыню, выбрали (въ ней) мѣсто, построили церковь и кругомъ монастырь, привели епископа и освятили церковь. Во время освященія они увидѣли, что святой евангелистъ Маркъ мазалъ муромъ церковь и благословлялъ ее. Много чудесъ сотворилъ 10 Богъ при посредствѣ блаженнаго Петра какъ въ той церкви, такъ вообще въ землѣ Александріи, и Онъ исцѣлилъ много бѣсноватыхъ, слѣпыхъ, разслабленныхъ и проваженныхъ.

28. Спустя нѣсколько времени они опять возвратились въ Иерусалимъ, построили снова въ городѣ страннопріимный домъ [во II: больницу] и приступили къ постройкѣ церкви. По близости съ ними еще кто-то 5 другой, богатый мірянинъ, строилъ себѣ церковь и спорилъ съ учениками блаженнаго Петра изъ-за межи. Однажды, когда подходилъ Иоаннъ съ рабочими, строившими церковь, тотъ князь воспротивился Иоанну, ударилъ его по щекѣ и прогналъ рабочихъ церкви. Но 10 Иоаннъ не возразилъ ни слова, а вошелъ къ святому Петру и доложилъ объ этомъ происшествіи. Святой Петръ не проклялъ того, а сказалъ такъ: „будетъ удивительно, если онъ не умретъ въ эту ночь!“ Когда разсвѣло, то тягавшійся съ ними оказался мертвымъ. 15 Всѣ знали, что князь тотъ не страдалъ никакою болѣзною, и гнѣвъ Божій постигъ его потому, что онъ ударилъ Иоанна. Похоронивъ его, святые (наши) снова принялись строить церковь и съ Божьею помощью хорошо окончили.

29. Безъ раздраженія служили они всѣмъ приходившимъ

братьямъ, бѣднымъ и странникамъ. Однажды вышла у нихъ провизія и не было вовсе ничего, между тѣмъ бѣдные собрались по обыкновенію; святые не имѣли тѣлесной пищи, чтобы угостить бѣдныхъ, но, возлагая большую надежду на Бога, они стали на молитву и сказали Христу: „Господи, Господи, Ты изволилъ сказать [Матѳ. 6, 34]: не заботьтесь о завтрашнемъ, такъ что же дѣлать намъ, когда нечѣмъ угощать твоихъ рабовъ?“ Пока святые молились такъ, всѣ сосуды какъ для зеренъ, муки и хлѣба, такъ для гороха, масла и вина, оказались полными, во всѣхъ избытокъ переходилъ черезъ край, и когда они увидѣли это чудо, то прославляли Бога, [Подателя благъ,] и щедро раздавали всѣмъ.

30. Послѣ этого архимандритъ отецъ Зенонъ сказалъ имъ: „войдите въ монастырь и бодритесь вмѣстѣ съ братьею въ постѣ и молитвѣ“. Они послушно вступили въ монастырь, по близости Иерусалима, подвизались болѣе всѣхъ прочихъ и, ведя себя такъ, какъ только что посвященные, изо дня въ день стяжали всѣ добродѣтели. Пока они были въ этомъ монастырѣ, скончался святой и блаженный евнухъ Іоаннъ и отошелъ къ Господу съ радостнымъ лицомъ, и похоронили его съ большими почестями въ Грузинскомъ монастырѣ, построенномъ этими святыми. А блаженный Петръ провелъ въ монастырѣ, въ который послалъ его архимандритъ, много лѣтъ въ великомъ и суровомъ подвижничествѣ; подвизался онъ въ такой мѣрѣ, что превзошелъ человѣческое естество, и имя его прославилось повсюду въ Иерусалимѣ, Палестинѣ и Египтѣ, и для всѣхъ былъ онъ вождельнъ, какъ истинный рабъ Христа Бога.

31. Въ то время скончался въ Майумѣ епископъ,

и всѣ горожане соборне явились къ патріарху: „святой владыка, говорили они, епископъ нашего города представился, и мы не хотимъ епископомъ никого, кромѣ

5 Петра Грузина“. Тогда патріархъ велѣлъ отыскать его, и пошли искать и нашли его въ пустынь, такъ какъ святой нашъ любилъ пустыню и часто удалялся туда одинъ, чтобы наединѣ бесѣдовать съ единымъ Богомъ. Какъ только нашли святого, схватили его на-

10 сильно, связали и повели связаннымъ, чтобы онъ не бѣжалъ. Узнавъ, почему его связали, и то, что собираются сдѣлать его епископомъ, святой сильно опечалился, горько плакалъ и молилъ отпустить, говоря, что онъ очень грѣшенъ. Но они не послушались его

15 и повели; когда достигли одного села, ихъ настигла ночь, и они остановились въ домѣ съ террасою, чтобы онъ не могъ бѣжать. Тогда святой Петръ сказалъ: „развяжите меня въ этотъ вечеръ, а на разсвѣтѣ свя-

20 всталъ незамѣтно для всѣхъ, съ желаніемъ сброситься съ высоты (террасы), чтобы убѣжать или сломать себѣ какой-либо членъ и такимъ образомъ лишиться (готовившейся ему) чести, такъ какъ сильно ненавидѣлъ онъ славу этого міра. Тогда явился ему лицомъ къ

25 лицу Господь съ ангельскими силами и сказалъ: „Петръ, развѣ ты не знаешь, что сказалъ я Моему апостолу Петру, когда противился мнѣ при омовеніи ногъ?“ Онъ же отвѣтилъ съ трепетомъ: „да, Господи, знаю“. И сказалъ ему Господь: „нынѣ тебѣ также говорю —

30 [Иоанн. 13, 8 и 21, 16] не дамъ тебѣ доли въ Моемъ наслѣдствѣ, если не будешь пасти моихъ овецъ“. Господь приободрилъ его и укрѣпилъ, а затѣмъ Иисусъ вознесся на небо; святой же Петръ поклонялся Ему и прославлялъ Его святое имя. Когда разсвѣло, люди

встали и повели блаженнаго Петра къ патріарху, а 35
онъ, говоря святому патріарху: „я грѣшенъ очень и
недостойнъ, святой владыка“, приписывалъ себѣ поименно
множество грѣховъ, отъ которыхъ и пятнышка не
зналъ за собою, и называлъ себя крайне недостойнымъ,
чтобы отпустили его. Но народъ не слушалъ его, а па- 40
тріархъ поднялся, повелъ святого Петра въ святую цер-
ковь, возложилъ руки на голову святого Петра и посвя-
тилъ его въ архіепископы, по волѣ Божьей; затѣмъ па-
тріархъ продержалъ его при себѣ долго, при чемъ онъ
узналъ и понялъ, что Петръ—великій рабъ Бога. Спусти 45
нѣсколько дней патріархъ пригласилъ начальниковъ го-
рода Майумы, училъ ихъ божественному ученію и за-
тѣмъ препоручилъ имъ Петра со слѣдующими словами:
„боголюбивые, вамъ этого добраго пастыря далъ Гос- 50
подь Богъ; повинуйтесь ему такъ, какъ Христу, и по-
слѣдуйте за нимъ всею душею“. Они приняли святого
Петра съ великою радостью и благодарили Господа Бога.

32. Патріархъ отправилъ святого Петра на его
(епископскую) кафедру съ большими почестями. Когда
святой Петръ приблизился къ городу Майумѣ, всѣ, отъ
мала до велика, вышли на встрѣчу ему со множествомъ
свѣчей и куреній и съ пѣснопѣніями и ввели его съ боль- 5
шимъ торжествомъ и почестями—(сначала) въ городъ, а
(затѣмъ) въ святую церковь [они поставили ярко горя-
щую свѣчу на подсвѣчникъ, чтобы она освѣщала всѣхъ].
Богъ совершилъ много чудесъ при посредствѣ святого
Петра въ этотъ день его вступленія; потому всѣ радо- 10
вались и славили Бога, Который далъ имъ подобнаго
пастыря.

33. Святой Петръ долго не совершалъ безкровной
жертвы. Тогда послышался ему голосъ, говорившій:
„Петръ, подымись и умножь свой талантъ — соверши

жертву, чтобы не подвергнуться наказанію того раба,
 5 который закопалъ въ землю талантъ своего господина“. Услышавъ голосъ Господа, Петръ поднялся со страхомъ и приступилъ къ службѣ: вокругъ жертвенника стояло много священниковъ и монаховъ, и всѣ они видѣли, что святой жертвенникъ покрылся кровью, когда Петръ раз-
 10 дѣлилъ плоть Христа, а самъ Петръ смутился и отошелъ отъ трапезы. Тогда дошелъ до него гласъ съ неба, обращенный къ епископу: „заверши жертву, такъ какъ дѣло это случилось не для тебя, а для Меня [въ II: для народа твоего], чтобы знали всѣ, какъ ве-
 15 лика и страшна эта очистительная жертва, приѣмая отъ невинныхъ сердцемъ и карающая извращенныхъ умомъ“. Увидѣвъ происшедшее и услышавъ голосъ съ неба, горожане радовались всѣ и славили Бога, который даровалъ имъ подобнаго пастыря, и съ тѣхъ поръ
 20 всѣ считали его ангеломъ Божиимъ.

34. Въ тѣ дни окончилось царствованіе Феодосія Младшаго и занялъ царство Маркіанъ. Онъ созвалъ четвертый соборъ, въ Халкедонѣ, изъ 630 отцовъ, которые утвердили два естества Христа, такъ какъ отвер-
 5 женные северіане и якобиты не признавали двухъ естествъ во Христѣ, равно какъ воплощенія Его отъ Святой Богородицы. Тогда блаженный Кирилль Александрійскій и всѣ Святые отцы отлучили якобитовъ и прочихъ еретиковъ, которые не вѣруютъ въ два
 10 естества Христа и вочеловѣченіе Его отъ Богородицы.

35. Царь Маркіанъ отправилъ одного царедворца въ Палестину, чтобы изгнать еретиковъ изъ ихъ страны; но такъ какъ нечестивые были весьма многочисленны, то они сильно сопротивлялись: завязалась
 5 между ними борьба, и многое множество пра-

вославныхъ погибло отъ руки мерзкихъ еретиковъ, но въ концѣ концовъ нечестивые были побѣждены.

36. Однажды, начавъ служить, святой Петръ видѣлъ, какъ приходили святые ангелы и съ большимъ торжествомъ возносили на небо къ Господу души православныхъ, которые были сражены еретиками; онъ видѣлъ также, какъ души еретиковъ спускались въ преисподнюю ада. Петръ видѣлъ все это для того, чтобы научить свою паству правой вѣрѣ и укрѣпить сомнѣвающіяся и маловѣрныя души.

37. Боголюбивый и православный Маркіанъ прожилъ шесть лѣтъ и покинулъ царство для царства жизни. Еретики улучили время, снова возбудились и возгорѣлись подобно огню, завладѣли нѣкоторыми областями страны и, собравшись, рѣшили убить святого Петра Грузина, архіерея; направились они къ Петру, и вели съ собою младенца, чтобы коварно и неожиданно убить святого. Но когда они подошли къ двери и, постучавшись, сказали: „святой Божій, отвори намъ (двери) и испѣли этого ребенка, такъ какъ онъ терзаемъ врагомъ“, то послышался голосъ свыше, говорившій ему: „Петръ, не отпирай дверей, такъ какъ они коварны“. Невѣрныя также услышали этотъ голосъ и мгновенно бѣжали.

38. Когда блаженный понялъ, что они желали коварно убить его, то онъ сказалъ мнѣ: „сынъ Захарія, встань, уйдемъ на чужбину, такъ какъ мнѣ не кажется нужнымъ, чтобы они погибли отъ нашей смерти“. Ушли мы оттуда и вступили въ одно селеніе; былъ святой воскресный день, и святой Петръ велѣлъ соорудить алтарь и служить обѣдню; но домъ, въ которомъ онъ собирался служить, оказался капищемъ, и въ немъ на возвышеніи стояли идолы; потому я сказалъ

10 ему: „святой отецъ, быть можетъ, не подобаетъ служить здѣсь, такъ какъ тутъ стоятъ идолы“. Святой сказалъ мнѣ: „дита, мы принесемъ жертву Богу, а не діаволамъ“. И когда они начали служить обѣдню, пламя вырвалось изъ кадила съ блескомъ и сожгло идоловъ, но
15 дома оно не повредило. Когда мы увидѣли это, воздали славу Богу.

39. Пришли мы потомъ въ одинъ городъ и пробыли тамъ нѣсколько дней; былъ (въ городѣ) нѣкто, христіанинъ: у него была дочь, и она занемогла тяжелою болѣзною. Тогда тотъ человѣкъ, отецъ ея, пошелъ,
5 чтобы привести волшебника и исцѣлить ее. Между тѣмъ мать ея пришла къ святому и, бросившись со слезами въ ноги ему, сказала: „пожалѣй меня ты, рабъ Христа Бога, исцѣли мою дочь и избавь ее отъ волшебства, такъ какъ отецъ ея хочетъ привести волшебника“.
10 Святому было жаль женщину, и онъ сказалъ ей: „не плачь, женщина! Христосъ исцѣлитъ твою дочь, а тотъ волшебникъ, я не думаю, чтобы прожилъ до утра“. Затѣмъ святой всталъ, пошелъ къ (больной) женщинѣ, помазалъ ее благословеніемъ (елеемъ), взялъ
15 за руку и поднялъ ее совершенно здоровою и невредимою, и всѣ прославляли Бога. Волшебникъ же на разсвѣтѣ былъ найденъ мертвымъ, по слову святого, и имя святого прославилось въ томъ городѣ и въ его окрестностяхъ.

40. Въ томъ же городѣ былъ какой-то князь; онъ пригласилъ Петра и бывшихъ съ нимъ обѣдать. Святой не хотѣлъ пойти, но съ другой стороны не захотѣлъ огорчить князя, потому и пошелъ. Когда усѣлись
5 обѣдать, князь бранилъ домашнихъ и гнѣвался на нихъ, такъ какъ онъ былъ вспыльчивъ. Тогда былъ голосъ съ неба къ святому, сказавшій ему: „Петръ, развѣ ты

не читаль, какъ написано [Мате. 12, 36]: *за всякое праздное слово люди дадутъ отвѣтъ въ день (суда)*. А ты сидишь въ этомъ домѣ, когда тамъ отвергается 10
Мое имя?“ Святой же, сославшись на что-то, всталъ мгновенно, и мы вышли оттуда и ушли.

41. На другой день онъ пошелъ къ монастырямъ, расположеннымъ внѣ города, чтобы служить обѣдню; явились къ святому великіе и знатные того города и стали сквернословить, по обыкновенію мірянъ. Блажен- 5
ный Петръ не возражалъ имъ ничего. Вошли мы въ одинъ изъ монастырей, и онъ поднялся на святой жертвенникъ, чтобы служить обѣдню. Тогда предсталъ передъ нимъ ангель Господень, съ намѣреніемъ сбросить его съ жертвенника, а святой Петръ сказалъ ему со слезами: „что сдѣлалъ я, или за какую вину ты 10
подвергаешь меня этому?“ Отвѣтилъ ангель Господень и сказалъ ему: „Петръ, въ день, въ который ты считаешь совершить жертву, не обращай своего вниманія на бесполезныя рѣчи, не порочь и не растлѣвай своихъ мыслей и не покидай благого усердія, такъ 15
какъ чистые помыслы превыше и важнѣе всѣхъ жертвъ и приношеній передъ Богомъ. Этотъ разъ да простится тебѣ, но отнынѣ остерегайся, когда будешь собираться служить обѣдню“. Святой же Петръ бросился къ ангелу (въ ноги), просилъ прощенія и прославлялъ 20
Господа Бога.

42. Спустя нѣсколько дней мы ушли оттуда и продолжали свой путь. Идя же, святой совершалъ много чудесъ, обращалъ много народа къ Богу своимъ ученіемъ и многихъ немощныхъ и больныхъ исцѣлялъ 5
силою Христа Бога.

43. По истеченіи не малаго времени, царемъ сѣлъ великій Левъ, и наступилъ великій миръ въ Божьихъ

церквахъ. Этотъ вождѣнный царь написалъ святому Петру возвратиться къ своему мѣсту. Тогда святой
 5 Петръ вернулся къ своей кафедрѣ и паствѣ и пасъ ее съ помощію Христа Бога; затѣмъ онъ построилъ за городомъ монастырь съ прекрасною церковью, собралъ многочисленную братью и опредѣлилъ имъ духовный божественный порядокъ и уставъ.

44. Святой Петръ постился много и непрерывно; отъ усиленнаго поста желудокъ у него сталъ поврежденъ. Тогда нѣкоторые сказали, чтобы онъ отправился на теплыя воды для леченія. Блаженный направился туда;
 5 когда горожане узнали о томъ, что онъ уходитъ, за нимъ послѣдовало не мало молодежи, между которыми много было идолопоклонниковъ. Тогда-то блаженный Петръ отверзъ свои уста и началъ поучать народъ, а послѣ поученія онъ крестилъ идолопоклонниковъ, чело-
 10 ловѣкъ двѣсти; всѣ радовались и славили Бога.

45. Вслѣдъ за этимъ блаженный, святой Петръ опять началъ бесѣдовать съ ними и сказалъ: „въ то
 „время, когда мы достигли этого края—Палестины, мы
 „пожелали отправиться на ту гору; (тамъ) жилъ затвор-
 5 „никомъ какой-то святой старецъ, сорокъ лѣтъ не вы-
 „ходившій изъ кельи. При видѣ насъ святой старецъ
 „очень обрадовался и сказалъ мнѣ: добро пожаловать,
 „сынъ грузинскаго царя! Я же просилъ прощенія и
 „заявилъ, что это не такъ, а святой возразилъ мнѣ слѣ-
 10 „дующее: не отрицай того, что извѣстно намъ отъ
 „Христа. Затѣмъ онъ открылъ мнѣ все поприще мое,
 „сказавъ (между прочимъ), что я буду епископомъ въ
 „городѣ съ многочисленнымъ населеніемъ. Но вотъ
 „только-что преставился тотъ святой старецъ: когда
 15 „я крестилъ¹ этотъ народъ, увидѣлъ я, какъ Святой

¹ Въ подлинникѣ по опискѣ стоитъ «онъ крестилъ».

„Духъ спустился на святую купель и наполнилъ ее
 „несказуемымъ свѣтомъ и блескомъ, и еще видѣлъ я,
 „какъ ангелы и святые Бога возносили душу того свя-
 „того старца съ великимъ торжествомъ, и намъ надле-
 „жить пойти и облобызать святыхъ его мощи. Вы же, 20
 „дѣти мои, ступайте домой, подъ покровомъ Божьей
 „силы. Такимъ образомъ онъ отпустилъ ихъ съ молит-
 вою и благословеніемъ, а мы отправились къ мѣстопре-
 быванію святого старца и, прибывъ туда, облобызали
 его святыхъ мощи, помолились и ушли отсюда. 25

46. Идя, мы попали въ домъ одного святого стар-
 ца. При видѣ блаженнаго и святого Петра старецъ
 преисполнился великой радости: помолились они, по-
 здоровались и, присѣвъ, стали они бесѣдовать другъ
 съ другомъ о божественныхъ предметахъ. Послѣ того 5
 какъ они высказали много душеполезнаго, старецъ
 сообщилъ святому Петру слѣдующее: „прежде чѣмъ
 „прійти въ это мѣсто, я видѣлъ одну пещеру; пошелъ
 „я внутрь, и когда я вошелъ, увидѣлъ я какого-то
 „преставившагося старца, прекраснаго — лице его сіяло, 10
 „точно солнце. Увидѣвъ святого, я облобызалъ лице его
 „со страхомъ и радостью, замѣтилъ то мѣсто и ушелъ
 „сообщить объ этомъ всѣмъ богочестивымъ. Когда воз-
 „вратились мы, то святого уже не нашли. Мы [сочли]
 „однако это видѣніе знаменіемъ, и на томъ мѣстѣ по- 15
 „строили мы церковь. Впослѣдствіи я взмолился Богу,
 „чтобы Онъ открылъ мнѣ, кто былъ тотъ святой ста-
 „рецъ, и отъ Бога было возвѣщено мнѣ, что старецъ
 „былъ Моисей, великій въ пророкахъ“. Разказавъ намъ
 это, старецъ омылъ намъ ноги и угощалъ насъ три 20
 дня, а затѣмъ получили мы его святую молитву и пу-
 стились въ путь.

47. Оттуда мы ушли и достигли одной мѣстности,

гдѣ давно не было дождя. Сельчане явились къ святому епископу съ просьбою, чтобъ онъ помолился Богу о ниспосланіи имъ дождя. Какъ только помолился святой, сразу пошелъ сильный дождь: идолопоклонники при видѣ этого чуда обратились и приняли свѣтъ отъ святого Петра, и все славили Бога.

48. Пошли мы оттуда и прибыли въ одну деревню, гдѣ далъ намъ пріютъ какой-то бездѣтный человекъ, который просилъ святого Петра помолиться Господу о дарованіи ему сына; съ такою же просьбою пришли многіе другіе. Святой Петръ помолился за всехъ ихъ и осѣнилъ ихъ крестомъ: у всехъ ихъ родились дѣти, и они славили Бога. Такимъ образомъ онъ Божьею силою творилъ чудеса всюду, гдѣ мы проходили, въ городахъ и деревняхъ.

49. Пришли мы опять въ деревню, въ другую, которая называлась Атомоконъ, гдѣ справили мы Пятидесятницу. Въ деревнѣ находился какой-то чиновникъ царицы, по имени Илія, весьма щедрый на подаянія и гостепріимный. Илія былъ глухой, и когда мы сидѣли съ нимъ, онъ поднималъ омофоръ блаженнаго и святого Петра, приложилъ къ ушамъ: мгновенно открылся у него слухъ, и онъ прославлялъ Бога.

50. Илія удержалъ насъ все лѣто, такъ какъ мѣстность была прохладная, съ хорошимъ воздухомъ. Тамъ находился также прудъ: Илія отправлялъ своего слугу ловить въ прудѣ рыбу, и тотъ каждый день ловилъ точно по Божьему промыслу, по одной рыбѣ, которую и доставляли святому епископу Петру, такъ какъ болѣе одной не ловили. По близости жилъ одинъ большой князь: онъ попросилъ разъ такой рыбы, какую приносили епископу. Илія послалъ рыбаковъ, и въ этотъ день они поймали двухъ рыбъ. Одну изъ нихъ святой

Петръ отослалъ князю, поручивъ сказать ему слѣдующее: уповаю на Христа, Бога моего, что ты ею исцѣлишься. Князь же, отвѣдавъ той рыбы, мгновенно исцѣлился и прославлялъ Бога.

51. Послѣ этого мы отправились оттуда и пришли въ одну деревню, гдѣ не было вовсе посѣвовъ, такъ какъ (жители) добывали себѣ пропитаніе виномъ: но въ это время на лозы напали черви, о чемъ сообщили святому Петру, святой же далъ имъ (елей) благословенія, чтобы окропить имъ лозы, и какъ только окропили, черви исчезли мгновенно, и люди благословляли Бога.

52. Оттуда мы отправились и пришли въ монастырь святого отца Исаіи, у котораго мы пробыли долго. Блаженные и святые отцы эти рассказывали другъ другу о жизни пророческою благодатью; эти святые были двумя великими свѣтилами въ мірѣ: обоими совершались великія чудеса, и ихъ ученіе пріобрѣтало Богу много душъ. Кельи ихъ отстояли другъ отъ друга на разстояніи четырехъ миль, и такъ они подвизались для Бога. Отецъ Исаія кормился издѣліемъ своихъ рукъ и отъ чрезмѣрнаго пощенія онъ былъ обезсиленъ. Каждую недѣлю Исаія открывалъ двери своей кельи и посылалъ въ даръ святому Петру въ качествѣ благословенія двѣ просфоры, а святой Петръ посылалъ въ даръ блаженному и святому Исаіи двѣ рыбы. Иногда святые сходились и духовно радовались во Христѣ.

53. Великій царь Левъ, весьма благочестивый, любившій святыхъ, преставился къ Богу, завершивъ семнадцатый годъ царствованія. Вслѣдъ за блаженнымъ царемъ Львомъ, на царство вступилъ Зенонъ, который также былъ боголюбивый и вѣрующій (однако въ дру-

садовнику: „сынъ мой, ступай и разскажи вашему епископу, и ты дѣлай такъ, какъ онъ прикажетъ“. Тогда садовникъ пошелъ и сообщилъ мѣстному епископу. Епископъ пустился въ путь и пришелъ къ блаженному Петру; собрали они множество народа, совершили молебствіе и съ большими почестями извлекли мощи святыхъ мучениковъ. Святой Петръ велѣлъ садовнику помолиться и узнать имена святыхъ мучениковъ. Добрый садовникъ помолился и на молитвѣ увидѣлъ передъ собою трехъ мужей, съ вѣнцами и съ большимъ сіяніемъ: „наши имена“, говорили они „написаны на небесахъ, въ мірѣ же имена наши слѣдующія— перваго зовутъ Лукою, второго Фокою и третьяго Романомъ. Мы были замучены владыкою Персіи за то, что исповѣдали мы нашего Господа Иисуса Христа; отъ насъ осталось только то, что вы видите, такъ какъ тѣла наши были сожжены“. Тогда построили церковь во имя святыхъ и похоронили въ ней честныя ихъ мощи: церковь ту освятили оба епископа вмѣстѣ, и мы все славимъ Бога.

55. Пока мы оставались тамъ, пришелъ къ намъ протоіерей нашей церкви и сообщилъ святому Петру о полученіи на имя его преосвященства другаго письма царя Зенона, въ которомъ написано—де такъ: „молитесь за меня, святые отцы, и не трудитесь идти сюда“. Святой Петръ очень обрадовался тому, что царь не звалъ его болѣе.

56. Тогда отправились мы оттуда въ нашъ городъ; когда мы приблизились къ городу, горожане узнали и вышли все на встрѣчу святому епископу Петру со свѣчами и куреніемъ, пали передъ нимъ на колѣна и поклонились; святой же Петръ благословилъ ихъ и привѣтствовалъ всехъ лобзаніемъ. Когда же все обло-

бызали его святое лицо, мы направились въ городъ, вошли въ святую церковь и молились; весь городъ былъ въ великой радости по случаю возвращенія пастыря. 10 и собралось огромное множество народа, чтобы послушать поученіе святого, такъ какъ всѣ жаждали узрѣть святого отца и поучиться у него. А святой Петръ, истинный пастырь, осѣнилъ народъ крестомъ и началъ поучать, говоря: „дѣти и братья мои и возлюбленные 15 „Христа Бога, прежде всего блюдите святую и праведную вѣру въ святую Троицу. Стяжайте надежду, любовь, кротость, великодушіе, долготерпѣніе и благость, да будетъ мило вамъ милосердіе и гостепрѣимство и „принимайте странниковъ и ухаживайте за ними; всѣ 20 „вы трудитесь духовнымъ и божественнымъ трудомъ, всѣ „вы подражайте божественнымъ и святымъ людямъ, стяжайте добрыя и богоугодныя дѣла, подчиняйтесь наставникамъ, какъ Божиимъ ангеламъ, и соблюдайте „слова ихъ, какъ если бы они исходили изъ устъ Бога“. 25 Этому и многому другому въ этомъ же родѣ училъ святой Петръ въ своей проповѣди, и всѣ были радостны и прославляли Бога.

57. Затѣмъ начальникъ города повелъ насъ обѣдать, и какъ только усѣлись мы, пришелъ кто-то и тайно сообщилъ намъ о преставленіи отца Исаи. Мы не пожелали сказать объ этомъ святому Петру тотчасъ, но 5 онъ самъ зналъ отъ Святого Духа, пребывавшаго въ блаженномъ, и когда мы поднялись изъ-за стола, то онъ предупредилъ насъ, сказавъ: „дѣти мои, почему удивляетесь вы смерти отца Исаи? Вѣдь умирали даже апостолы и пророки, и Самъ Господь нашъ Иисусъ Христосъ при- 10 нялъ этотъ напитокъ“. Сказавъ это намъ, онъ вошелъ въ келью, палъ ницъ передъ образомъ Спасителя и святой Царицы Богородицы и, рыдая сильно и горячо,

говорилъ: „о блаженный и святой отецъ Исаія, ты умеръ сегодня, а спустя немного и мнѣ предстоитъ умереть. Но ты не прекращай отнынѣ заступничества за насъ передъ Святою Троицею“. Такъ святой Петръ молился Богу долго съ горячими слезами. 15

58. Черезъ нѣсколько дней пришелъ къ намъ ученикъ отца Исаіи и сообщилъ намъ о его смерти. Мы же разспрашивали его о часѣ смерти, и онъ разскалъ слѣдующее: „когда Исаія былъ боленъ, мы подошли къ „двери его кельи, и онъ бесѣдовалъ съ кѣмъ-то. Войдя 5
„же внутрь, мы не застали никого, кромѣ Исаіи; и спросили его: кто бесѣдовалъ съ тобою, отецъ? А блаженный сказалъ въ отвѣтъ: приходилъ святой Іоаннъ „Предтеча и Креститель и говорилъ мнѣ: мы прійдемъ „черезъ три дня и уведемъ твою душу. Я же спро- 10
„силъ великаго Іоанна, чѣмъ онъ питался, когда находился въ пустынѣ, и онъ сказалъ мнѣ: питаніемъ мнѣ „служили зелень, растенія и травы. Когда отецъ Исаія „разскалъ намъ это, насъ охватило удивленіе, и мы „прославляли Бога. Спустя три дня онъ почилъ и ото- 15
„шелъ къ Господу: собрались отцы, получили благословеніе отъ святыхъ его мощей и похоронили честное и „святое его тѣло. Я же, еще при жизни его, спросилъ „Исаію: что мнѣ дѣлать послѣ тебя, святѣйшій отецъ? „Блаженный сказалъ мнѣ: сынъ мой, иди ты къ свя- 20
„тому Петру Грузину, епископу, и оставайся съ нимъ, „такъ какъ по смерти нашей эта мѣстность подвергнет- „ся опустошенію“. Такъ и случилось.

59. Однажды пришелъ какой-то еврей рыбакъ, страдавшій водянкою и со вздутымъ до крайности животомъ, бросился въ ноги блаженному и святому Іоанну ¹

¹ Или это описка вм. слова „Петру“, или въ Іоаннѣ надо видѣть какое либо лицо, близкое нашему святому.

и просилъ объ исцѣленіи. Святой же сказалъ ему:
5 „иди къ себѣ домой; и если ты исцѣлишься въ эту
ночь, то приди завтра, и я крещу тебя, а если не исцѣ-
лишься, то не приходи“. Еврей въ ту же ночь исцѣ-
лился молитвою святого отца Петра, а съ разсвѣтомъ
онъ пришелъ креститься у святого епископа Петра
10 и славилъ Бога.

60. Блаженный и святой архіерей Петръ въ каче-
ствѣ вѣнца всѣхъ добродѣтелей стяжалъ молитвы и чте-
ніе, такъ какъ онъ читалъ божественное писаніе по-
стоянно и при всякомъ случаѣ; святой говорилъ, что
5 служба монаха бесплодна безъ чтенія и слушанія ду-
ховныхъ поученій, подобно тому, какъ виноградный
садъ сохнетъ и не приноситъ плода безъ воды.

61. Но настало время повѣдать вамъ, возлюблен-
ные братья мои, объ успеніи святого архіерея Петра,
о кончинѣ его и отходѣ къ Святой Троицѣ. Самъ бла-
женный не былъ въ невѣдѣніи о днѣ и часѣ своего пре-
5 ставленія, напротивъ, онъ хорошо зналъ его. Однажды
онъ позвалъ всѣхъ и прочувствованно преподавалъ боже-
ственное и духовное ученіе. Всѣ умилились ученію свя-
того и въ такой степени, что проливали обильныя слезы.
Вслѣдъ за проповѣдью онъ сказалъ намъ всѣмъ от-
10 крыто: дѣти и братья мои, близко къ мой часъ—спустя
нѣсколько дней я разстанусь съ вами и уйду по пути, по
которому я еще ни разу не ходилъ. Вы же, возлюблен-
ные, помните мою любовь и не забывайте меня. Когда
святой сказалъ это, стало всѣмъ больно, и сильно зарыдали.
15 Святой простился съ ними, осѣнивъ крестомъ, и отпустилъ
ихъ съ благословеніемъ, а самъ вошелъ въ келью, въ
которой онъ подвизался, палъ ницъ передъ образомъ
Спасителя и съ обильными горячими слезами молился
передъ Господомъ вселенной за себя и за весь міръ.

62. Съ нами жилъ братъ Аѳанасій, человекъ святой, добрый, кроткій и смиренный. Раньше онъ былъ ученикомъ святого отца Зенона скитскаго. Когда отецъ Зенонъ преставлялся, то Аѳанасій спросилъ его: „что мнѣ дѣлать, когда ты, отецъ, оставляешь меня“? Отецъ 5
Зенонъ сказалъ ему: „сынъ мой Аѳанасій, послѣ моей смерти поиди къ святому епископу Петру Грузину, и оставайся у него, такъ какъ кто слѣдуетъ за нимъ и покоренъ ему, тотъ шествуетъ по пути истины“. Какъ только отецъ Зенонъ почилъ, Аѳанасій явился къ Пе- 10
тру и пробылъ съ нами два года.

63. Разъ ночью этотъ добрый братъ Аѳанасій горько плакалъ; блаженный Петръ слышалъ его громкое рыданіе, открылъ дверь своей кельи и спросилъ его: „что такое, сынъ Аѳанасій? Почему ты плачешь такъ горько?“ Аѳанасій же сказалъ: „почему спрашиваешь ты меня, 5
святой отецъ, о томъ, что и твоей святости хорошо извѣстно?“ Святой Петръ опять сказалъ смиренно: „говори, сыне, такъ какъ я не вѣдаю“. Тогда Аѳанасій сказалъ въ отвѣтъ: „о святой, ты знаешь все хорошо, но я скажу въ знакъ послушанія то, что я видѣлъ. Въ 10
эту ночь приходилъ ко мнѣ, недостойному, наставникъ мой святой отецъ Зенонъ, поздоровался со мною и сказалъ мнѣ: отъ Господа вышло приказаніе, чтобы спустя нѣсколько дней преставился святой епископъ Петръ Грузинъ; святые просили Бога, чтобы Петръ 15
(сейчасъ же) покинулъ тѣло и поселился съ ними, такъ какъ изъ любви къ Нему святой истязалъ сильно свою плоть, и нынѣ онъ — расслабленъ; но Господь сказалъ имъ: ему надлежитъ остаться на землѣ, чтобы обрѣсти побольше душъ. Святые все же понуждали и молили 20
Бога, чтобы Онъ повелъ Петра къ нимъ. Тогда Господь и Владыко вселенной велѣлъ, чтобы спустя де-

сять дней собрались все святые и пошли к блаженному епископу Петру Грузину, а душу его привелъ бы
 25 мученикъ Петръ, Александрійскій патріархъ“. Братъ Аѳанасій, рассказавъ это видѣніе святому Петру съ горькимъ плачемъ, говорилъ ему: „мы должны оплакивать свое сиротство, святой, такъ какъ ты оставляешь насъ“. Святой же Петръ училъ его терпѣнію и
 30 утѣшалъ божественнымъ ученіемъ.

64. Послѣ этого святой не вкушалъ ничего и молился съ воздѣтыми руками впродолженіе десяти дней; когда же [приблизился] тотъ день, онъ пригласилъ насъ къ себѣ, поучалъ духовнымъ ученіемъ, утѣшалъ,
 5 укрѣплялъ и наставлялъ въ церковномъ чинѣ и установленіи. По наступленіи десятаго (одиннадцатаго?) дня, онъ вошелъ въ святую церковь, созвалъ весь городъ, свою паству, и много училъ его душеполезному. Вслѣдъ за тѣмъ онъ совершилъ святую литургію и
 10 приобщилъ сначала себя, а затѣмъ священниковъ и весь народъ. Совершивъ богослуженіе, онъ пожелалъ имъ всемъ миръ и сказалъ: „возлюбленные дѣти мои, вы не увидите больше меня“. Народъ же вопилъ великимъ воемъ, а священники и діаконы лобызали его
 15 святое лицо и руки. Народъ также прикладывался и лобызалъ святые ноги и облаченіе, въ которое онъ былъ одѣтъ, и все горько плакали. Тогда святой сказалъ: „что вы дѣлаете и почему смущаете мою душу? Разойдитесь, дѣти мои, по домамъ отдохнуть, и я
 20 опять позову васъ, когда будетъ нужно“. Такимъ образомъ съ трудомъ убѣдилъ онъ ихъ разойтись по своимъ жилищамъ, а намъ сказалъ: „отдохните и вы, дѣти мои, и не тревожьте меня“, и такъ послалъ насъ обѣдать.

65. Самъ вмѣстѣ съ однимъ изъ братьи ушелъ въ свою келью и молился Богу, и когда мы встали изъ-за стола,

онъ позвалъ насъ къ себѣ; по пути насъ поразили чудный запахъ благоуханія. Войдя къ святому, мы поклонились ему, а блаженный и святой осѣнилъ всѣхъ насъ крестомъ, благословилъ насъ, протянулъ свои святые 5
ноги, перекрестилъ себѣ лицо знаменіемъ Честнаго Креста, сказалъ: „въ руки твои предаю я свою душу, Господи Иисусе Христе Боже нашъ“, и такимъ образомъ заснулъ сномъ праведника безъ всякой муки, не- 10
мощи и болѣзни. [Между тѣмъ только что Петръ произнесъ послѣднія слова, какъ сонъ ангеловъ и множество святыхъ, предводимые святымъ мученикомъ Петромъ Александрійскимъ, приняли его святую душу и съ большими почестями и съ пѣніемъ вознесли на небо; 15
въ такой-то славѣ представили святого Богу, и ему довелось слышать [Матѣ. 25, 21]: „добрый рабъ, благій и вѣрный, въ маломъ ты былъ вѣренъ и надъ многими тебя поставлю; войди въ радость Господина твоего“. Мощи же святого, истощенныя многими трудами и подвигами, 20
были отнесены въ святую церковь.]

66. Вмигъ разошлась молва о преставленіи святого, и изъ города и окрестныхъ селеній стало собираться безчисленное множество народа, князья, вельможи и простолюдины, молодые и старые—всѣ приходили и, проливая слезы, лобызали святые его мощи. 5
А также всѣ приводили со всѣхъ сторонъ слабыхъ, немощныхъ, слѣпыхъ, хромыхъ, [глухихъ, нѣмыхъ, страдающихъ водяною,] увѣчныхъ, [прокаженныхъ,] разслабленныхъ и всѣхъ, удрученныхъ тяжкими болѣзнями, и бѣсноватыхъ, и всѣ исцѣлялись вмигъ [благодатью Христа], какъ только прикасались къ святымъ 10
мощамъ Петра и облаченію его, и прославляли Бога. Велики были радость и печаль, орошенныя слезами. Радость была о великихъ чудесахъ и исцѣленіяхъ, тво-

15 римыхъ святыми мощами Петра, а печаль и скорбь о томъ, что лишились такого свѣтила. Три дня мы не могли хоронить блаженнаго вслѣдствіе стеченія безчисленнаго народа.

67. Спустя три дня мы съ трудомъ могли похоронить, и похоронили мы святого въ его церкви съ обиліемъ благоуханія, со множествомъ свѣчей и съ великимъ торжествомъ, какъ ему подобало. Отъ его
5 тѣла распространялось такое благовоніе, что оно покрывало и превосходило какой ни на есть въ мірѣ аромать, какъ солнце (превосходитъ) свѣтомъ звѣзды.

68. Скончался же святой и богоносный отецъ нашъ Петръ Грузинъ, епископъ города Майумы, что въ Палестинѣ, шестидесяти пяти лѣтъ, въ декабрѣ мѣсяцѣ числа [второго] въ пятницу, во время греческаго царя
5 Зенона.

69. Я, убогій ученикъ святого, слѣдовалъ за нимъ изъ Грузіи до его преставленія. Потому я описалъ жизнь и чудеса, которыя я видѣлъ своими глазами и про которыя я слышалъ своими ушами, такъ какъ самъ
5 блаженный и святой не скрывалъ ничего отъ насъ, имѣя въ виду нашу пользу, какъ добрый отецъ не скрываетъ (полезнаго) отъ своихъ дѣтей, и сообщалъ намъ о видѣніяхъ и откровеніяхъ отъ Господа. О чудесахъ же необлыжные свидѣтели—наши глаза. Сви-
10 дѣтель Христосъ, что я описалъ малое отъ многаго, какъ бы извлекъ я крохотныя капли изъ обширнаго, широко разстилающагося моря, чтобы изъ-за множества чудесъ (исторія) не показалась по внушенію завистливаго врага (діавола) не заслуживающей вѣры. Что ка-
15 сается меня, то да не будетъ ложное и невѣрное въ божественныхъ писаніяхъ и житіяхъ святыхъ, какъ это сказалъ я въ началѣ.

70. Мы же, о братья, будемъ подражать жизни нашихъ святыхъ отцовъ и сдѣлаемъ заступниками передъ Святою Троицею ихъ, особенно блаженнаго сего и святого архіерея Петра, украшеніе и гордость грузинъ и ходатая всего міра, чтобы, обучившись у святого отца 5 Петра, мы удостоились его заступничествомъ небеснаго царствія съ нимъ по волѣ Іисуса Христа Господа нашего, Которому подобаетъ слава, честь и поклоненіе вмѣстѣ съ Безначальнымъ Отцомъ и Всемогущимъ и Животворящимъ Святымъ Духомъ нынѣ и присно и въ 10 нескончаемыхъ вѣкахъ во вѣки вѣковъ. Аминь. Слава Богу.

*

საძიებელი საკუთარ სახელთა.

- აბელ. — 2¹, 10.
 ათანასე მოწაფე ზენონისა. — 46—48, 74, 75.
 აღექსანდრია. — 20, 70.
 ანასტას პატრიარქი. — 15, 69.
 ანდრეა (ანდრია) მოციქული. — 3, 61.
 არკადი მეფე. — 3, 60.
 ასურნი. — 53.
 ატომოკონ, სოფელი. — 36.
 აღდგომა, წმიდა ეკლესია. — 13, 14.
 ბეთლემი. — 13.
 ბერძენნი. — 5, 15, 60, 63, 78.
 გეტსამანია. — 13.
 გოლოგოთა. — 13.
 დანიელ. — 6.
 ეგვიპტე. — 20, 23, 69.
 ევლოკია დედოფალი. — 63.
 ელია წინასწარმეტყველი. — 65.
 ელია კელოსანი დედოფლისა. — 36.
 ესაია წმიდა მამა. — 37—39, 42—44, 74.
 ვარაზბაკური. — 3, 7, 61.
 ვაქარია, ავქსონი პეტრეს ცხოვრებისა. — 29, 53.
 ზენონ არქიმანდრიტი. — 22, 71.
 ზენონ მეფე. — 38, 41, 51, 78.

¹ ნიშანი აჩვენებს გვერდს.

- ზენონ სვიტელი მამა. — მათამი ის. მაიუმი.
 46, 47, 74, 75. მარკიანე. — 27, 28.
 თეოდოსი დიდი. — 3, 61. მარკოზ მახარებელი. —
 თეოდოსი მცირე. — 3, 5, 20, 70.
 6, 8, 11, 27, 60, 63, 66. შირიან. — 3, 61.
 იერემია. — 62. მორვანოზ ის. მურვანოზ
 იერუსალიმი. — 9, 11, 13, მოსე წინასწარმეტყუ-
 17, 20, 22, 23, 64, 66, 67, ლი. — 35.
 69, 70. მუკუზარი. — 4, 62.
 იოანე, მოწაფე პეტრე მურვანოზ. — 5-9, 11, 14.
 ქართუმსლისა. — 44. 62, 63, 65, 67, ის. პეტრე
 იოანე საჭურისი. — 10, ქართუმსლი.
 14, 15, 17-22, 67, 69, 71. მცხეთა. — 4, 62.
 იოანე წინამორბედი. — 44. ნიკიტა. — 3, 61.
 იორდანე. — 17, 69. ნინო წმიდა. — 3, 61.
 იოსებ. — 6, 10, 64. პულო დევანოზი. — 53.
 კირილე ალექსანდრიელი. — 27. პალესტინე. — 1, 23, 27, 33,
 — 51, 53, 59.
 კოსტანტინე. — 7. პეტრე მოციქული. — 24,
 კოსტანტინეპოლი. — 6, 72.
 10, 11, 14, 63. პეტრე პატრიარქი ალექ-
 ლეონ მეფე. — 32, 38. სანდრიელი. — 48, 76.
 ლუქა მოწამე. — 40. პეტრე ქართუმსლი — 1,
 მაიუმი, ქალაქი. — 23, 25, 10, 14-21, 23-26, 28-
 51, 53, 71, 72, 78. 48, 50-54, 59, 67-72, 74,
 მაკარ სუცესი. — 53. 75, 78. ის. მურვანოზ.
 მალენეოზ. — 13, 14, 67. შინიანოზ. — 13, 14, 67.

- ჰროპატვიკე.—13.
 რომანოზ, მოწამე.—40.
 რომი ის. ჰრომი.
 სამოელ.—62.
 სიონი.—13.
 სოფიო, ეკლესია.—7, 65.
 სპარსეთი.—7, 40.
 სპარსნი.—5, 63.
 ურია.—44, 45.
 ფოქა, მოწამე.—40.
 ქალვიდონი.—27.
 ქართლი.—3, 51, 61.
 ქართუშლისა მონასტე-
 რი, იგივე ქართუშლთა
 მ.—17, 22, 71.
 ქართუშლნი. — 1, 3—6,
 10, 15, 33, 52, 59, 61, 63,
 66.
 ჰრომი.—13, 67.

Указатель собственных именъ

- Авель.—81 ¹.
Александрія.—94.
Анастасій.—90.
Андрей, апостоль.—82.
Аркадій.—82.
Атомоконъ.—104.
Аванасій.—111, 112.
Богородица (Богоматерь).—
83, 90, 93, 98, 108.
Варазь Бакуръ.—82, 85.
Виелеемъ.—89.
Геосиманія.—89.
Голгова.—89.
Греки.—84.
Грузинскій монастырь.—91.
Грузины.—82, 84, 115.
Грузія.—82, 114.
Даніиль.—85.
Еврей.—109, 110.
Египеть.—94, 95.
Елеонская гора.—89.
Захарія.—99.
Зенонъ.—95, 105—107, 114.
Зенонъ, свитскій монахъ.—
111.
Илія.—86, 104.
Исаія.—105, 106, 108, 109.
Іеремія.—83.
Іерусалимъ.—86, 87, 89, 92,
94, 95.
Іоаннъ, ученикъ Петра.—109.
Іоаннъ, евнухъ.—87, 89,
90—95.
Іоаннъ Предтеча.—83, 109.
Іосифъ.—84, 87.
Іорданъ.—91.
Кирилль Александрійскій.—
98.
Константинополь.—84, 87,
89, 90.
Константинъ.—85.
Кура.—83.
Левъ.—101, 105.
Лука, мученикъ.—107.

¹ Цифра указываетъ страницу.

- Маркіанъ.—98, 99.   Петръ, апостоль.—96.
 Маркъ.—94.   Петръ Грузинъ.—81, 83—
 Майума.—95, 96, 114.   115, см. Мурванъ.
 Меланія.—89.   Пиніанъ.—89.
 Миріанъ.—82.   Римъ.—89.
 Моисей.—103.   Романъ.—107.
 Мурванъ.—83-90, см. Петръ   Самуиль.—83.
     Грузинъ.   Сіонъ.—89.
 Мцхета.—83.   Фока.—107.
 Никита.—82.   Халкедонъ.—98.
 Нина Св.—82.   Царьградъ, см. Константи-
 Овечьи ворота.—89.   нополь.
 Палестина.—81, 95, 98, 102,   Церковь св. Воскресенія.—
     114.   98.
 Персія.—85, 107.   Θεодосій Великій.—82.
 Персы.—84.   Θεодосій Младшій.—82, 84,
 Петръ Александрійскій. —   86, 88, 98.
     112, 113.

Оглавленіе

	СТР.
I. Предисловіе къ <i>Житію Петра Ивера</i> :	I—XXXIX
1. Личность и дѣятельность Петра.	I
2. Историкъ Евагрій о Петрѣ.	III
3. Григорій Діалогъ.	IV
4. Сирійскій изводъ <i>Церковной исторіи</i> риторы Захаріи	V
5. Д-ръ Г. Крюгеръ объ общемъ источникѣ За- харіи и Евагрія.	VIII
6. Михайль Сириецъ о Петрѣ	VIII
7. Предполагаемое <i>Посланіе Петра Ивера къ ар- мянамъ</i>	IX
8. Незвѣстность армянскихъ источниковъ о Петрѣ	X
9. Позднее знакомство грузинъ съ <i>Житіемъ Петра</i>	X
10. Вставки изъ <i>Житія</i> въ <i>Грузинскихъ лето- писяхъ</i>	X
11. Другіе памятники грузинской письменности, упоминающіе о Петрѣ	XIII
12. Отсутствие точныхъ данныхъ о грузинскомъ текстѣ <i>Житія Петра</i> у грузиновѣдовъ . . .	XIV
13. Извѣстныя и доступныя издателю рукописи <i>Житія</i> и ихъ классификація.	XIV
14. Пространная редакція, въ обработкѣ прото- іерея Павла	XIV

	СТР.
15. Краткая редакція — Синаксарное извлечение	XVI
16. Отношение краткой редакціи къ пространной, въ Павловой обработкѣ.	XVII
17. Запись священника Мавара о переводѣ <i>Житія</i> съ сирійскаго.	XX
18. Захарія—авторъ сирійскаго подлинника.	XXI
19. Изданное Рихардомъ Раабе сирійское <i>Житіе Петра</i> , составленное Анонимомъ.	XXI
20. Мнѣніе Р. Раабе объ изданномъ имъ памятникѣ	XXII
21. Анонимъ можетъ не быть очевидцемъ разсказываемаго	XXII
22. Кажущаяся зависимость грузинскаго извода <i>Житія</i> отъ сирійскаго текста Анонима	XXIII
23. Различія случайныя и намѣренныя.	XXIV
24. Существенныя различія	XXVI
25. Другое сирійское <i>Житіе Петра Ивера</i> —подлинникъ грузинскаго извода.	XXXI
26. Свидѣтельства изъ сирійской литературы	XXXII
27. Нѣкоторые подтвержденія изъ <i>Житія Петра</i> , составленнаго Анонимомъ.	XXXV
28. Даты рожденія и смерти Петра Ивера	XXXVI
29. Замѣчанія къ изданію грузинскаго текста	XXXVII
II. ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუქნისა ჰეცრე ქართუჭლისა, რომელი იყო ძე ქართუჭლთა მეფისა (текстъ I: пространная редакція)	1—52
ახდებში მთარგმნელისა	52

	СТР.
ახდებობი მმართველისა	53
Разночтенія въ тексту I	55
III. ცხოვრება და მოქალაქეობა წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუქნისა ჰეცრე ქართუჭლისა, რომელი იყო მე ქა- რთუჭლთა მეფისა (текстъ II: краткая редакція)	59—78
Разночтенія въ тексту II	79
IV. Жизнь и дѣятельность святого и блажен- наго отца нашего Петра Грузина, кото- рый былъ сыномъ грузинскаго царя (пе- реводъ)	81—115
სამიედელო საკუთარ სახელთა	117
Указатель собственныхъ именъ	121
Оглавленіе	123

29-й выи.	Описаніе въ стихахъ Господскихъ чудесъ и достопримѣчательностей, совершающихся Ефесскимъ протопопиемъ Пердикюмъ. XIV вѣка. А. И. Пападопуло-Керамевса и Г. С. Дестуниса	Р. и.	— 75
30-й »	Описаніе Турецкой имперіи. Между 1670 и 1686 гг. П. А. Сирку.	3	—
31-й »	Фотія, архіепископа Константинопольскаго, о гробѣ Господа нашего Іисуса Христа и другія малыя его творенія. Между 867 и 878 гг. А. И. Пападопуло-Керамевса, Г. С. Дестуниса и Н. Марра	5	—
32-й »	Павла Эладскаго и Кирилла Скиеопольскаго, писателей VI вѣка, житія Св. Феогаія епископа Витилійскаго. А. И. Пападопуло-Керамевса и Г. С. Дестуниса	1	25
33-й »	Житіе и хожденіе въ Іерусалимъ и Египеть Казанца Василія Яковлева Гагары. 1634—1637 гг. С. О. Долгова	2	—
34-й »	Мученичество шестидесяти новыхъ Святыхъ мучениковъ. VIII вѣка. А. И. Пападопуло-Керамевса и Г. С. Дестуниса	—	50
35-й »	Пансіа Агіапостолиита митрополита Родскаго описаніе Святой горы Синайской и ея окрестностей. Между 1577 и 1592 гг. А. И. Пападопуло-Керамевса и Г. С. Дестуниса	3	50
36-й »	Описаніе путешествія отца Игнатія въ Царьградъ, Аеоискую гору, Святую Землю и Египеть. 1766—1776 гг. В. Н. Хитрово	—	50
37-й »	Евсевія Памфилова о названіяхъ мѣстностей, встрѣчающихся въ Священномъ писаніи и блаженнаго Іеронима о положеніи и названіяхъ Еврейскихъ мѣстностей. Около 320 и 388 гг. Съ 2 картами. И. В. Помяловскаго	7	50
38-й »	Разсказъ Никиты Клирика Царскаго посланіе къ Императору Константину VII Порфирородному о святомъ огнѣ, писанное въ 947 г. А. И. Пападопуло-Керамевса и Г. С. Дестуниса	—	75
39-й »	Путникъ Антонина изъ Пладенціи. Конца VI вѣка. И. В. Помяловскаго	5	—
40-й »	Браткій разсказъ о Святыхъ мѣстахъ Іерусалима Безъимяннаго 125½ г. А. И. Пападопуло-Керамевса и Г. С. Дестуниса	1	—
41-й »	Мегалитическіе памятники Св. Земли. А. А. Олесницкаго, съ рисунками	6	50
42-й »	Повѣсть и сказаніе о похожденіи въ Іерусалимъ и во Царьградъ чернаго діакона Іоны маленькаго. 1649—1652 г. С. О. Долгова	1	25
43-й »	Сношенія Іерусалимскихъ Патріарховъ съ Русскимъ Правительствомъ съ половины XVI до конца XVIII столѣтія. Н. Ѳ. Каутерева	7	—
44-й »	Палестинское монашество съ IV до VI вѣка. Іеромонаха Теодосія Олтаржевскаго	5	—
46-й »	Три греческіе безъимянные проскинитарія XVI вѣка. А. И. Пападопуло-Керамевса	2	50
✓47-й »	Житіе Петра Ивера, епископа Майюмскаго. V вѣка. Н. Я. Марра	2	50

Складъ изданій: С.-Петербургъ, Вознесенскій пр., д. № 36. Канцелярія Императорскаго Православнаго Палестинскаго Общества.

Для членовъ Общества дѣлается 20%, для книгопродавцевъ—30% и для ученыхъ обществъ, учебныхъ заведеній и библиотекъ—50% уступки.

Подробный каталогъ изданій Общества высылается желающимъ бесплатно. Выписывающіе книги изъ склада за пересылку не платятъ.

